

**ЯНЧЕВА Л.М., АКІМОВА Н.С.,
БАРАНОВА А.О., ТОПОРКОВА О.В., НАУМОВА Т.А.,
КАШПЕРСЬКА А.І., ІЛЬЧЕНКО М.О.**

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АУДИТУ

ЧАСТИНА І

ХАРКІВ -2014

УДК 657.6 (075.8)
ББК 65. 052
О64

Авторський колектив:

Янчева Л.М., Акімова Н.С., Баранова А.О., Топоркова О.В., Наумова Т.А., Кашперська А.І., Ільченко М.О.

Рецензенти:

д-р екон. наук, проф. Гросул В.А.

к.е.н. проф. Чернікова І.Б.

О 64 Організація та методика аудиту: посібник/ Л.М. Янчева, Н.С. Акімова, А.О.Баранова, О.В.Топоркова, Т.А.Наумова, А.І. Кашперська., М.О.Ільченко - Х.: «Видавництво «Форт», 2014. -

У навчальному посібнику розглянуто методологічні основи аудиторської діяльності відповідно до МСА та організацію і методику проведення аудиторських перевірок. Навчальний посібник надасть змогу набуття студентами необхідних теоретичних навичок з питань планування та розробки стратегії аудиторської перевірки в умовах вибіркового спостереження, методики визначення рівня аудиторського ризику шляхом оцінки ефективності функціонування систем внутрішнього контролю, внутрішнього аудиту та бухгалтерського обліку на підприємстві, що перевіряється, відповідно до вимог МСА.

Призначено для студентів напряму підготовки 7.03050901 «Облік і аудит».

Рекомендовано до друку Вченою радою Харківського державного університету харчування та торгівлі, протокол засідання № 4 від 28.11.2014р.

©Колектив авторів
© Харківський державний університет харчування та торгівлі

ВСТУП

Аудит є одним з основних елементів ринкової інфраструктури країн з розвинутою ринковою економікою. Аудит – це процес, за допомогою якого виконується незалежна експертиза фінансової звітності підприємства на підставі перевірки дотримання порядку ведення бухгалтерського обліку, відповідності господарських та фінансових операцій законодавству держави, повноти та точності відображення в фінансовій звітності діяльності підприємства.

Роль аудиту можна по-різному характеризувати на макро- та мікроекономічних рівнях. На макроекономічному рівні аудит виступає однією з організаційних форм контролю та вирішує стратегічні завдання. На мікроекономічному рівні результати діяльності аудиторів (аудиторських фірм) складають невід'ємну частину інформаційного забезпечення управління суб'єктами господарської діяльності.

Аудит має особливе значення для користувачів фінансової звітності. Вони є найбільш зацікавленими в отриманні професійно підтвердженої інформації щодо вірогідності, реальності та відповідності законодавчим вимогам показників фінансової звітності іншого підприємства. Тому розробка методології та методики аудиту переслідує декілька цілей. Важливішими з них є підвищення якості та надійності аудиту, вдосконалення стандартів аудиту відповідно до змін економічного середовища, використання стандартів аудиту для оцінки якості аудиту та міри відповідальності аудиторів.

Метою вивчення дисципліни „Аудит” є формування у студентів теоретичних знань щодо основ аудиторської діяльності, плануванню та послідовності проведення перевірки фінансової звітності підприємств та надання інших видів аудиторських послуг.

Ціллю даного конспекту лекцій є викладення основного змісту лекційного курсу дисципліни “Аудит” у структурно-логічних схемах у відповідності до розподілу навчального часу за темами в робочій програмі. Побудова конспекту лекцій передбачає не тільки подання стислого змісту матеріалу, але й доповнена наочними схемами, рисунками, графіками та таблицями. Це сприятиме підвищенню рівня засвоєння студентами лекційного курсу під час самостійної роботи. З кожної теми визначені основні питання для самоперевірки студентами своїх знань та відпрацювання на аудиторних заняттях.

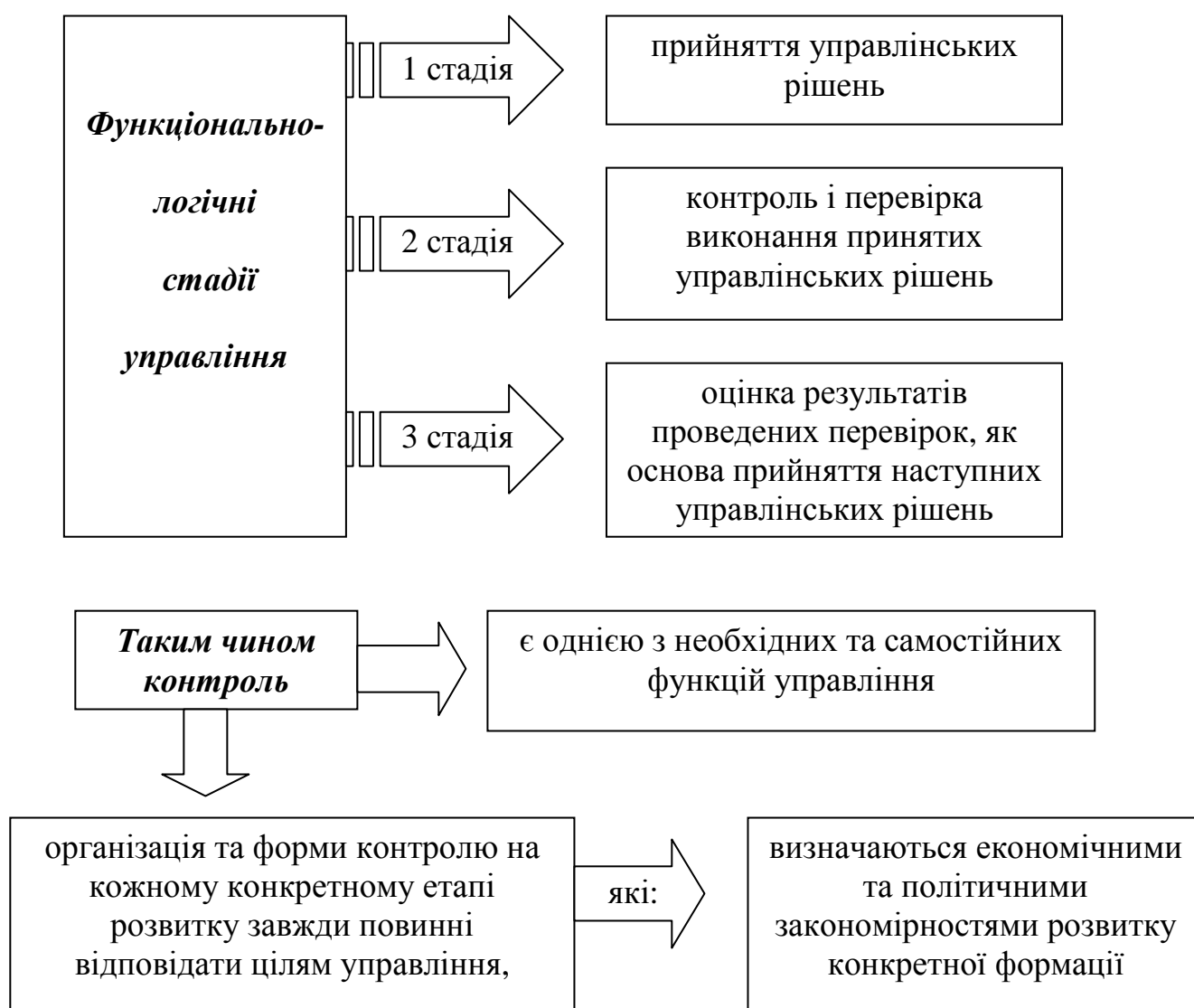
Опанування дисципліни „Аудит” дозволить студентам вже сьогодні засвоїти теоретичні основи організації та методології аудиту в світовій практиці та адаптувати їх відповідно до конкретних особливостей розвитку економіки України.

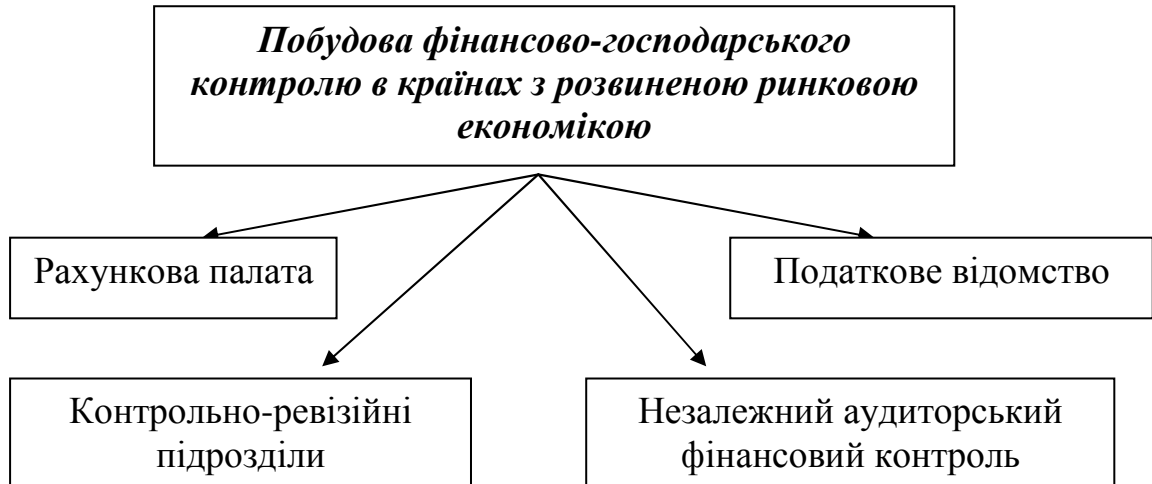
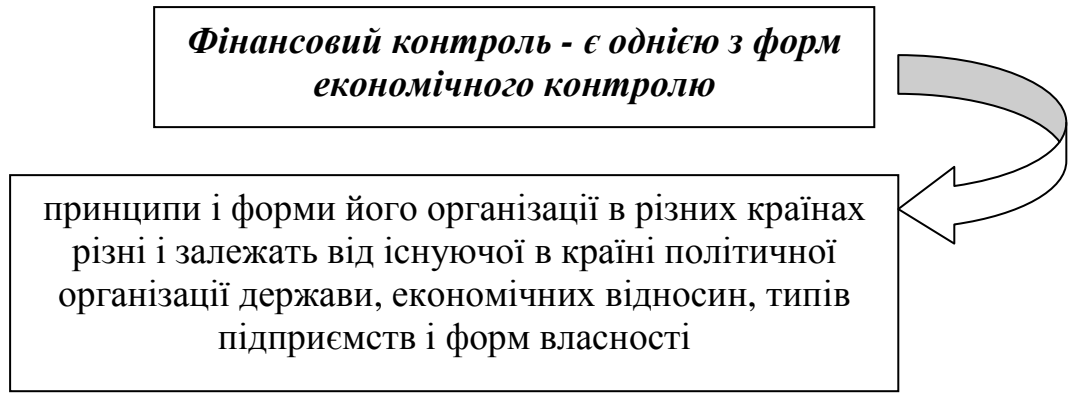
ЧАСТИНА 1. ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТУ

Розділ 1. Фінансово-економічний контроль і аудит в ринковій економіці

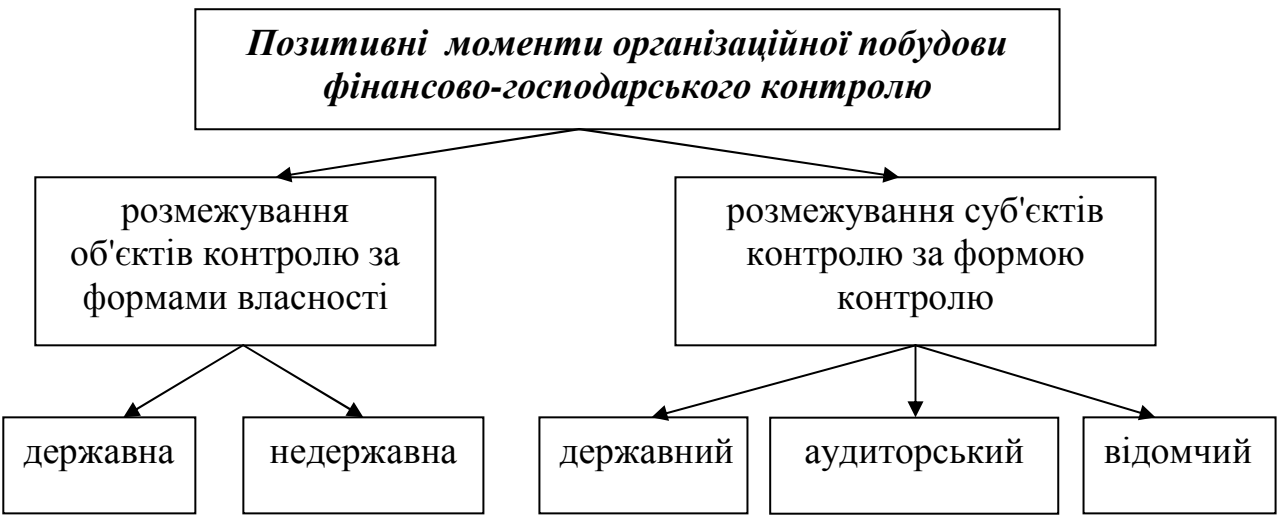
1.1. Фінансово-економічний контроль і його місце в системі управління

Управління, як особлива сфера діяльності, властива економіці з незапам'ятних часів, але саме ринок перетворив цю сферу в основну, що є визначальною для виробництва і безпосередньо впливає на його ефективність. Процес управління складається з декількох функціонально-логічних стадій:

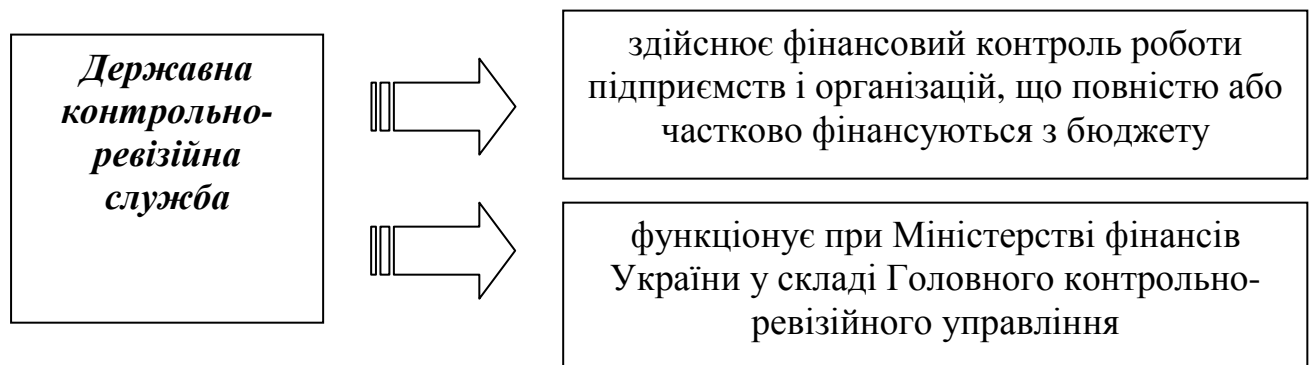
Така організаційна побудова фінансово-господарського контролю в країнах з ринковою економікою має два позитивні моменти:

В Україні з переходом до ринкової економіки поетапно була створена аналогічна схема побудови фінансового контролю. Вищим органом державного фінансового контролю в країні є Рахункова палата, що підкоряється Верховній Раді України:

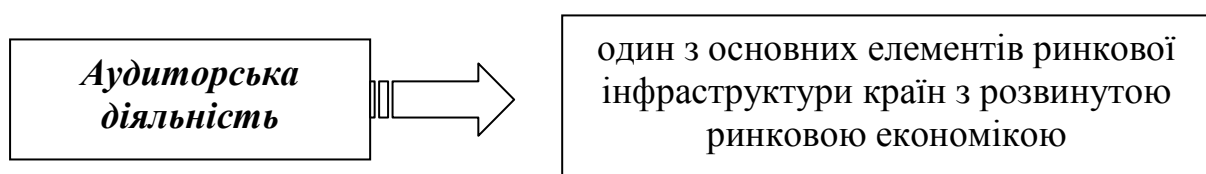

Державна податкова адміністрація України підкоряється Міністерству фінансів держави. На податкове відомство покладений контроль прибуткової частини державного бюджету:

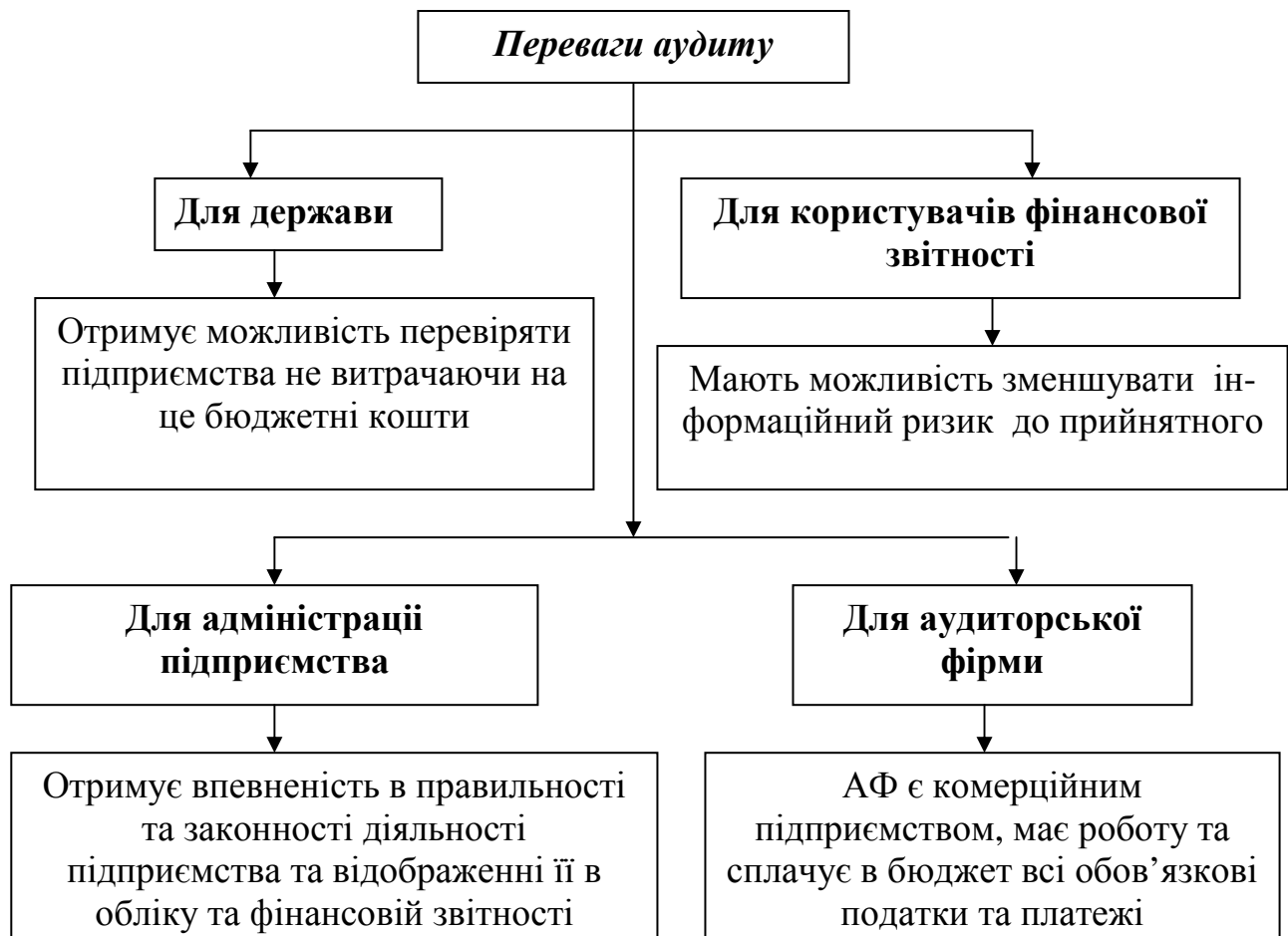
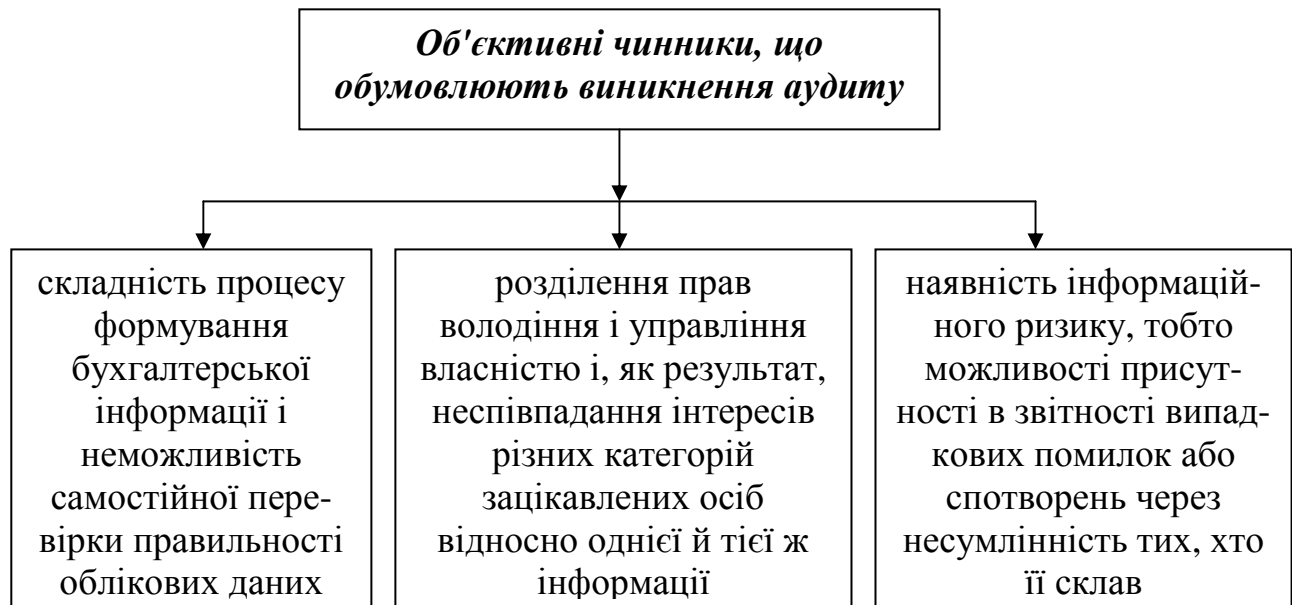

1.2. Сутність аудиту, його мета та завдання

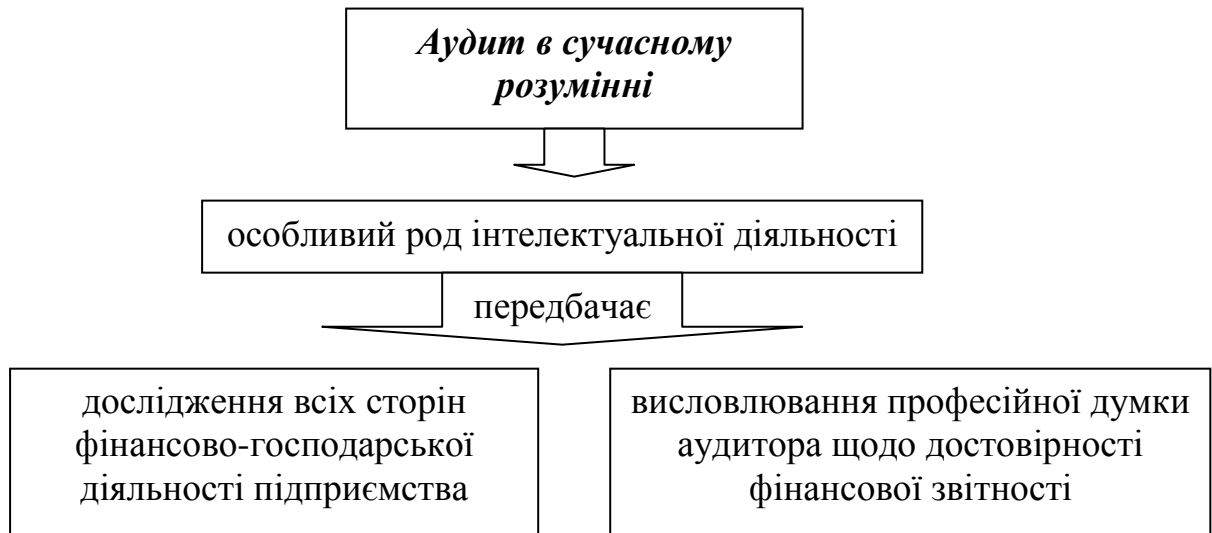
Причини виникнення і розвитку аудиторської діяльності безпосередньо пов'язані з особливостями ринкової економіки.

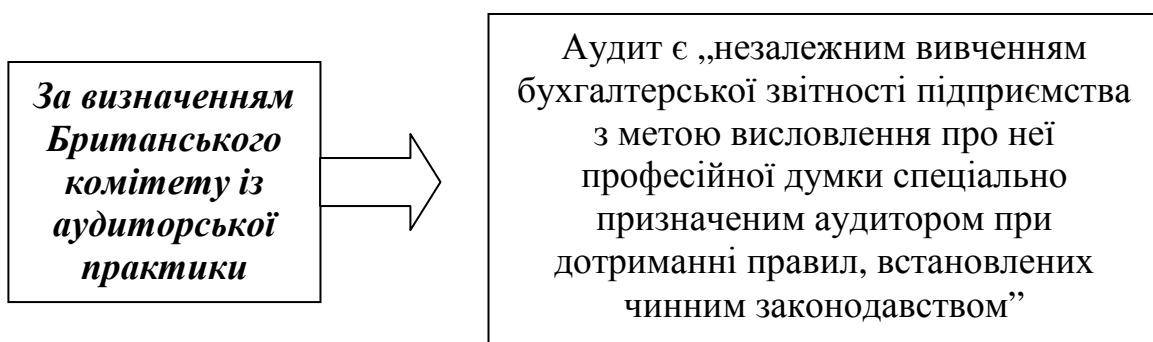
Прийняття будь-якого управлінського рішення повинно базуватися на економічній інформації, яка формується переважно на підставі даних бухгалтерського обліку. Отже необхідно мати певні гарантії достовірності і реальності його бухгалтерської інформації. Суспільна ж потреба в послугах аудиторів, як посередників, що встановлюють достовірність фінансової звітності підприємства, обумовлена багатьма обставинами:

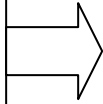
Саме тому проголошення Україною переходу до ринкової форми розвитку економіки зумовило введення в практику і аудиту, як незалежного контролю роботи підприємств недержавної форми власності. Слід зазначити, що моменти фактичного і юридичного виникнення в країні аудиту не співпадають за часом. Як це часто у нас буває, необхідність аудиторських послуг була усвідомлена суб'єктами підприємницької діяльності ще до законодавчого оформлення статусу аудиту, як атрибуту економіки країни. Офіційною датою виникнення аудиту в Україні можна вважати прийняття 22 квітня 1993р. Закону України „Про аудиторську діяльність”.

Це достатньо загальне визначення аудиту. Проблема полягає в тому, що і на сьогоднішній день в світі немає єдиного, визнаного всіма країнами, визначення сутності аудиту. І річ не лише в тому, що аудит є достатньо динамічним, постійно змінюється та удосконалюється. При всій схожості основних тенденцій розвитку економіки в різних країнах завжди мають місце специфічні і національні особливості. І саме вони визначають основні вимоги до змісту і задач аудиту в кожній окремій країні.

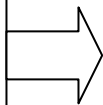
***Відповідно до
Міжнародних
стандартів
аудиту (МСА)***

Аудит – це процес, за допомогою якого компетентний незалежний працівник накопичує і оцінює свідчення про інформацію, що піддається кількісній оцінці і відноситься до специфічної господарської системи, щоб визначити і виразити в своєму висновку ступінь відповідності цієї інформації встановленим критеріям

*Сьогодні найбільшій популярності серед зарубіжних економістів набуває визначення аудиту як:
„процесу зменшення для користувачів фінансової звітності рівня інформаційного ризику до прийняттого”*

***В Законі України
„Про аудиторську
діяльність”***

„Аудит – це перевірка даних бухгалтерського обліку та показників фінансової звітності суб'єкту господарювання з метою висловлювання незалежної думки аудитора щодо її достовірності в усіх істотних аспектах і відповідності вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно до вимог користувачів”

Різниця у визначеннях аудиту викликається і різними підходами (обумовленими, як специфікою розвитку окремих країн, так очікуваннями користувачів інформації фінансової звітності) до того, що вважається об'єктами, метою і задачами аудиту. Аудит в його сьогоденній практиці настільки різноманітний, що просто неможливо дати повне і в той же час коротке його визначення.

Сьогодні можна говорити, що в країні вже накопичений певний досвід аудиторської діяльності. Природно, що основи вітчизняної методики проведення аудиту базуються переважно на світовому практичному досвіді аудиторської діяльності з адаптацією її відповідно до особливостей українського менталітету і розвитку національної економіки.

Виходячи з вищесказаного, можна визначити загальні цілі і задачі, що вирішуються аудитором при здійсненні різних видів аудиту:

1.3. Етапи розвитку аудиту в світовій практиці

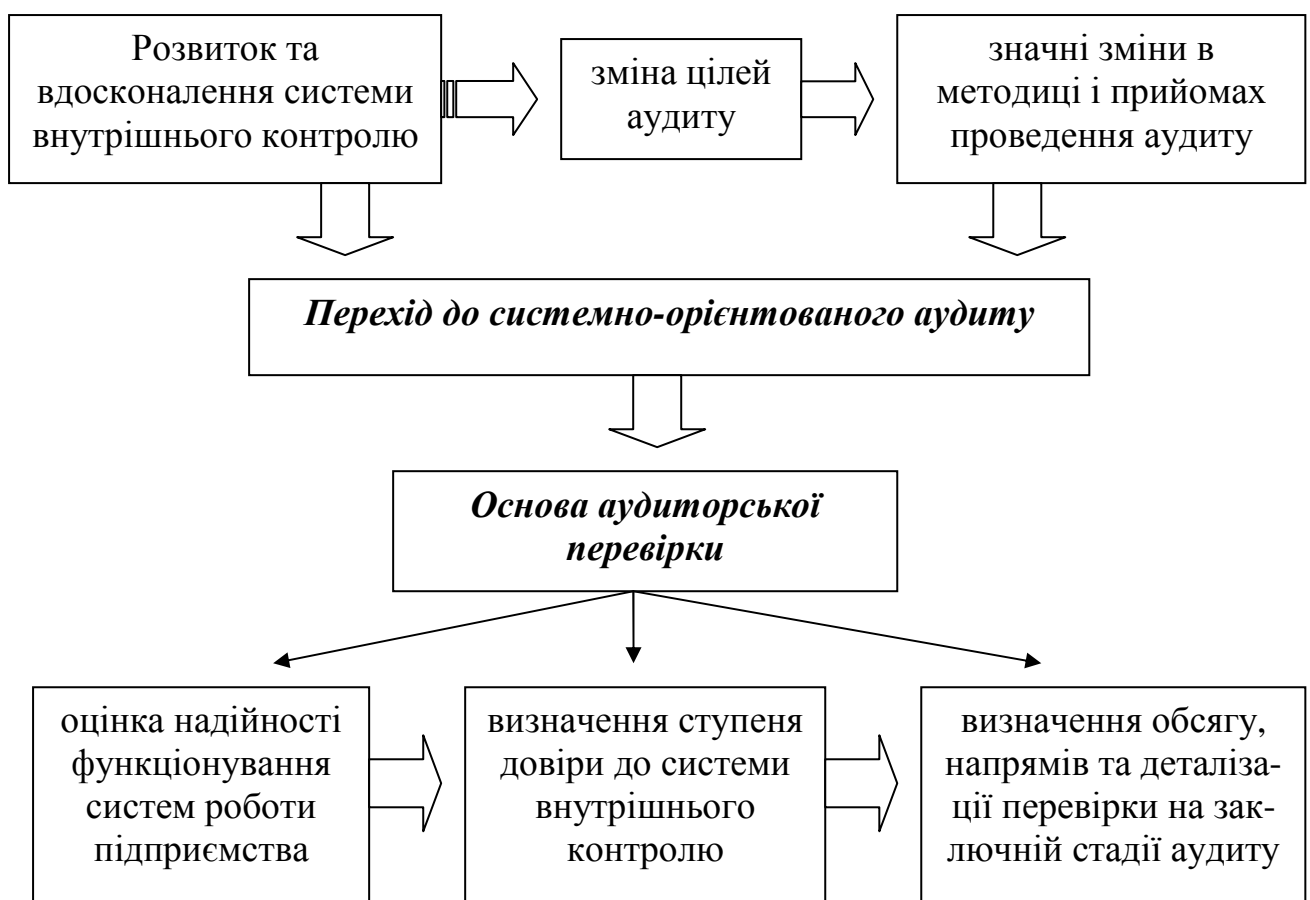
Коли йдеться про етапи розвитку аудиту, то мають на увазі не певні часові періоди, а послідовність змін мети та методики його здійснення. Сьогодні, виходячи з мети та методики здійснення аудиту, прийнято виділяти три етапи його розвитку.

Мета та методика аудиту на різних етапах розвитку аудиту в світовій практиці

Етапи розвитку аудиту	Мета аудиту	Метод аудиту	Методика перевірки
1	2	3	4
<u>I Підтверджуючий аудит</u>	Попередження та виявлення випадкових та навмисних помилок в обліку та фінансовій звітності підприємства	<i>Суцільна перевірка</i>	«Знизу-угору», послідовна перевірка починаючи з первинних документів та закінчуючи фінансовою звітністю
<u>II Системно-орієнтований аудит</u>	1) Оцінка фінансової стійкості, платоспроможності підприємства; 2) Виявлення випадкових та навмисних помилок в обліку та фінансовій звітності підприємства	<i>Вибіркова перевірка</i>	1) Оцінка надійності систем внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку; 2) Детальна перевірка операцій та залишків на рахунках бухгалтерського обліку
<u>III Аудит, що базується на ризику</u>	1) Оцінка фінансової стійкості, платоспроможності підприємства; 2) Виявлення випадкових та навмисних помилок в обліку та фінансовій звітності підприємства	<i>Вибіркова перевірка</i>	<u>Стадія планування:</u> - оцінка надійності систем внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку; - оцінка рівня суттєвості можливих помилок; - розробка плану та програми аудиту; <u>Заключна стадія:</u> детальна перевірка операцій та рахунків

І якщо перші роботи по американському аудиту характеризують цілі аудиту, як виявлення та запобігання ненавмисних помилок, то пізніше основними цілями аудиту стали оцінка фінансового стану і прибутковості підприємства, а запобігання ненавмисних помилок та зловживань – другорядна мета.

З метою попередження помилок основний наголос став робитися на підвищення ефективності системи управління підприємством та в першу чергу системи його внутрішнього контролю

Чим надійніше організована на підприємстві система внутрішнього контролю, тим менше ймовірність наявності в його обліку та звітності випадкових помилок.

така залежність стає визначальною при проведенні аудиту

така можливість обумовлена реальним впливом результатами дії ефективно функціонуючої системи внутрішнього контролю на кількість аудиторських доказів і процедур

Вплив системи внутрішнього контролю на методіку аудиту

раціональна постановка системи внутрішнього контролю в компанії дозволяє скоротити обсяги перевірок зовнішніх аудиторів

взаємодія із внутрішніми аудиторами дає можливість більш ефективно спланувати і провести аудиторську перевірку в максимально короткі терміни

знижується вартість зовнішньої аудиторської перевірки

В опублікованих в 1909 р. “Програмах аудиту” відзначено, що першим ступенем аудиту повинно виступати “встановлення надійності системи внутрішнього контролю”

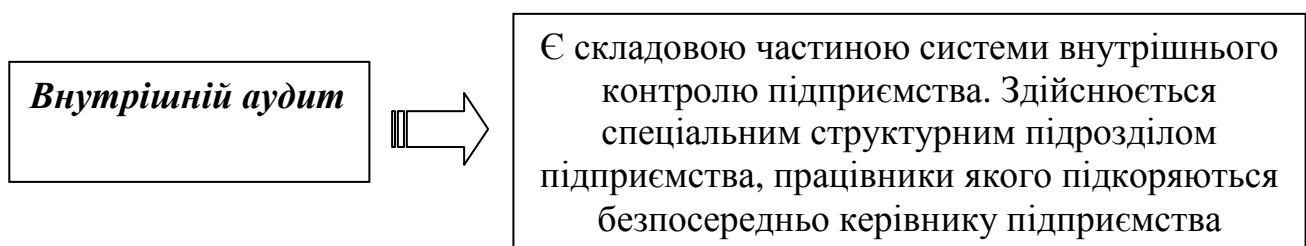
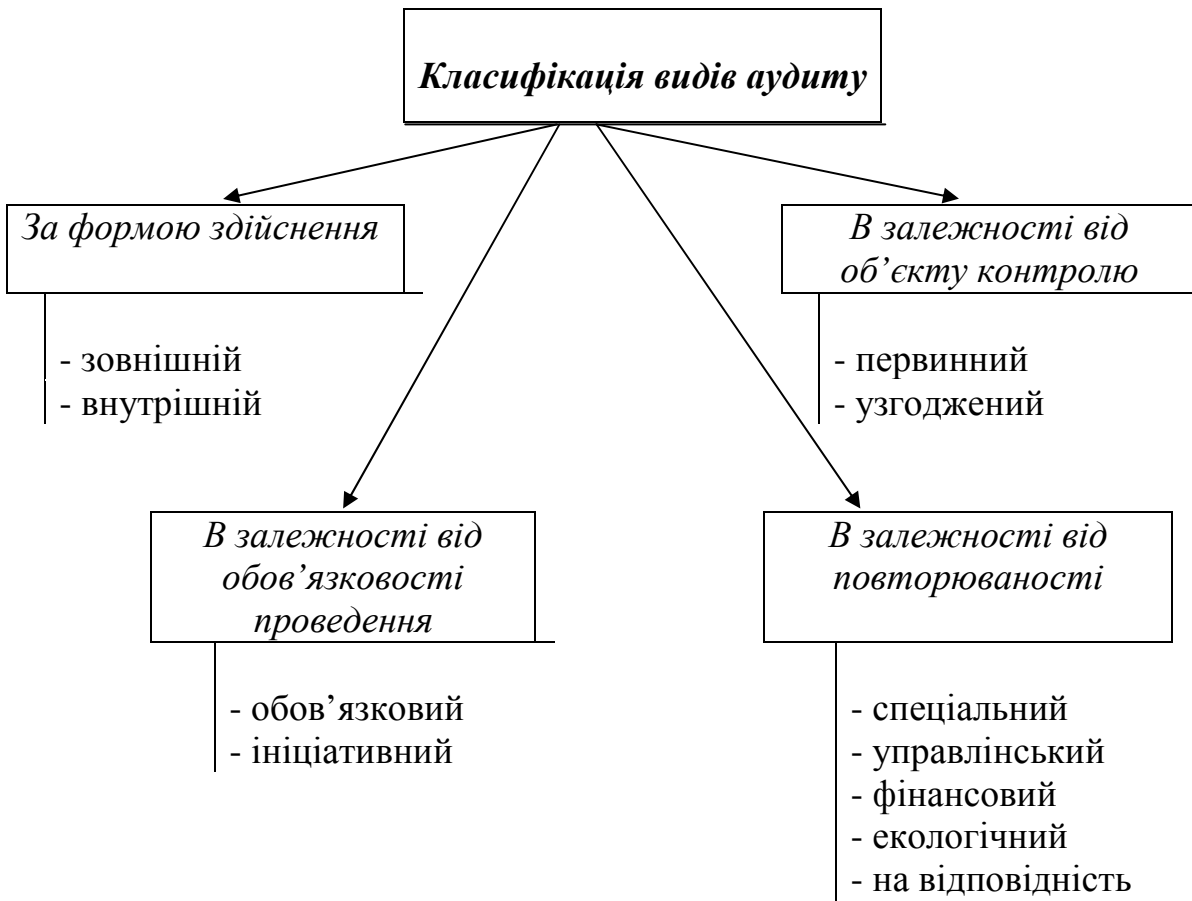
Період, починаючи з 70-х років, по суті, з'явився відправною точкою нового етапу в розвитку аудиту. Відбувається його гармонізація і інтернаціоналізація на міжнародному рівнях. Цей процес координується діяльністю крупних регіональних бухгалтерських організацій США, Азії, Європи.

Федерація Європейських бухгалтерів, яка створюється в 1986 році, вже включає 21 європейську країну, у тому числі й Україну.

Початок процесу гармонізації аудиту пов'язують із створенням в 1977 році Міжнародної Федерації Бухгалтерів (ІФАС) зі штаб-квартирою в Нью-Йорку. Метою її створення з'явилася необхідність розробки Міжнародних Стандартів Аудиту, Положень про організацію обліку, Положень професійної етики аудиторів і т.ін. Ці документи стали основою для розробки країнами нормативних документів з аудиту, які б враховували, як міжнародні вимоги, так і особливості свого національного та економічного розвитку.

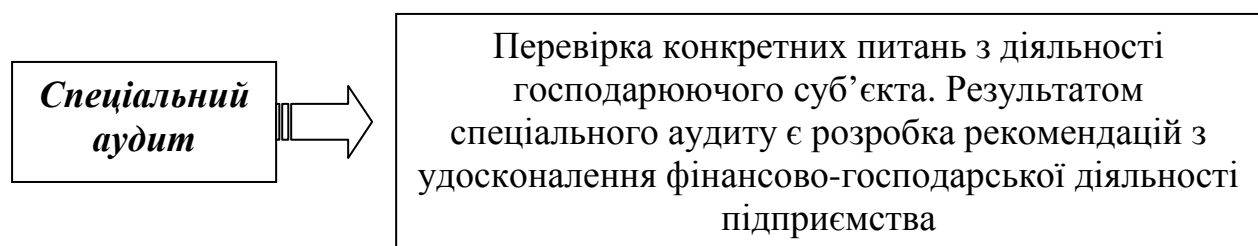
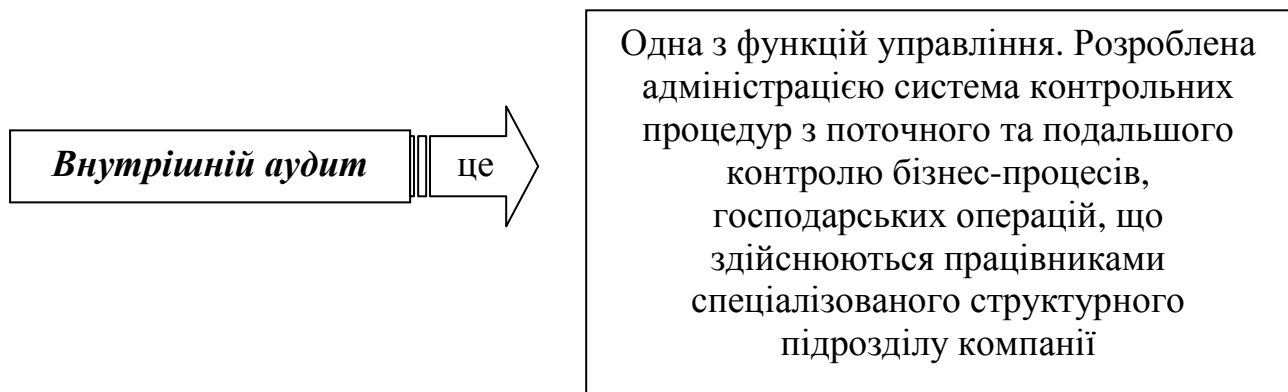
1.4. Види аудиту. Аудиторські послуги.

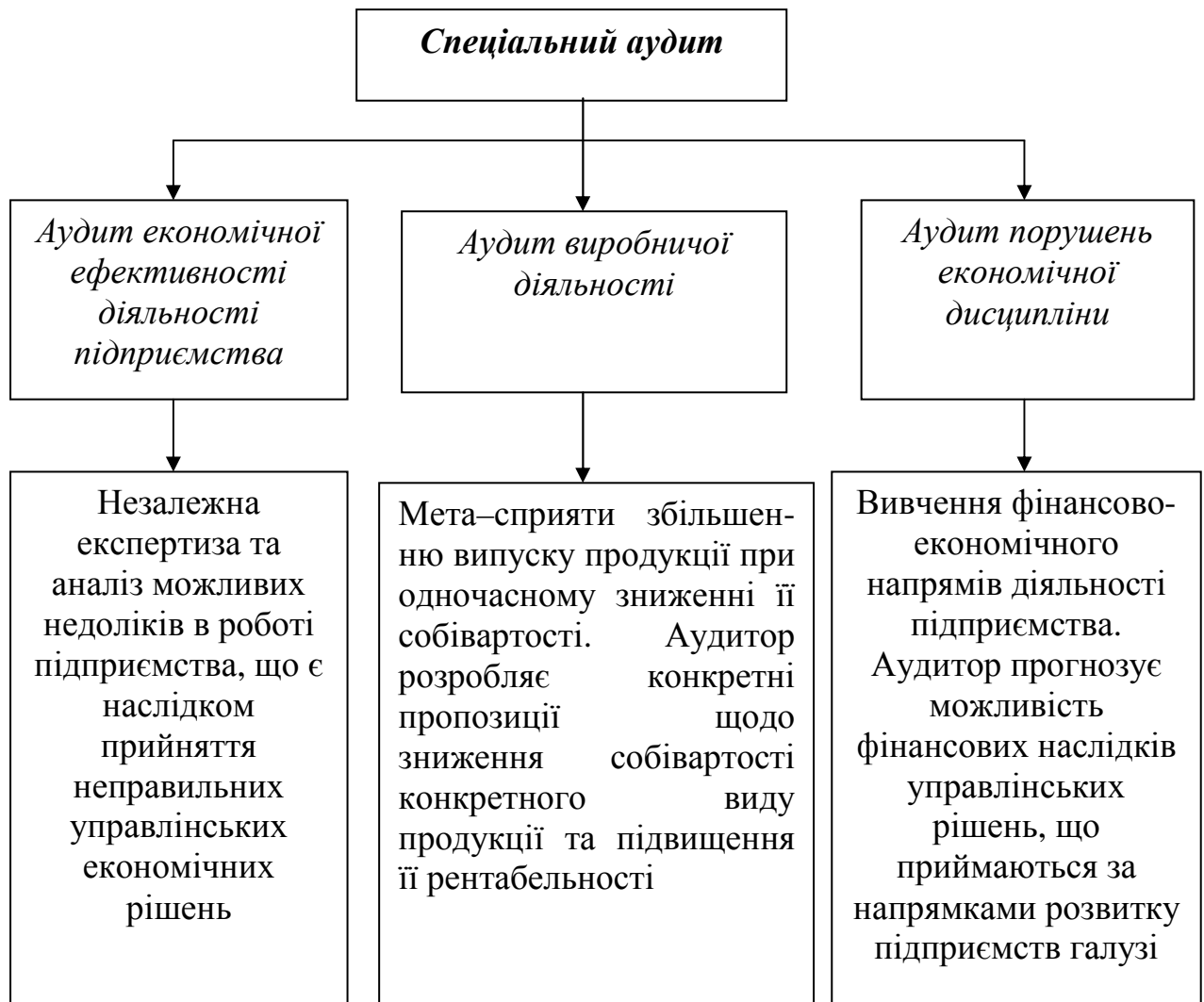
Перехід до системно-орієтованого аудиту привів до значного розширення аудиторської діяльності. Аудиторські фірми почали приділяти більше уваги консультаційній діяльності не обмежуючись безпосередньо аудиторськими перевірками. Можна виділити наступні ознаки класифікації видів аудиту, що застосовуються та визнані більшістю вчених та економістів.

Відмінності між зовнішнім та внутрішнім аудитом

<i>Ознака</i>	<i>Внутрішній аудит</i>	<i>Зовнішній аудит</i>
1. Мета та завдання	Керівництво підприємства	Визначають договором
2. Замовник	Керівництво підприємства	Власники (акціонери)
3. Види послуг	Визначає керівництво підприємства, виходячи з потреб управління	Визначають договором на аудиторські послуги
4. Об'єкти аудиту	Залежать від видів діяльності підприємства; визначає керівництво підприємства	Залежать від видів діяльності суб'єктів перевірки, визначаються договором
5. Характер діяльності	Виконавча діяльність	Підприємницька діяльність
6. Суб'єкти аудиту	Працівники підприємства	Незалежні аудитори
7. Регламентация аудиту	Міжнародні стандарти внутрішнього аудиту; внутрішні положення	Закон України "Про аудиторську діяльність"; МСА
8. Кваліфікація	Вища або середня освіта	Вища освіта та наявність сертифікату аудитора
9. Відповідальність	Перед керівництвом підприємства	Перед замовниками та третіми особами
10. Наявність ризику	Ризик бізнесу підприємства, втрати репутації	Ризик бізнесу аудиторської фірми, аудиторський ризик
11. Надання звітності	Керівництву підприємства	Замовнику (власнику, акціонерам), може бути оприлюднена
12. Зміст та форма звіту	Види та форму акту перевірки та інші документи, визначає керівництво підприємства	Аудиторський висновок за змістом та формою повинен відповідати вимогам МСА; інші форми звітності узгоджуються аудитором та замовником
13. Періодичність, частота	Працюють постійно в контакт з економічними службами	Працюють одночасно, як правило, по закінченні звітного року
14. Залежність	Задовольняє потреби адміністрації даної господарчої системи та отримує від нього заробітну платню	Повинен бути незалежним від клієнта не тільки організаційно, але й в матеріальному відношенні

Фінансовий аудит

Перевірка фінансової звітності підприємства з метою визначення її достовірності й відповідності встановленим критеріям та прийнятим положенням ведення бухгалтерського обліку

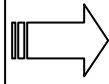
Аудит на відповідність

Аналіз відповідної інформації про стан фінансово-господарської діяльності економічного суб'єкта з метою визначення її відповідності нормативно-правовим актам або іншим документам

Обов'язковий аудит

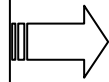
Проводиться у випадках, встановлених діючим законодавством

**Екологічний
аудит**

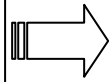
Аналіз відповідності діяльності економічного суб'єкта діючим нормативним вимогам з екологічної безпеки виробництва. До їх складу входять: нормативи прямої та непрямой дії на зовколишнє середовище, гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин та рівнів шуму, випромінення, вібрації і т.і.

**Ініціативний
(добровільний)
аудит**

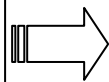
Здійснюється за рішенням економічного суб'єкта на основі договорів з аудитором (аудиторською фірмою). Умови проведення такого аудиту (терміни, мета, характер, обсяг, оплата) визначаються за узгодженням сторін (аудитор та замовник)

**Первинний
аудит**

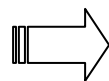
Проводиться для даного клієнта аудиторською фірмою вперше. Це суттєво підвищує ризик та трудомісткість аудиту, бо в аудитора немає інформації щодо особливостей діяльності клієнта, наявності та функціонування систем роботи підприємства

**Повторний
(узгоджений)
аудит**

Здійснюється аудиторською фірмою повторно або регулярно та заснований на знанні специфіки діяльності клієнта, його позитивних та негативних сторін в організації систем бухгалтерського обліку, внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту.

**Операційний
(управлінський)
аудит**

Може здійснюватися, як внутрішніми, так і зовнішніми аудиторами. Але якість його проведення і рівень рекомендацій за наслідками перевірок, звичайно ж, вище при залученні зовнішніх аудиторів

В діяльності аудиторів і аудиторських фірм сьогодні робиться значний акцент на наданні аудиторських послуг. Вони можуть поєднуватися з проведенням аудиту бухгалтерської звітності або бути спеціальною метою аудиту.

<i>Аудиторські послуги</i>	<i>Вид виконуваних робіт</i>
1	2
<p>1. Завдання з надання впевненості:</p>	<p>1.1. Аудит історичної фінансової інформації, зокрема фінансової звітності.</p> <p>1.2. Огляд історичної фінансової інформації, зокрема фінансової звітності.</p> <p>1.3. Завдання з надання впевненості, що не є аудитом чи оглядом історичної фінансової інформації:</p> <ul style="list-style-type: none"> • оцінка (перевірка) ефективності (відповідності) системи внутрішнього контролю (аудиту); • оцінка (перевірка) ефективності (відповідності) використання виробничих потужностей; • оцінка (перевірка) ефективності (відповідності) функціонування системи управління; • оцінка (перевірка) ефективності (відповідності) системи матеріального стимулювання та оплати праці персоналу; • оцінка (перевірка) ефективності (відповідності) систем управління персоналом; • оцінка (перевірка) ефективності (відповідності) інформаційних систем (технологій); • оцінка (перевірка) ефективності систем інформаційної безпеки діяльності підприємств; • оцінка (перевірка) ефективності (відповідності) систем корпоративного управління; • оцінка відповідності діяльності підприємства вимогам законодавства (податкового, митного, господарського та ін.); • оцінка (перевірка) відповідності управлінських рішень або окремих господарських операцій вимогам законодавства; • економічні експертизи (у тому числі судова за наявності відповідної атестації судового експерта);
	<ul style="list-style-type: none"> • оцінка вартості активів (у тому числі незалежна за наявності кваліфікаційного свідоцтва оцінювача); • оцінка (тестування) надійності системи бухгалтерського обліку; • оцінка (тестування) відповідності рівня професійних знань персоналу, задіяного у фінансово-господарській діяльності;

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> • здійснення на замовлення розрахунків (економічний, фінансовий, стратегічний та інші види аналізу) для оцінки стану та результатів господарської діяльності; • перевірка прогнозованої фінансової інформації; • інші завдання, які виконуються як завдання з надання впевненості.
<p>2. Супутні послуги, визначені Міжнародними стандартами супутніх послуг:</p>	<p>2.2. Завдання з виконання погоджених процедур стосовно фінансової інформації.</p> <p>2.3. Завдання з підготовки фінансової інформації.</p>
<p>3. Інші послуги, пов'язані з професійною діяльністю аудиторів (аудиторських фірм), визначені Законом України «Про аудиторську діяльність»:</p>	<p>3.1. Ведення бухгалтерського обліку.</p> <p>3.2. Складання фінансових звітів.</p> <p>3.3. Відновлення бухгалтерського обліку.</p> <p>3.4. Консультації з питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності:</p> <ul style="list-style-type: none"> • обрання облікової політики; • встановлення та дотримання методології бухгалтерського обліку; • організація бухгалтерського обліку; • консолідація фінансової звітності; • трансформація звітності за іншою, ніж застосовувана, концептуальною основою; • інші види консультацій з питань обліку та звітності. <p>3.5. Консультації з питань системи внутрішнього контролю.</p> <p>3.6. Консультації з питань оподаткування, у тому числі з організації податкового обліку та податкової звітності.</p> <p>3.7. Складання податкових декларацій та звітів.</p> <p>3.8. Консультації з питань застосування інформаційних технологій.</p> <p>3.9. Консультації з інших питань управління та ведення бізнесу:</p> <p>правове забезпечення прийняття (або результатів прийняття) управлінських рішень щодо зміни форм власності, форм господарювання, функцій власності, легітимності окремих господарських операцій тощо;</p>

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> • організаційне забезпечення управління – структуризація, реструктуризація, перебудова, розробка нової системи обліку, внутрішнього контролю, внутрішнього аудиту, управління в цілому, розробка внутрішніх інструкцій для посадових осіб, внутрішніх стандартів корпоративного управління тощо; • інформаційного забезпечення управління – консультування з питань вибору програмних продуктів або технічної бази з автоматизації обліку та внутрішнього контролю (аудиту), розробка схем документообороту, форм внутрішніх документів і напрямів інформаційних потоків у системі управління; проведення тренінгів, семінарів з питань обліку, оподаткування, правового забезпечення та організації управління, безпеки бізнесу тощо; • управління грошовими потоками, інвестиційної політики. <p>3.10. Розробка для замовника документів, необхідних для легалізації, організації та здійснення господарської діяльності (статути, накази, внутрішні норми та правила, посадові інструкції, документи системи стимулювання персоналу тощо).</p> <p>3.11. Проведення професійних тренінгів для бухгалтерів та керівників з питань, що належать до професійної компетенції аудиторів.</p> <p>3.12. Представлення інтересів замовника з питань обліку, аудиту, оподаткування в державних органах, організаціях або в суді.</p> <p>3.13. Інші види аудиторських послуг, надання яких не суперечить стандартам аудиторської діяльності, Кодексу професійної етики аудитора та які не заборонені чинним законодавством України, рішеннями Аудиторської палати України.</p>
<p>4.Організаційне та методичне забезпечення аудиту:</p>	<p>4.1. Розробка і видання методичних матеріалів (вказівок, рекомендацій, практичних посібників, внутрішніх стандартів, програмного забезпечення тощо).</p> <p>4.2. Проведення професійних тренінгів для практикуючих аудиторів.</p> <p>4.3. Здійснення заходів з контролю якості аудиторських послуг.</p>

Контрольні питання

1. Що таке фінансово-економічний контроль?
2. Схема побудови органів фінансового контролю в країнах ринкової економіки.
3. Сутність аудиторського контролю і його цілі.
4. Історія виникнення аудиту в світовій практиці.
5. Чинники, які визначають необхідність аудиту в ринковій економіці.
6. Назвіть етапи розвитку аудиту в світовій практиці.
7. Особливості методики проведення підтверджуючого аудиту.
8. Завдяки чому став можливим перехід до системно-орієнтованого аудиту?
9. Особливості методики проведення системно-орієнтованого аудиту.
10. Особливості методики проведення аудиту, що базується на ризику.
11. Задачі, які стоять перед аудиторською перевіркою.
12. Види аудиту.
13. Цілі і види спеціального аудиту.
14. Поняття управлінського аудиту.
15. Цілі і призначення проведення екологічного аудиту.
16. Характеристика аудиту на відповідність.
17. Характеристика обов'язкового та ініціативного аудиту.
18. Відмінності між первинним і узгодженим аудитом.
19. Види аудиторських послуг.

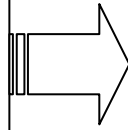
Розділ 2. Внутрішній аудит: особливості методології та організації проведення

2.1. Поняття, призначення та принципи внутрішнього аудиту

В умовах корпоратизації та акціонування підприємств внутрішній аудит стає одним з основних інструментів підвищення ефективності управління підприємствами різних організаційно-правових форм і особливо акціонерних товариств. Необхідність створення служби внутрішнього аудиту продиктована тим, що власник або керівник хоче знати про реальний стан справ на підприємстві.

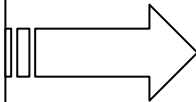

**В рамках
внутрішнього
аудиту**

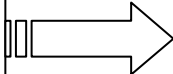
здійснюється не тільки детальний контроль за всіма напрямками господарської діяльності підприємства, але і контроль за політикою та якістю менеджменту. Внутрішні аудитори забезпечують захист від помилок і зловживань, визначають „зони ризику” і визначають можливості усунення майбутніх недоліків або недомач, допомагають ідентифікувати й „посилити” слабкі сторони у системах управління економічного суб’єкта

**Основне правило, що
регулює процедуру
організації і
функціонування
внутрішнього аудиту**

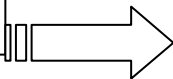

сума витрат на організацію та підтримку роботи служби внутрішніх аудиторів не повинна перевищувати очікуваних в даний період збитків внаслідок його слабкості

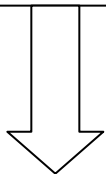
**Професія
внутрішніх
аудиторів**

Виникнення професії внутрішніх аудиторів історично пов’язується із створенням в 1941 р. національної організації внутрішніх аудиторів США – Інституту внутрішніх аудиторів, що визнаний авторитетом в професійному світі внутрішніх аудиторів і налічує 35 тис. членів, що працюють у сфері бізнесу, промисловості, освіти і управління більш ніж в 100 країнах

Сьогодні існує міжнародна організація вищих інститутів контролю (International Organization Supreme Audit Institutions), а також Інститут внутрішніх аудиторів (I.I.A.).

В Україні в жовтні 2000 р. також створений Інститут внутрішніх аудиторів (ВЕРБА).

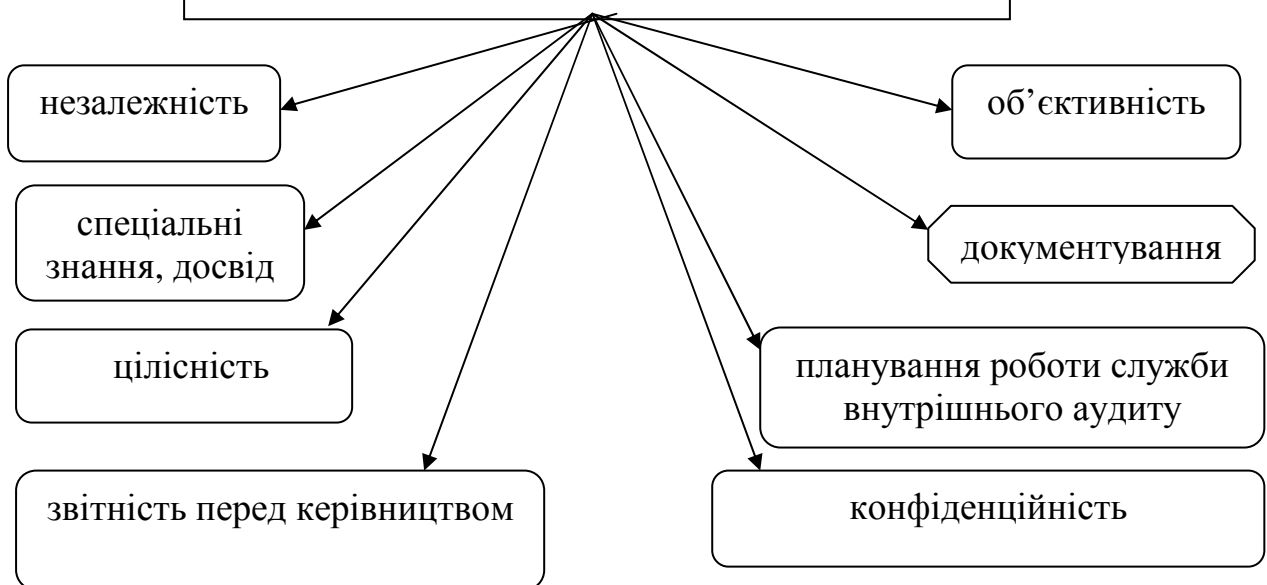
Внутрішній аудит повинен виконувати ряд поставлених керівництвом економічного суб’єкта задач:

Завдання служби внутрішніх аудиторів

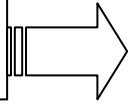

Внутрішній аудит має інше призначення в порівнянні із зовнішнім. Тому потреба в обов'язковій зовнішній аудиторській перевірці не виключає необхідності створення на підприємстві ефективної служби внутрішніх аудиторів.

Принципи організації апарату внутрішнього аудиту

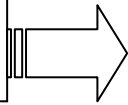

Незалежність

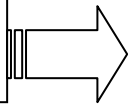
Внутрішній аудитор повинен бути незалежним в своїх думках, як від своїх колег, включаючи, як головного внутрішнього аудитора, так і керівників об'єктів, що перевіряються. Незалежність від тих, кого перевіряєш допомагає внутрішнім аудиторам здійснювати аудит неупереджено і виражати об'єктивну думку

Об'єктивність

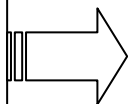
Принцип об'єктивності безпосередньо пов'язаний з принципом незалежності. Об'єктивність вимагає, щоб внутрішні аудитори виконували свою роботу незалежно, кваліфіковано і чесно. При складанні звітів про результати перевірок внутрішній аудитор повинен чітко відділяти факти від доміслів

Цілісність

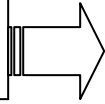
Кожне підприємство необхідно розглядати як окрему господарську одиницю, відокремлену від своїх власників і інших підприємств. Тому для організації роботи внутрішніх аудиторів важливим є принцип цілісності (автономності)

***Спеціальні
знання, досвід***

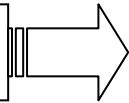
Мати спеціальні теоретичні знання і практичний досвід, щоб перевірки були виконані на високому професійному рівні, володіти методами аудиту, бухгалтерського обліку, економічного аналізу, фінансів, податків, господарського права і т.ін.

Конфіденційність

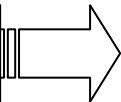
Внутрішні аудитори мають доступ до всієї інформації, що стосується діяльності підприємства. Тож вони повинні зберігати в таємниці інформацію, одержану в процесі їх роботи, тобто не розголошувати її третій стороні

Документування

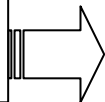
Для правильної організації внутрішнього аудиту важливе значення має детальне документування аудиторомі результатів своїх перевірок. Це є важливим доказом виконання аудиторської перевірки відповідно до основних аудиторських процедур

Планування

Планувати свою роботу так, щоб правильно і своєчасно завершити аудиторську перевірку. Плани складають з урахуванням бізнесу підприємства, його облікової системи і діючого внутрішнього контролю. В планах внутрішнього аудиту розкривають зміст перевірки, час проведення, називають виконавців, деталізують аудиторські процедури

Звітність перед керівництвом

Повинні підкорятися та звітувати тільки перед керівництвом, що забезпечує об'єктивність та неупередженість перевірок; аудитори не повинні перевіряти тих, від кого залежать

Приведені вище принципи засновані на принципах проведення зовнішнього аудиту, визначених в Міжнародних стандартах аудиту, з урахуванням особливостей і специфіки проведення внутрішнього аудиту.

Обширність і різноплановість задач, які повинна вирішувати служба внутрішніх аудиторів, передбачає надання їм і певних, достатньо широких повноважень.

Як правило, в світовій практиці служба внутрішніх аудиторів має наступні права:

2.2. Стандарти внутрішнього аудиту

Наукове обґрунтування внутрішнього аудиту передбачає, зокрема, розробку етики і стандартів внутрішнього аудиту. Стандарти впроваджуються з метою регулювання роботи служби внутрішнього аудиту по відношенню до виконання покладених на неї функціональних обов'язків.

Весь комплекс стандартів розділений на п'ять розділів, в яких визначені основні концепції внутрішнього аудиту. Кожен з п'яти розділів містить один загальний стандарт, який конкретизується в спеціальних стандартах.

Стандарти внутрішнього аудиту

Назва стандарту	Зміст
<p style="text-align: center;">100 „Незалежність”</p>	<p>містить загальний стандарт: внутрішні аудитори повинні бути незалежними від структурного підрозділу, який вони перевіряють. Самі ж вимоги, виконання яких забезпечує незалежність внутрішніх аудиторів, розкриваються в директивах двох інших спеціальних стандартів: 110, 120</p>
<p style="text-align: center;">110 „Організаційний статус”</p>	<p>для ефективного виконання аудиторських завдань необхідний відповідний організаційний статус відділу внутрішніх аудиторів</p>
<p style="text-align: center;">120 „Об’єктивність”</p>	<p>в процесі здійснення аудиту внутрішнім аудиторам слід дотримуватися принципу об’єктивності</p>
<p style="text-align: center;">310 „Достовірність і повнота інформації”</p>	<p>внутрішні аудитори повинні проводити перевірки постійно, неупереджено та об’єктивно, що забезпечувало б достовірність та повноту результатів перевірок, що є підставою для прийняття подальших управлінських рішень</p>
<p style="text-align: center;">330 „Збереження активів”</p>	<p>основною метою перевірок повинно бути запобігання випадкам порушень та зловживань, які можуть зашкодити підприємству та привести до зменшення його активів</p>
<p style="text-align: center;">340 „Раціональність і ефективність використання ресурсів”</p>	<p>внутрішні аудитори мають не тільки констатувати результати проведених перевірок, але й розробляти рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності роботи підприємства, раціональність і ефективність використання всіх його ресурсів</p>
<p style="text-align: center;">350 „Досягнення цілей операційної діяльності і програм”</p>	<p>визначати відповідність операцій, здійснюваних підрозділами підприємства, чинним законодавчим і нормативним актам, а також політиці підприємства, визначеній загальними цілями діяльності підприємства</p>

Періодично вимоги стандартів змінюються та оновлюються в Положеннях про стандарти внутрішнього аудиту. На сьогодні Інститут внутрішніх аудиторів прийняв 18 таких Положень:

Перелік положень про стандарти внутрішнього аудиту

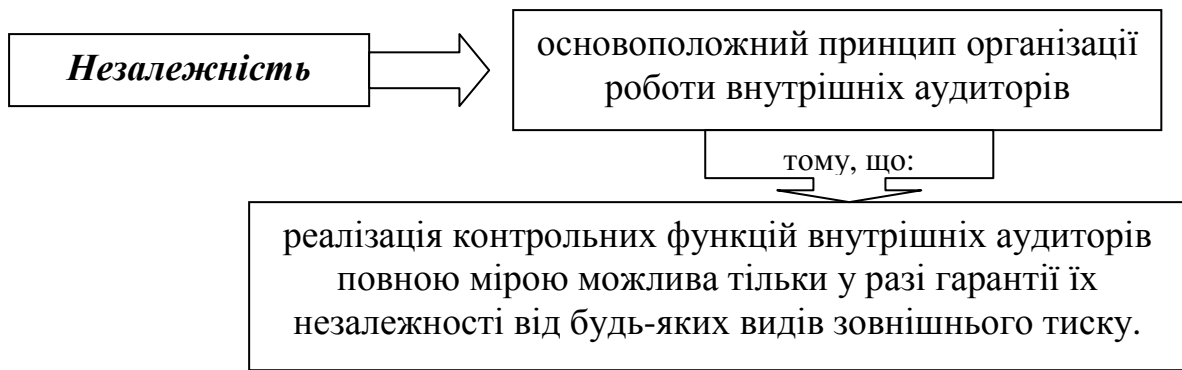
№	Назва положення	Дата ухвалення
SIAS 1	Контроль: концепції і відповідальність	1983 Липень
SIAS 2	Надання результатів	1983 Липень
SIAS 3	Попередження, виявлення, розслідування і повідомлення про шахрайство	1985 Травень
SIAS 4	Підтвердження якості	1986 Листопад
SIAS 5	Взаємостосунки внутрішніх і зовнішніх аудиторів	1987 Червень
SIAS 6	Робочі документи аудитора	1987 Грудень
SIAS 7	Зв'язок з Радою директорів	1989 Червень
SIAS 8	Аналітичні аудиторські процедури	1991 Грудень
SIAS 9	Оцінка ризику	1991 Грудень
SIAS 10	Оцінка досягнення поставленої мети операції або програм	1991 Грудень
SIAS 11	Узагальнений звіт	1992 Грудень
SIAS 12	Планування аудиту	1992 Грудень
SIAS 13	Впровадження результатів аудиту	1993 Березень
SIAS 14	Глосарій	1995 Грудень
SIAS 15	Контроль	1996 Грудень
SIAS 16	Аудит відповідності політиці, планам, процедурам, законам, нормативам і контрактам	1997 Квітня
SIAS 17	Оцінка діяльності зовнішніх аудиторів	1997 Квітень
SIAS 18	Використання роботи зовнішніх експертів	1997 Грудень

2.3. Організація та об'єкти внутрішнього аудиту

Ефективність функціонування служби внутрішніх аудиторів багато в чому залежить від правильної її організації. Організація внутрішнього аудиту повинна визначатися як основними принципами внутрішнього аудиту, так і чіткою постановкою керівництвом при ухваленні рішення про організацію на підприємстві служби внутрішніх аудиторів цілей її створення на конкретному підприємстві та очікуваних результатів:

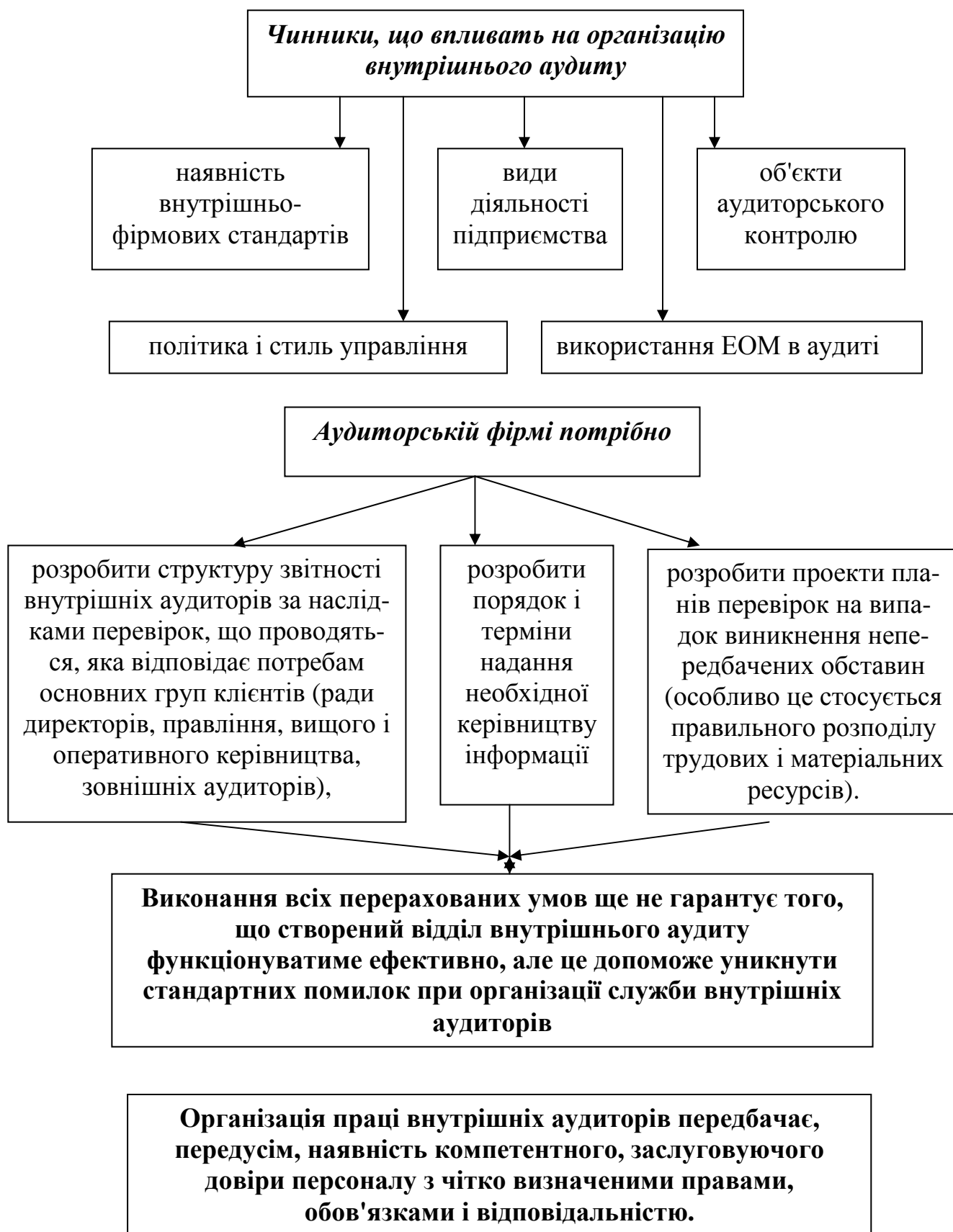
Структура служби внутрішніх аудиторів і її місце на підприємстві багато в чому визначаються тим, наскільки правильно керівництво економічного суб'єкта розуміє роль служби внутрішніх аудиторів в управлінні підприємством, необхідність забезпечення незалежності даного підрозділу.

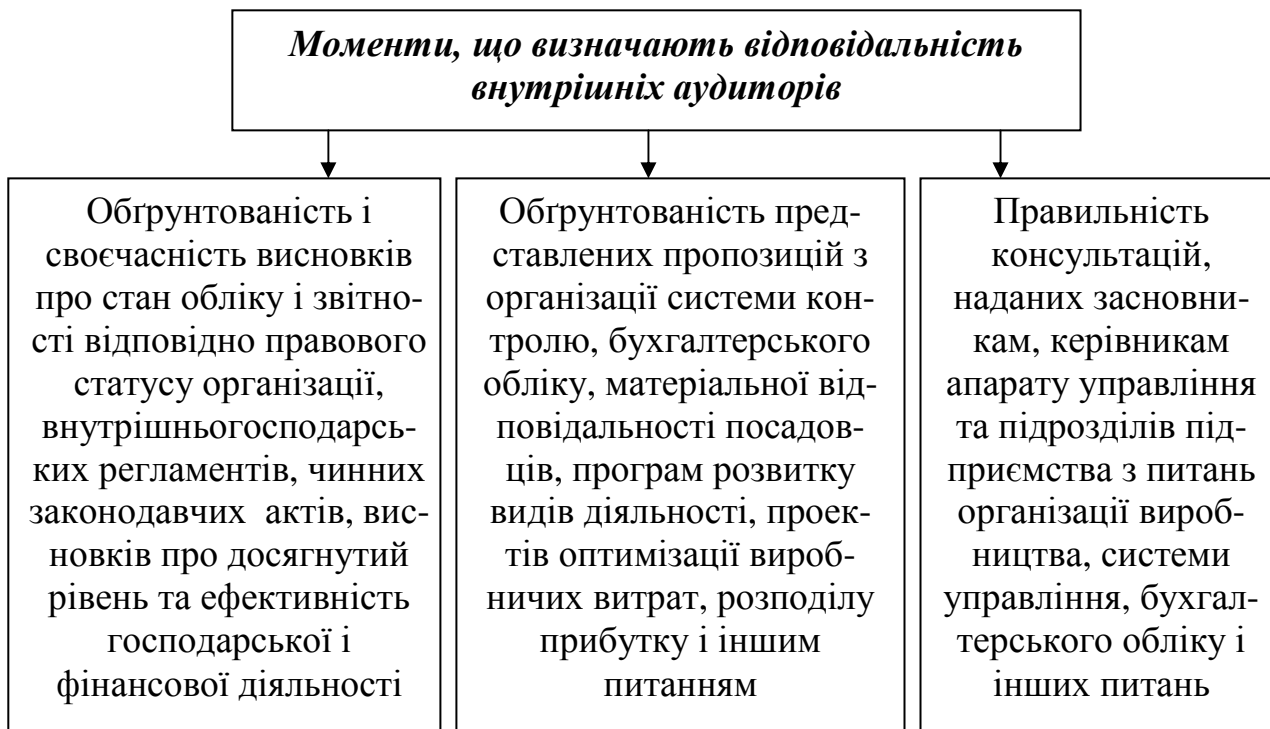

Етапи створення служби внутрішнього аудиту

Організацію внутрішнього аудиту на конкретному підприємстві слід проводити враховуючі певні чинники:

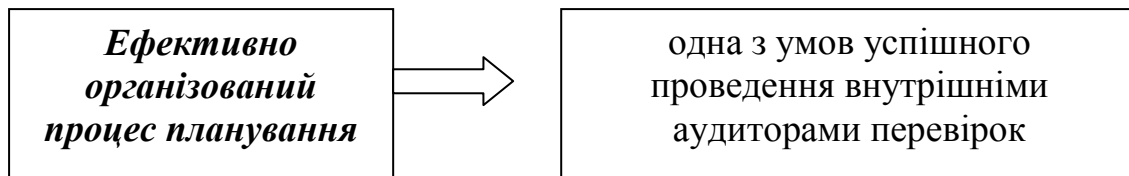

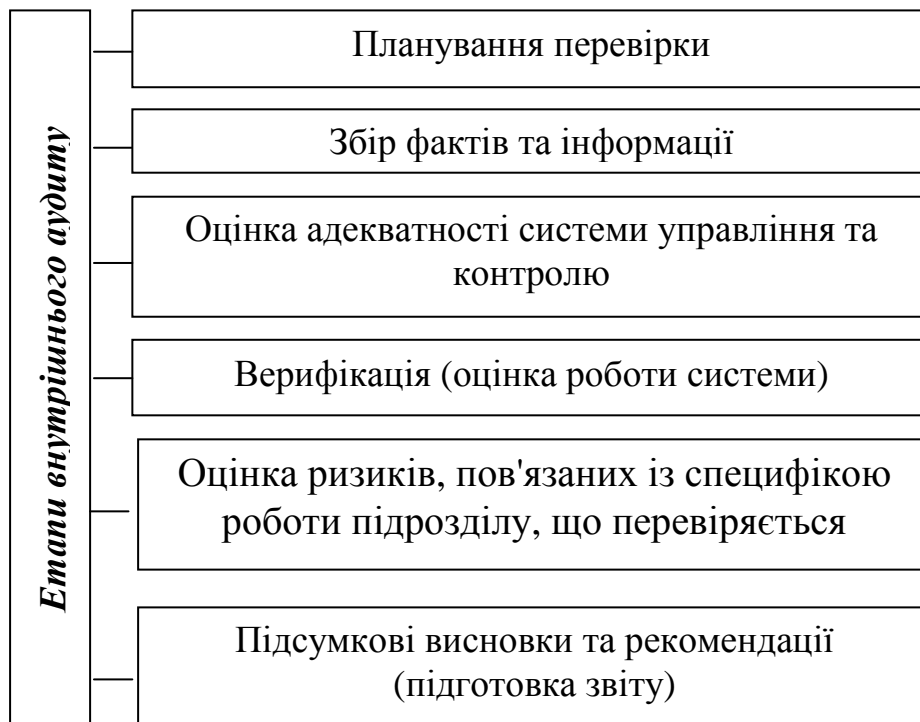
2.4. Планування проведення внутрішнього аудиту та його документальне оформлення

Одним з важливих принципів організації служби внутрішніх аудиторів є планування роботи внутрішніх аудиторів.

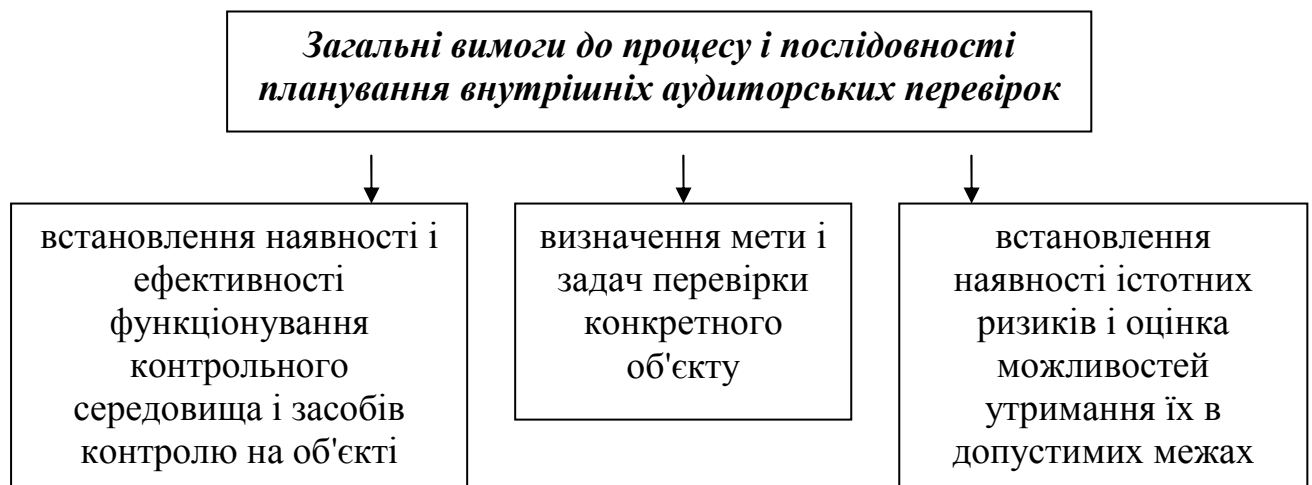

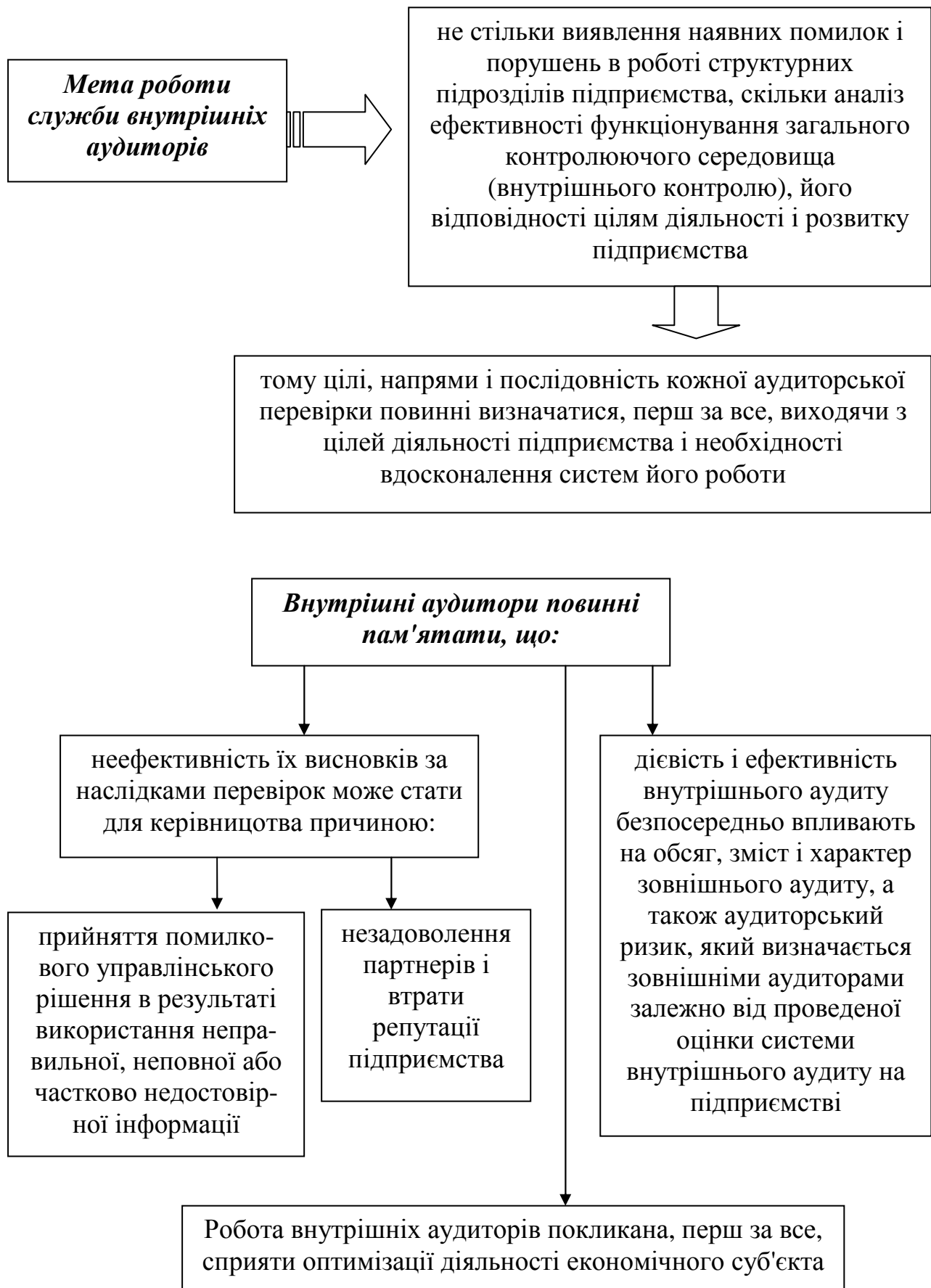

Для досягнення максимальних результатів внутрішній аудит повинен проводитися в певній послідовності:

МСА встановлюють загальні вимоги до процесу і послідовності планування внутрішніх аудиторських перевірок, які включають:

Контрольні питання

1. Чим обумовлена потреба у внутрішньому аудиті?
2. Що таке внутрішній аудит?
3. Які задачі стоять перед Інститутом внутрішніх аудиторів?
4. Відмінності між внутрішнім і зовнішнім аудитом.
5. Принципи діяльності внутрішніх аудиторів.
6. Задачі діяльності внутрішнього аудитора.
7. Права та функції внутрішніх аудиторів.
8. Чим обумовлена потреба в розробці стандартів внутрішніх аудиторів і що вони повинні включати?
9. Організація та етапи створення служби внутрішнього аудиту.
10. Відповідальність служби внутрішнього аудиту.
11. Об'єкти перевірок внутрішніх аудиторів.
12. Методи внутрішнього аудиту.
13. Послідовність проведення перевірок внутрішніми аудиторами.
14. Вимоги до процесу планування внутрішнього аудиту.
15. Які питання повинні включати план і програма перевірки внутрішнього аудиту?
16. Форма і зміст звітів внутрішнього аудиту.

ЧАСТИНА 2. МЕТОДИКА АУДИТУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

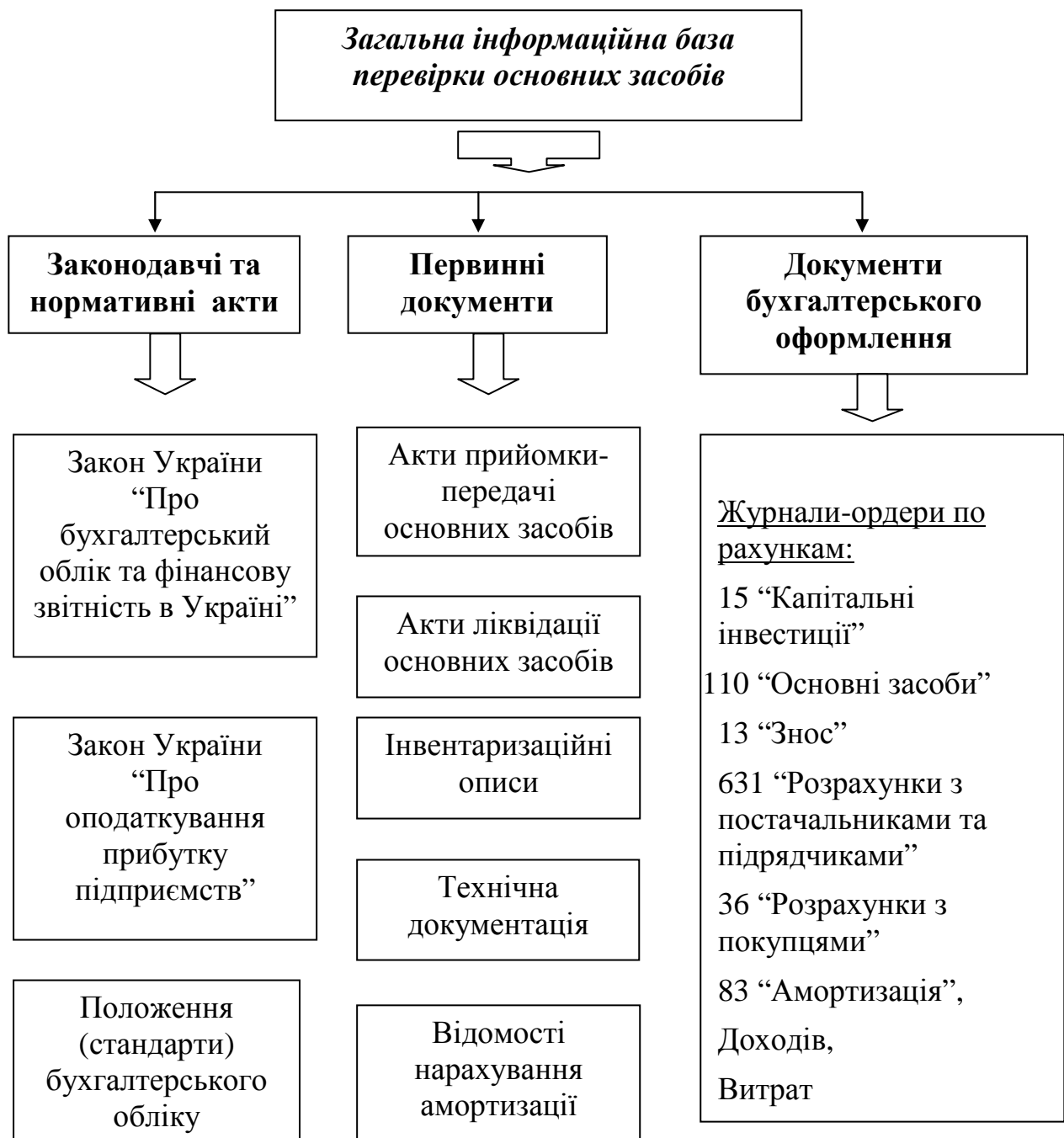
Розділ 1. Аудит необоротних активів

1.1. Задачі та інформаційна база перевірки

Різні користувачі аудиторського висновку (державні контролюючі органи, інвестори, комерційні банки, потенційні партнери тощо) бажають знайти в аудиторському висновку саме ту інформацію стосовно основних засобів, що відповідає б цілям їхнього бізнесу та інтересів до даного підприємства. Це повинен враховувати аудитор під час планування й проведення аудиторської перевірки.

Під час перевірки для аудитора дуже важливо правильно сформувати інформаційну базу перевірки та визначитися з кількістю аудиторських доказів, що є необхідними для можливості висловлення аудитором обґрунтованих висновків щодо правильності та законності операцій підприємства з основними засобами, доцільності та ефективності їх використання в діяльності підприємства

Основні етапи аудиту основних засобів

Аудитор повинен

ознайомитися з основними положеннями облікової політики підприємства, що стосуються організації обліку операцій з основними засобами

оцінити їх доцільність з точки зору специфіки роботи підприємства, видів та обсягів діяльності, видів продукції, що виготовляється, форм розрахунків з покупцями та постачальниками тощо

Положення облікової політики з питань обліку основних засобів

Первинні документи з обліку надходження основних засобів із різних джерел

Організація контролю роботи матеріально відповідальних осіб щодо основних засобів

Перелік осіб, що мають право підписувати документи по операціям руху та використання основних засобів, та які саме документи

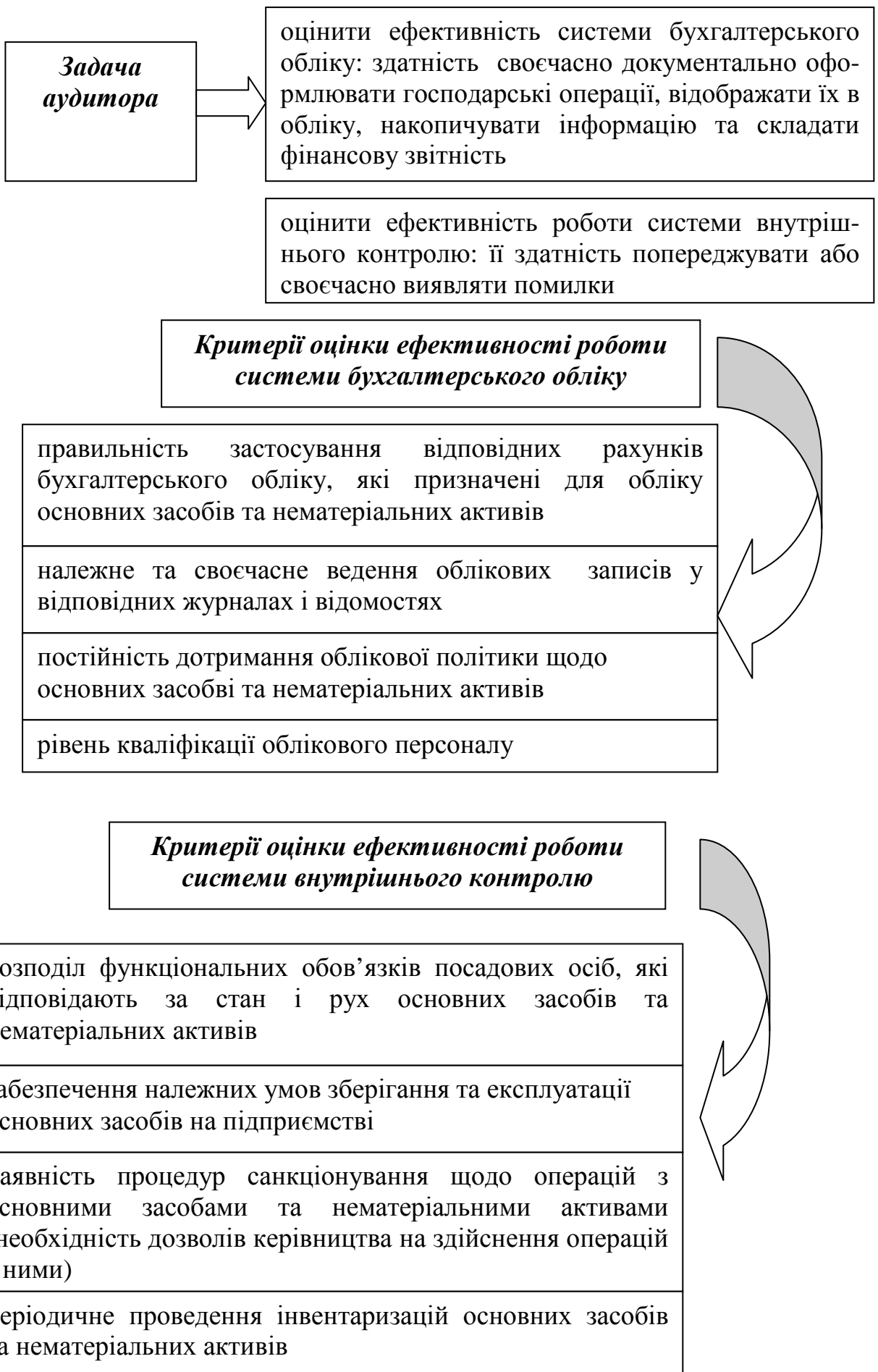
Принципи визначення строку корисного використання окремих об'єктів основних засобів та їх доцільність

Порядок визначення ліквідаційної вартості окремих об'єктів основних засобів

Порядок оцінки основних засобів

Облік капітальних інвестицій

Визначення принципів амортизаційної політики; методів що застосовуються для нарахування амортизації окремих об'єктів та обліку амортизаційних відрахувань

***Аудитору слід пам'ятати, що для
правильної організації обліку основних
засобів підприємство повинно визначити
для себе їх класифікацію та певне
групування для цілей бухгалтерського
обліку***

***Класифікація основних
засобів для цілей
бухгалтерського обліку***

***Класифікація інших
необоротних
матеріальних активів
для цілей бухгалтерського
обліку***

1. земельні ділянки
2. капітальні витрати на поліпшення земель
3. будинки, споруди та засоби, що передають
4. машини та обладнання
5. транспортні засоби
6. інструменти, прилади інвентарь (меблі)
7. робоча та продуктивна тварина
8. інші основні засоби

1. бібліотечні фонди
2. малоцінні необоротні матеріальні активи
3. тимчасові споруди
4. природні ресурси
5. інвентарна тара
6. засоби прокату
7. інші необоротні матеріальні активи

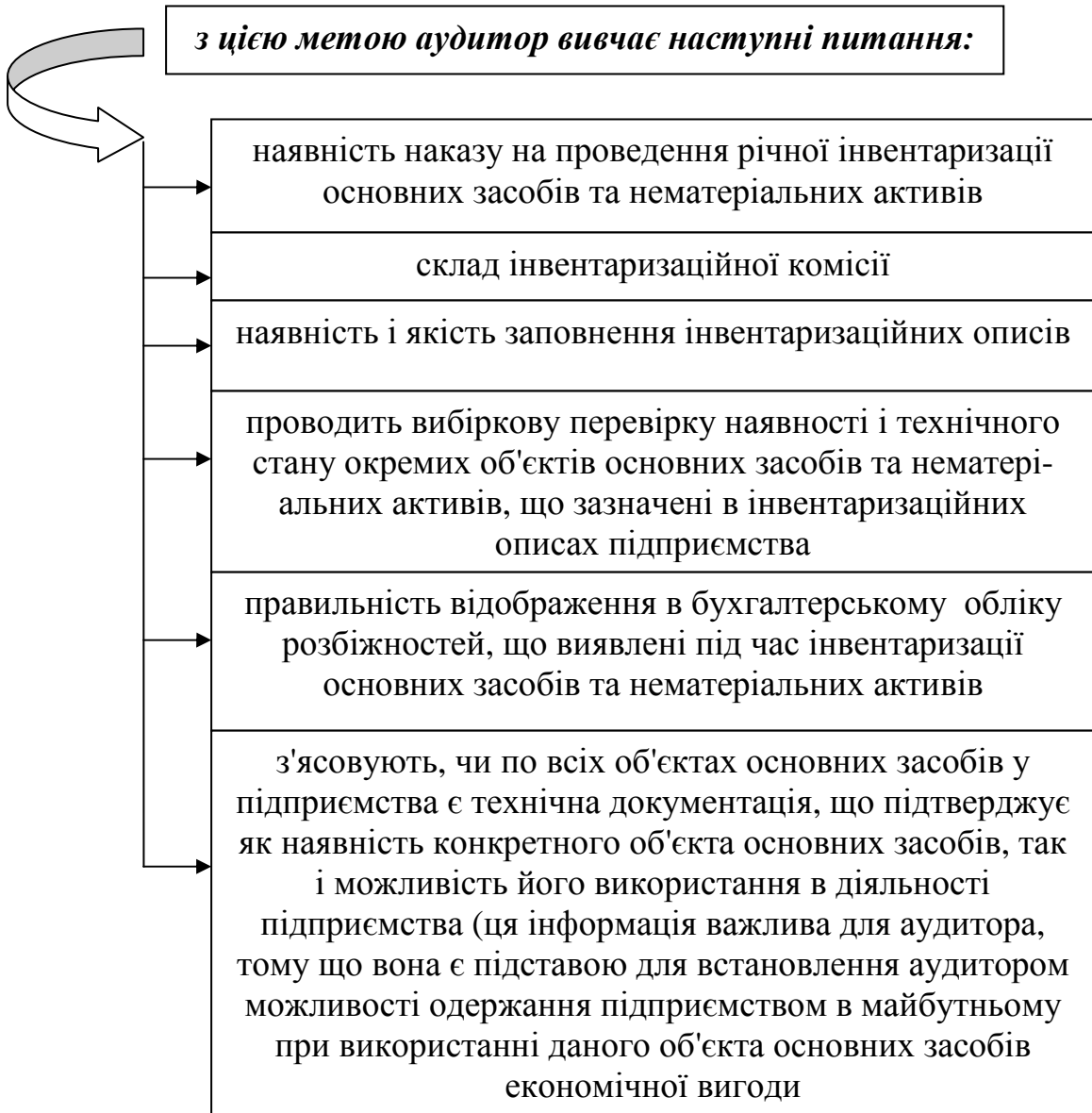
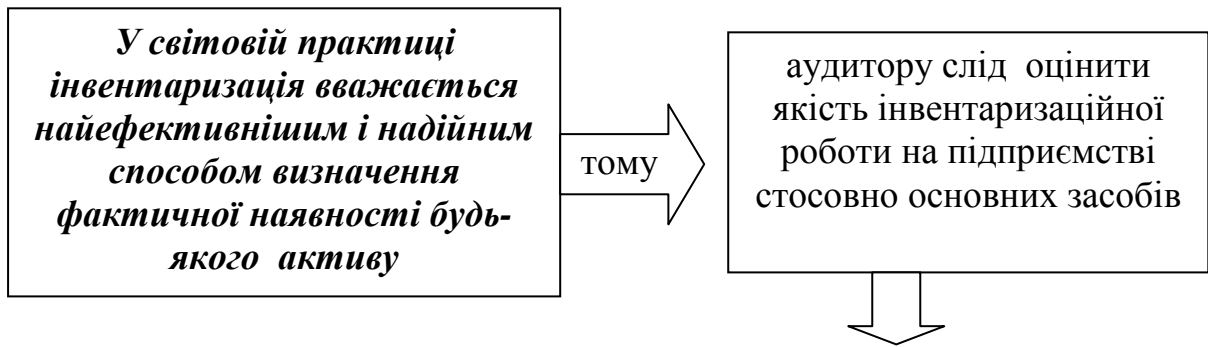
Капітальні інвестиції

Основою аудиторської перевірки завжди залишаються первинні документи та документи бухгалтерського оформлення. Саме їх юридичну законність, достовірність та правильність оформлення повинен перевірити аудитор в першу чергу, бо його висновки за результатами перевірки будуть базуватися саме на даних перевірки документів

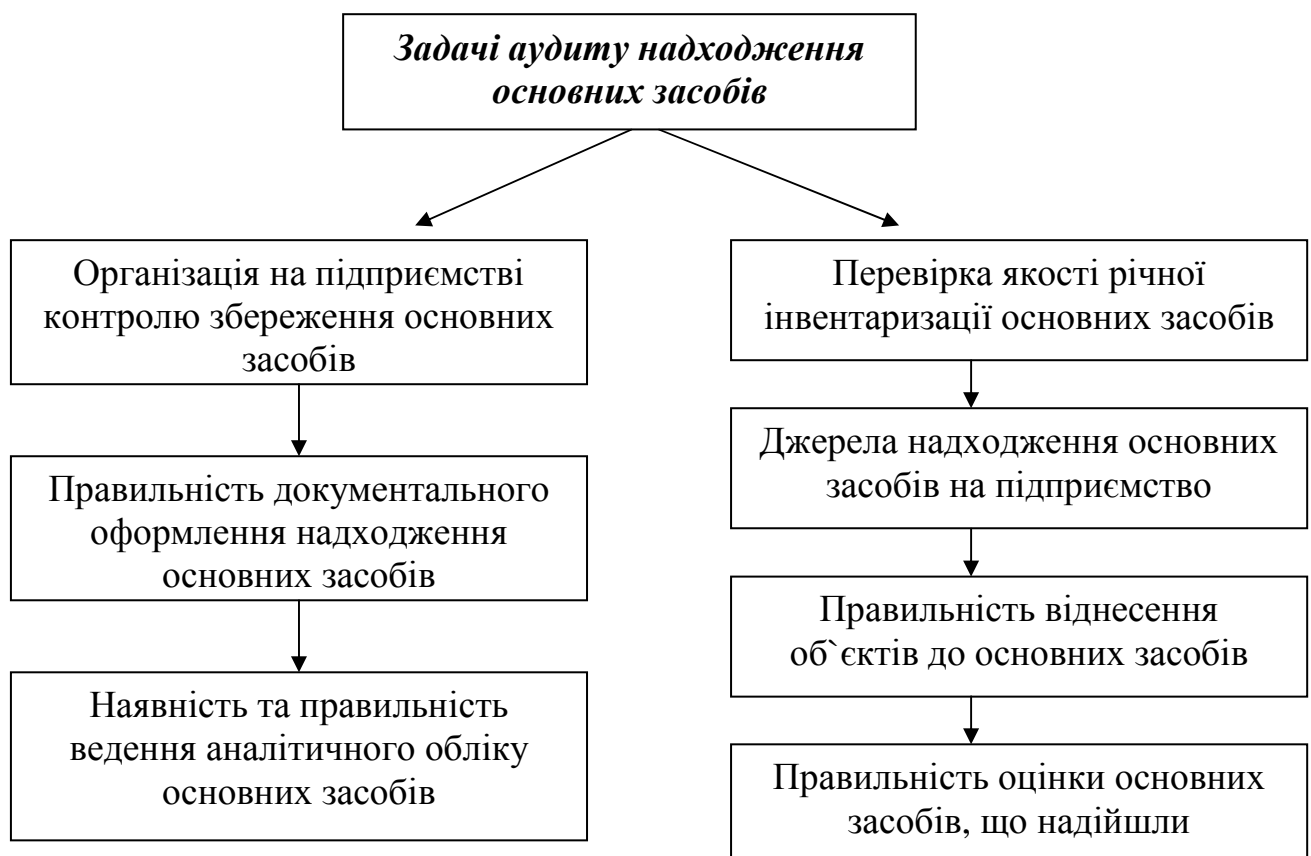
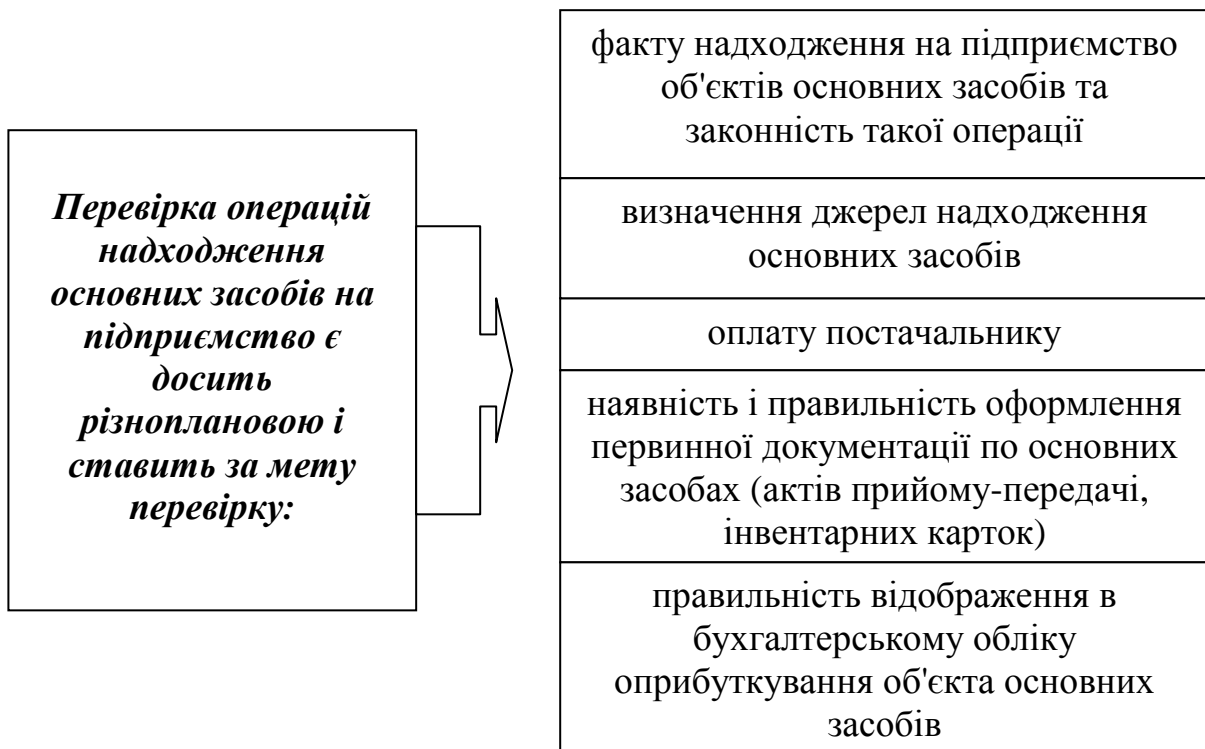
проте

важливе місце в аудиторській перевірці займають методи фактичного контролю: інвентаризація, спостереження, обстеження, які дозволяють аудитору отримати конкретне уявлення про стан основних засобів підприємства та ефективність їх використання

Таким чином, за допомогою інвентаризації аудитор може оцінити ефективність інвентаризаційної роботи на підприємстві щодо основних засобів, ефективність роботи бухгалтерії та ступінь власної довіри до даних бухгалтерського обліку

1.2. Перевірка правильності обліку операцій надходження основних засобів на підприємство

Аудитору слід ознайомитися з видами оцінки основних засобів, що використовує підприємство для поточної діяльності

В залежності від джерел отримання основних засобів формування їхньої первісної вартості має особливості, які слід враховувати аудитору при перевірці

Джерело надходження	Витрати, що включаються в первісну вартість
Придбані за гроші	Витрати на придбання
Придбані підприємством за рахунок кредитів банку	Витрати на придбання без врахування витрат на сплату відсотків за кредит банку
Отримані підприємством безоплатно	Справедлива вартість на дату отримання
Внесені до статутного капіталу підприємства	Узгоджена засновниками підприємства їх справедлива вартість
Створені підприємством власними силами	Сума прямих та додаткових витрат, що пов'язані із створенням активу
Переведення матеріального активу із складу оборотних активів до складу основних засобів	Собівартість активу, яка визначається згідно з вимогами П(С)БО 9 “Запаси”, 16 “Витрати”
Отримання підприємством в результаті обміну на подібний об'єкт	Залишкова вартість переданого об'єкту. Якщо залишкова вартість переданого об'єкту перевищує його справедливую вартість, то первісною вартістю об'єкта основних засобів буде справедлива вартість переданого об'єкту із включенням різниці до витрат звітного періоду
Отримані підприємством в результаті обміну на неподібний об'єкт основних засобів або інший актив	Справедлива вартість переданого об'єкту збільшена на суму грошових коштів або їх еквівалентів, яка була передана (отримана) під час обміну.

Аудитору слід також перевірити на підприємстві наявність та правильність заповнення первинних документів, що підтверджують надходження основних засобів на підприємство в залежності від джерела надходження

Джерело надходження

Придбання за гроші; безоплатне отримання

Капітальне будівництво

Внесок засновників до статутного капіталу

Надходження після реконструкції, модернізації, ремонту

Акт прийому-передачі форма ОЗ – 1

Акт прийому-передачі від-ремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів (ф. ОЗ-2)

Інвентарна картка форма ОЗ – 6

Опис інвентарних карток форма ОЗ – 7

Інвентарний перелік форма ОЗ - 9

Аудитор перевіряє наявність та правильність оформлення первинних документів, що підтверджують витрати, які згідно з П(С)БО 7 „Основні засоби” включаються в первісну вартість основних засобів в залежності від джерела надходження

Придбання за гроші

- суми, сплачені постачальнику згідно з договором;
- суми, сплачені стороннім організаціям за виконані роботи за договорами будівельного підряду;
- реєстраційні збори, держмити й аналогічні їм платежі, здійсненні у зв'язку з придбанням прав на об'єкт основних засобів;
- сплачені мито, податки та інші обов'язкові платежі, пов'язані з придбанням основних засобів, які не відшкодовуються підприємству;
- винагороди, сплачені посередницьким організаціям, за допомогою яких було придбано об'єкт основних засобів;
- витрати по страхуванню ризиків, пов'язаних з доставкою основних засобів;
- витрати на встановлення, монтаж, наладку основних засобів;
- інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням основних засобів і приведенням їх до

Будівництво підрядним способом

- підрядний договір;
- Акт приймання виконаних робіт і витрат (ф.№ КБ-2В)
- Довідка про вартість виконаних робіт і витрат (ф.№ КБ-3).
- Актом приймання-передачі основних засобів (ф. 03-1), на підставі якого списується вартість капітальних інвестицій на закінчені об'єкти, а також здійснюється зарахування останніх на баланс до складу основних засобів.

Будівництво господарським способом

- ✓ вартість робіт (послуг) виконаних (наданих) сторонніми спеціалізованими підприємствами;
- ✓ вартість обладнання, що потребує монтажу;
- ✓ прямі матеріальні витрати;
- ✓ прямі витрати на оплату праці;
- ✓ накладні витрати, що пов'язані з будівництвом об'єкта;
- ✓ інші витрати, безпосередньо пов'язані з будівництвом об'єкта (отримання дозволу, відведення будівельного майданчика, пошукові роботи на майданчику, проектні роботи, оплата фахових послуг, наприклад, архітекторів тощо).

Основні засоби, які надійшли на підприємство у вигляді внеску до статутного капіталу

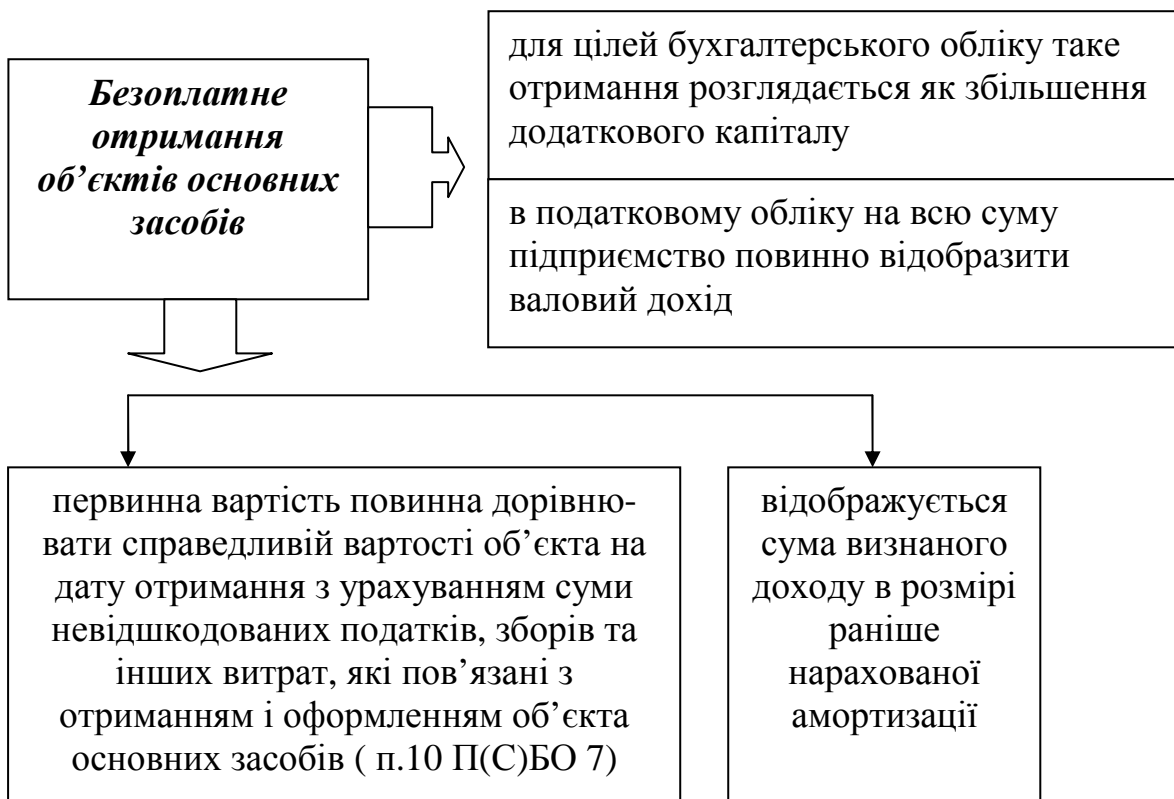
слід зараховувати на баланс підприємства за справедливою вартістю, яка погоджена засновниками (згідно з п.10 П(С)БО 7 „Основні засоби”)

Фінансові інвестиції
(П(С)БО 12 “Фінансові інвестиції”)

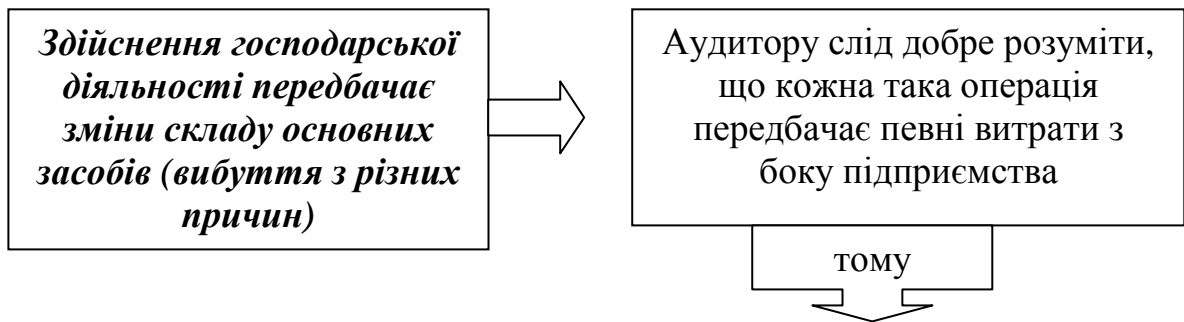
можуть або належати створеному підприємству на правах власності, або бути переданими у повне господарське володіння чи оперативне управління

Вибір методу оцінки фінансової інвестиції залежить від встановленого строку використання, а також від розміру частки у статутному капіталі

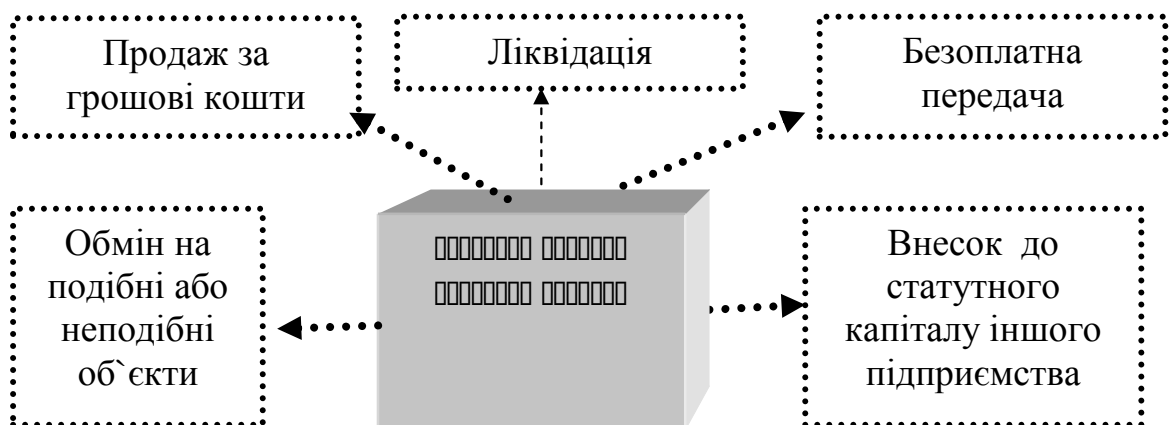
Аудитору слід в'яснити, який метод оцінки фінансових інвестицій використовує підприємство, та оцінити його доцільність

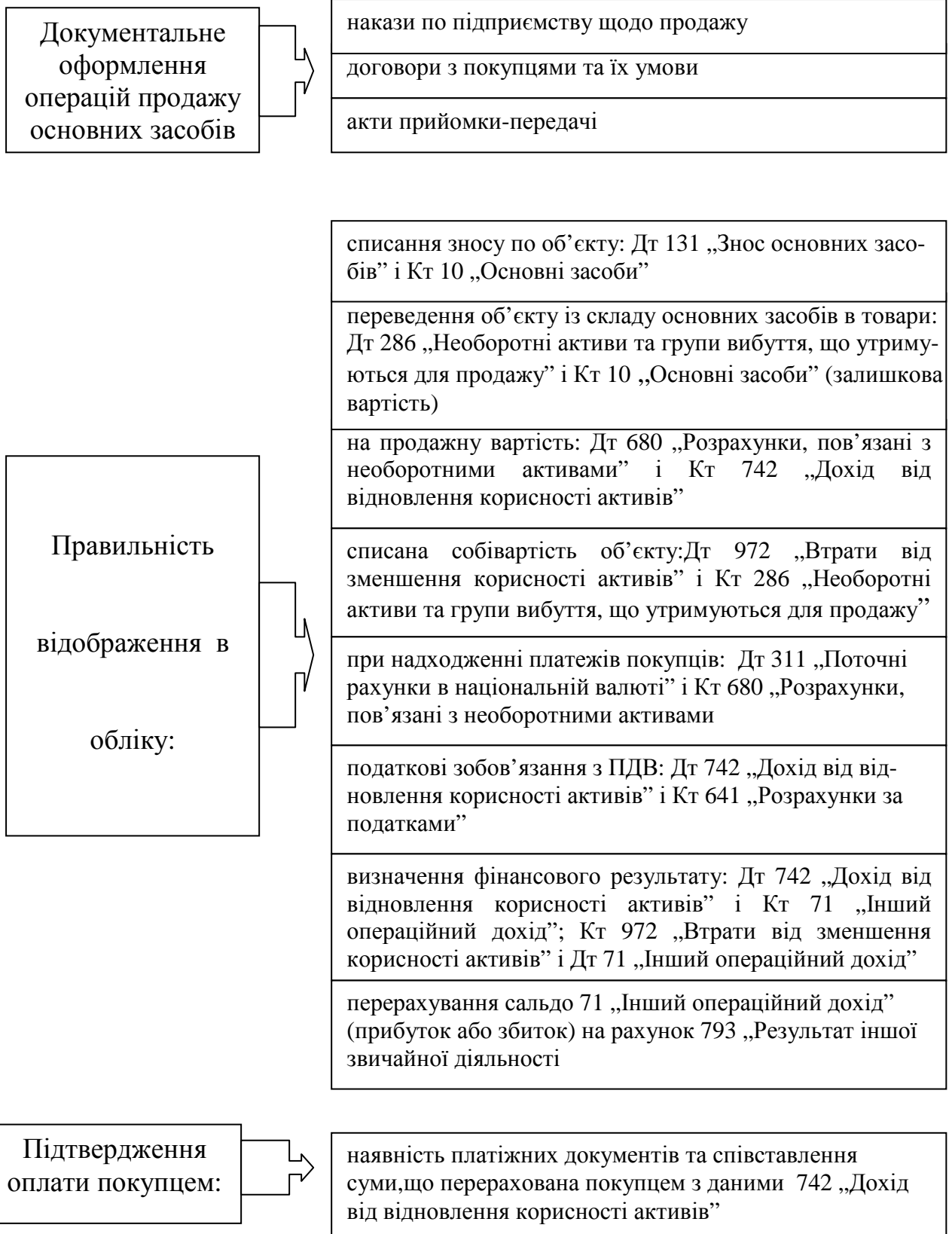
1.3. Аудит правильності обліку операцій вибуття основних засобів

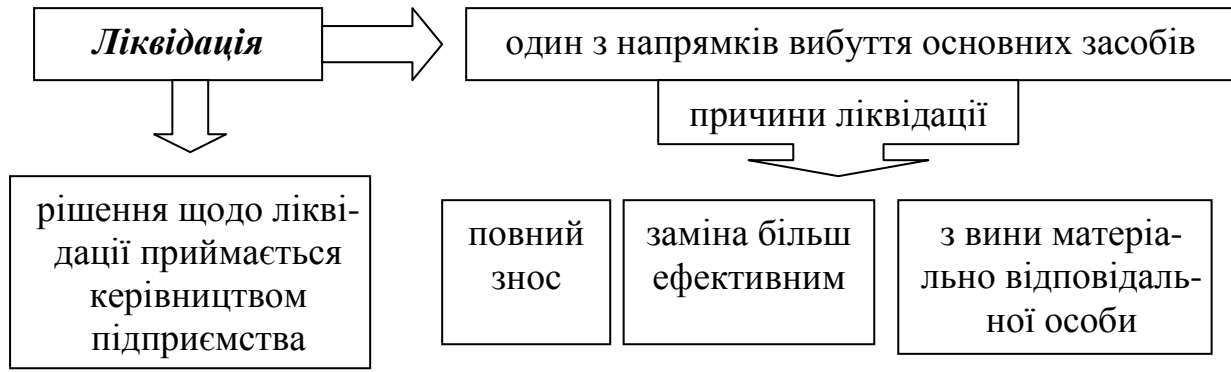

аудитору необхідно перевірити не тільки законність та правильність відображення в обліку операцій вибуття, але й підтвердити їх доцільність з точки зору впливу на фінансові результати роботи підприємства

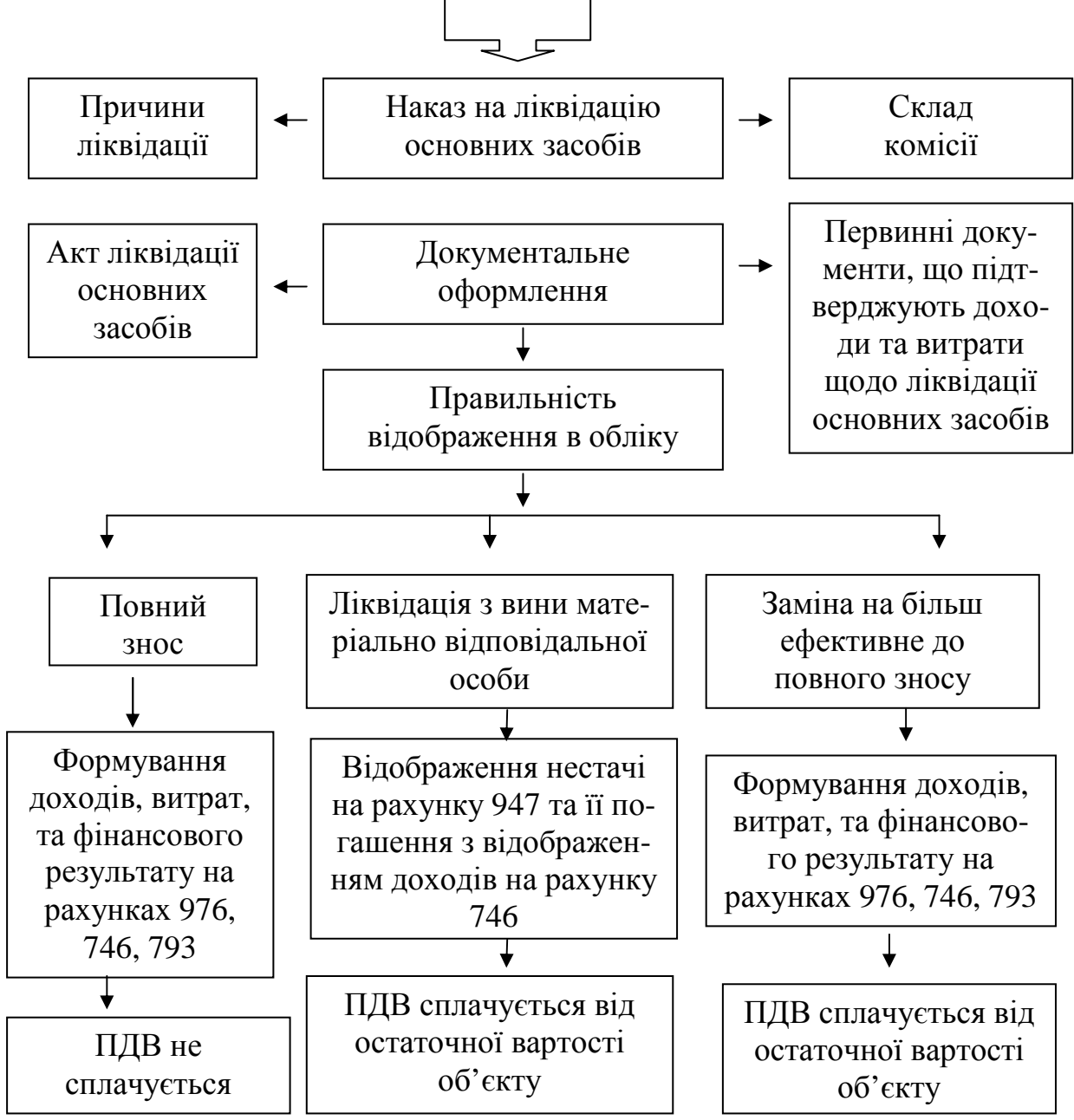

Напрямки перевірки операцій продажу основних засобів

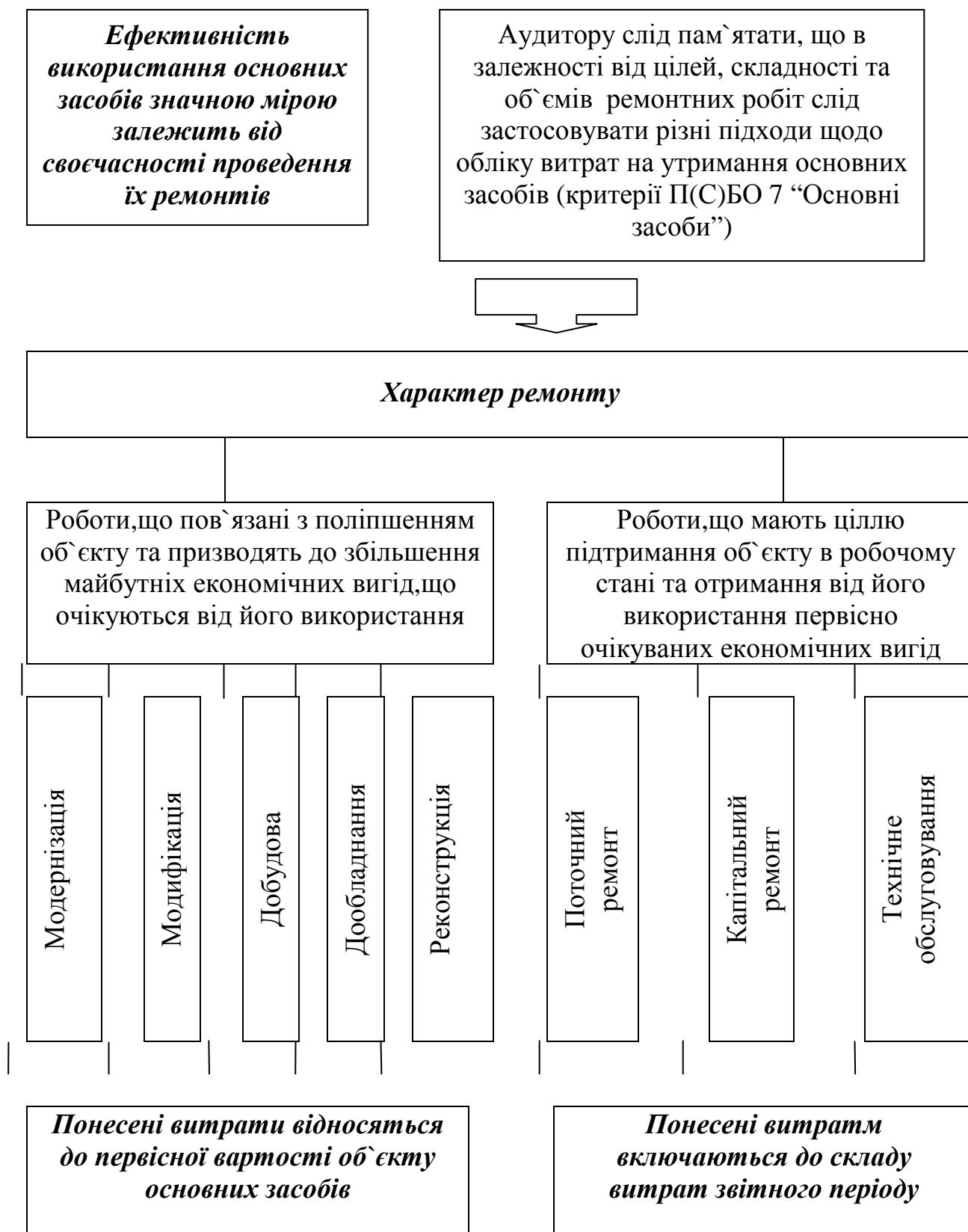

Аудитору слід впевнитися в законності, доцільності та правильності відображення в обліку операцій ліквідації

1.4. Аудит операцій ремонту основних засобів

Перевірка витрат на поточний ремонт основних засобів

Наявність плану проведення планового поточного ремонту об'єктів основних засобів.

Наявність кошторисів витрат на поточний ремонт

Наявність, законність та реальність первинних документів, що підтверджують витрати на поточний ремонт основних засобів

Правильність відображення в обліку витрат на поточний ремонт

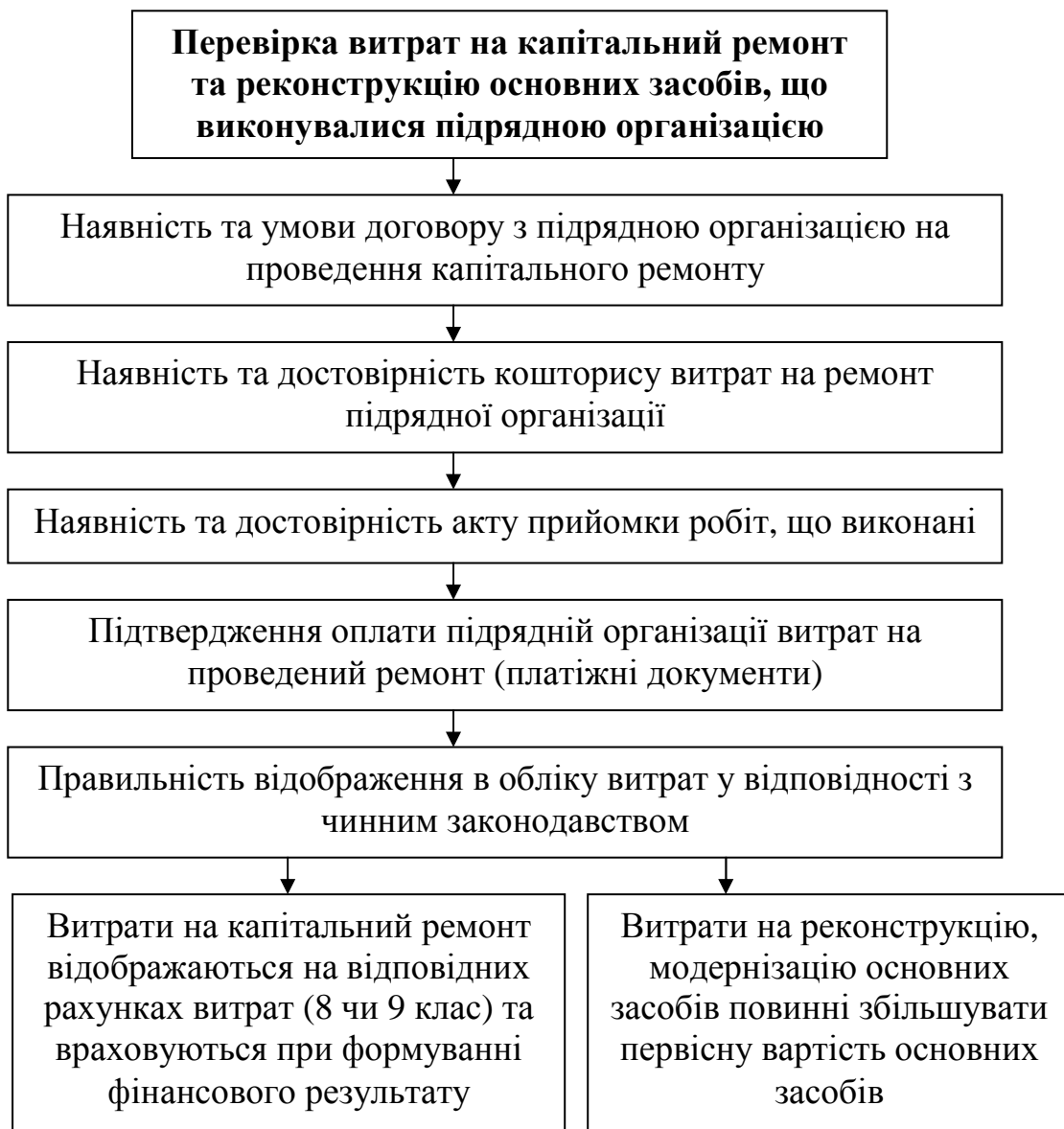
Перевірка витрат на капітальний ремонт основних засобів, що виконаний господарським способом

Наявність наказу на проведення капітального ремонту основних засобів

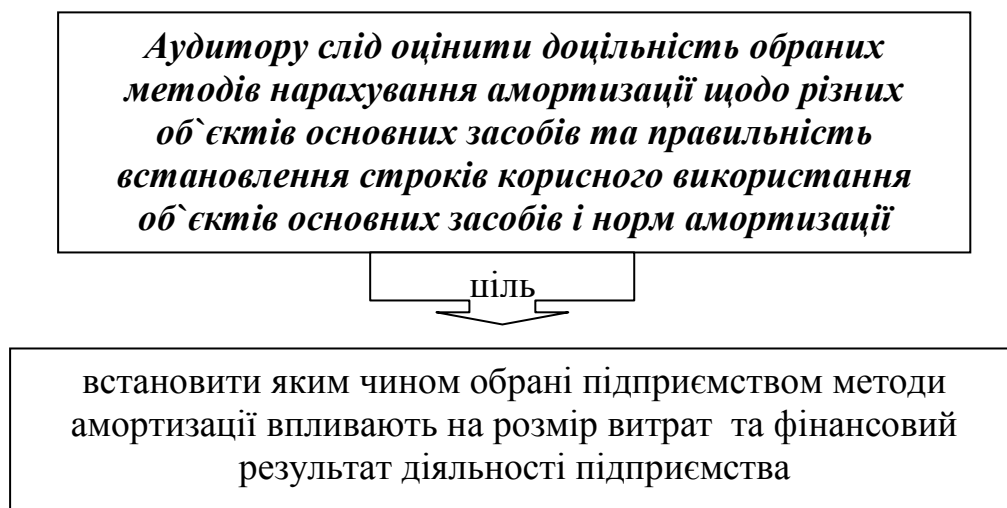
Наявність, законність та реальність первинних документів, що підтверджують витрати сировини, матеріалів, запчастин на капітальний ремонт

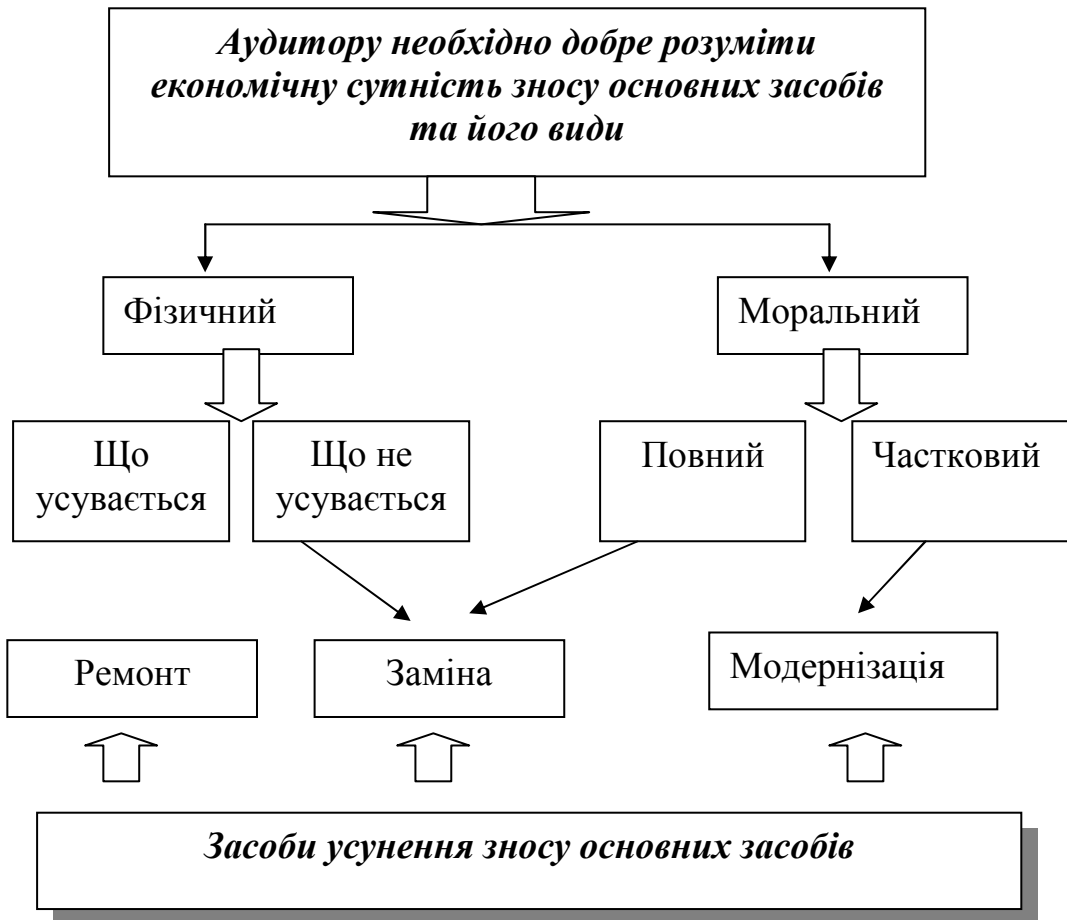
Наявність та реальність документів, що підтверджують витрати робочого часу та є підставою для нарахування заробітної плати робітникам

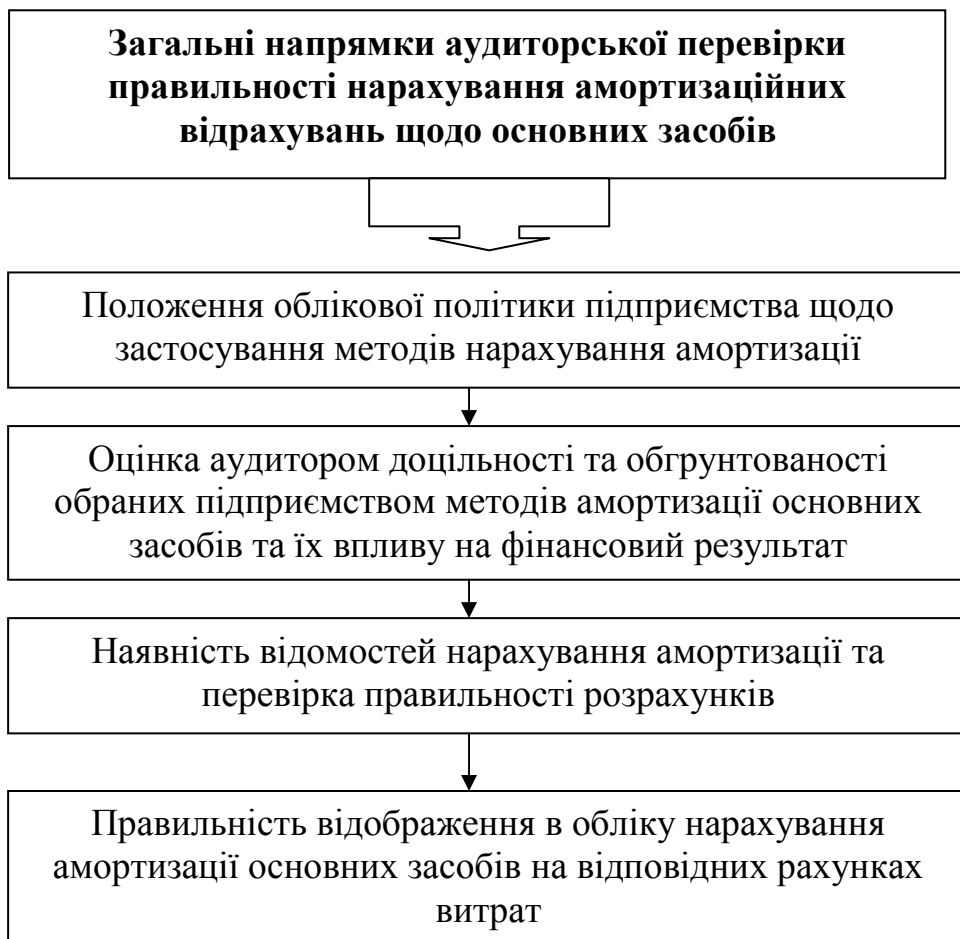
Правильність та повнота відображення витрат на ремонт основних засобів на відповідних рахунках бухгалтерського обліку

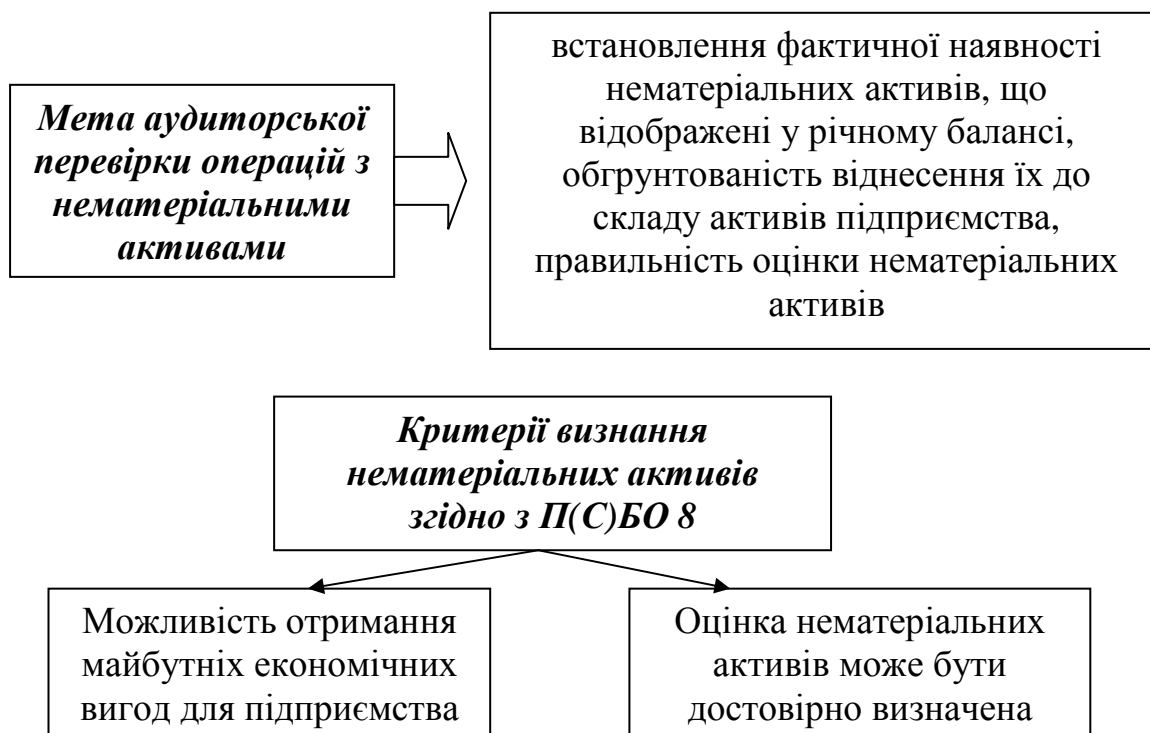
1.5. Аудит обліку амортизаційних відрахувань

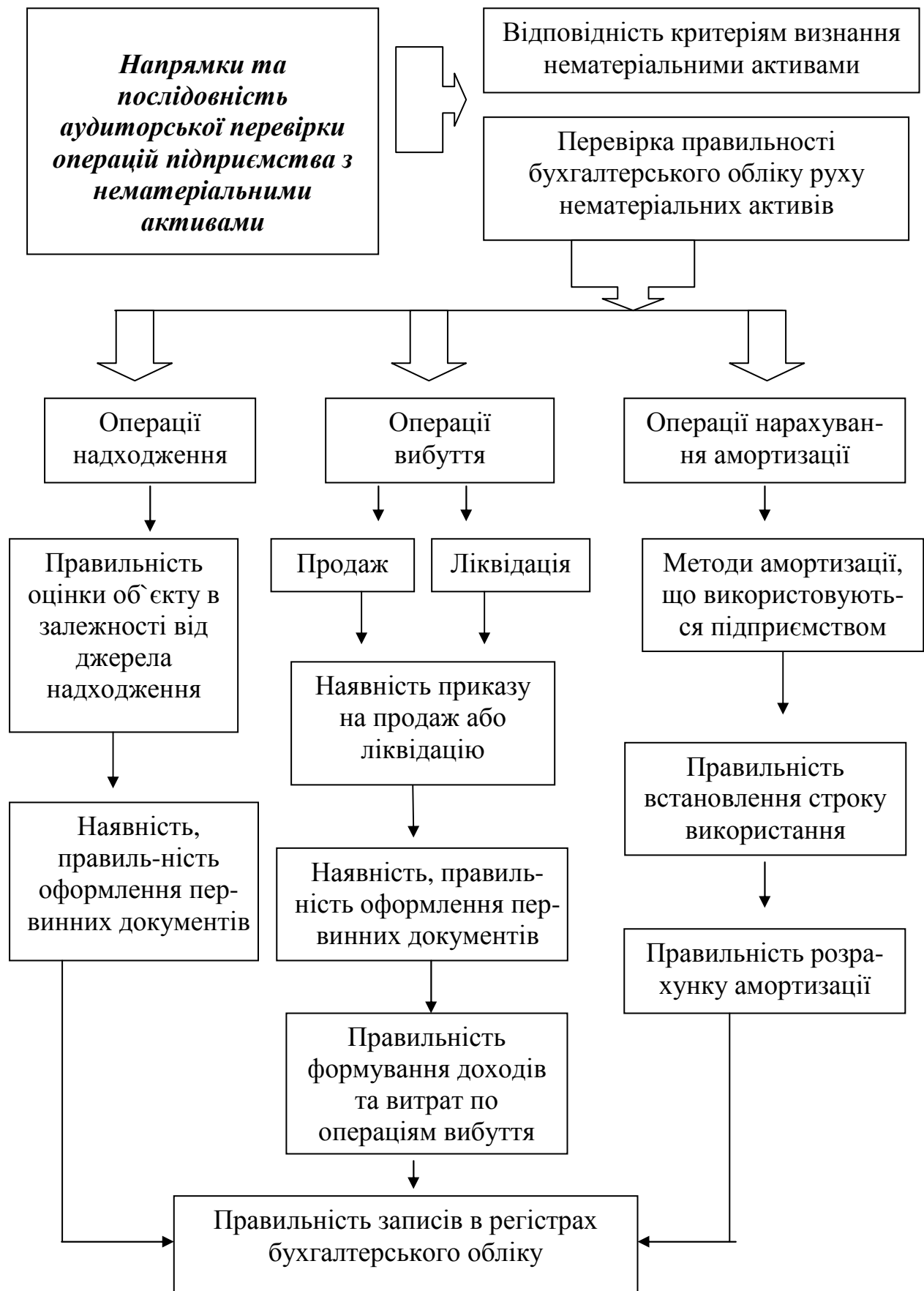

1.6. Аудит операцій з нематеріальними активами

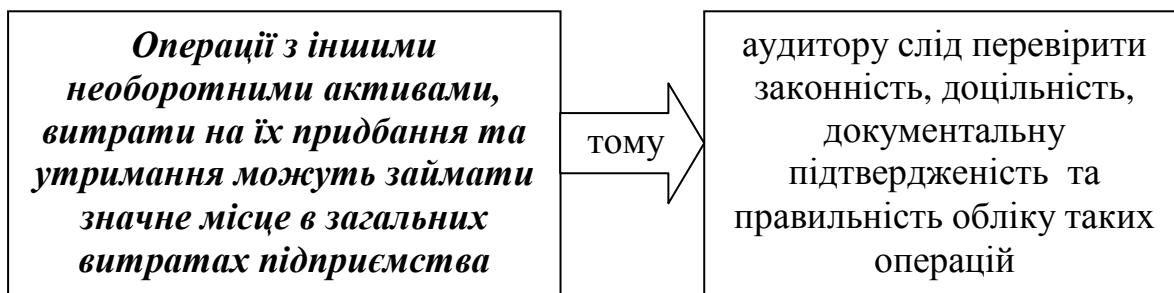

Первісна вартість

<i>Джерело надходження</i>	<i>Витрати, що включаються в первісну вартість</i>
Придбані за гроші	Витрати на придбання
Придбані підприємством за рахунок кредитів банку	Витрати на придбання без врахування витрат на сплату відсотків за кредит банку
Отримані підприємством безоплатно	Справедлива вартість на дату отримання
Внесені до статутного капіталу підприємства	Узгоджена засновниками підприємства їх справедлива вартість
Створені підприємством власними силами	Сума прямих та додаткових витрат, що пов'язані із створенням активу
Переведення матеріального активу із складу оборотних активів до складу основних засобів	Собівартість активу, яка визначається згідно з вимогами П(С)БО 9 "Запаси", 16 "Витрати"
Отримані підприємством в результаті обміну на подібний об'єкт	Залишкова вартість переданого об'єкту. Якщо залишкова вартість переданого об'єкту перевищує його справедливу вартість, то первісною вартістю об'єкта основних засобів буде справедлива вартість переданого об'єкту із включенням різниці до витрат звітного періоду
Отримані підприємством в результаті обміну на неподібний об'єкт основних засобів або інший актив	Справедлива вартість переданого об'єкту збільшена на суму грошових коштів або їх еквівалентів, яка була передана (отримана) під час обміну.

1.7. Аудит операцій з іншими необоротними активами

Контрольні питання

1. Які питання стосовно основних засобів цікавлять різних користувачів аудиторського висновку?
2. Що включає загальна інформаційна база перевірки основних засобів?
3. Які питання облікової політики підприємства стосовно основних засобів цікавлять аудитора?
4. Охарактеризуйте цілі основних етапів аудиту основних засобів?
5. Що передбачає перевірка якості інвентаризаційної роботи підприємства щодо основних засобів?
6. Які цілі ставить перевірка операцій надходження основних засобів на підприємство та на підставі яких первинних документів проводиться?
7. Які витрати з придбання основних засобів підприємство має право включити до їх первісної вартості?
8. Якими бухгалтерськими записами повинно оформлюватися надходження основних засобів на підприємство?
9. Що передбачає перевірка операцій продажу основних засобів?
10. Що передбачає перевірка операцій ліквідації основних засобів?
11. Що включає перевірка правильності нарахування амортизації основних засобів?
12. Які підходи щодо обліку витрат на утримання основних засобів повинно використовувати підприємство?
13. Що включає перевірка операцій капітального ремонту основних засобів, що виконується господарським способом?
14. Що включає перевірка операцій капітального ремонту основних засобів, що виконується підрядною організацією?
15. В чому різниця в відображенні в обліку витрат на капітальний ремонт або реконструкцію основних засобів?
16. Які цілі переслідує перевірка правильності нарахування амортизації нематеріальних активів?
17. Які питання перевіряє аудитор щодо операцій з іншими малоцінними необіговими активами та малоцінними і швидкозношуваними предметами?

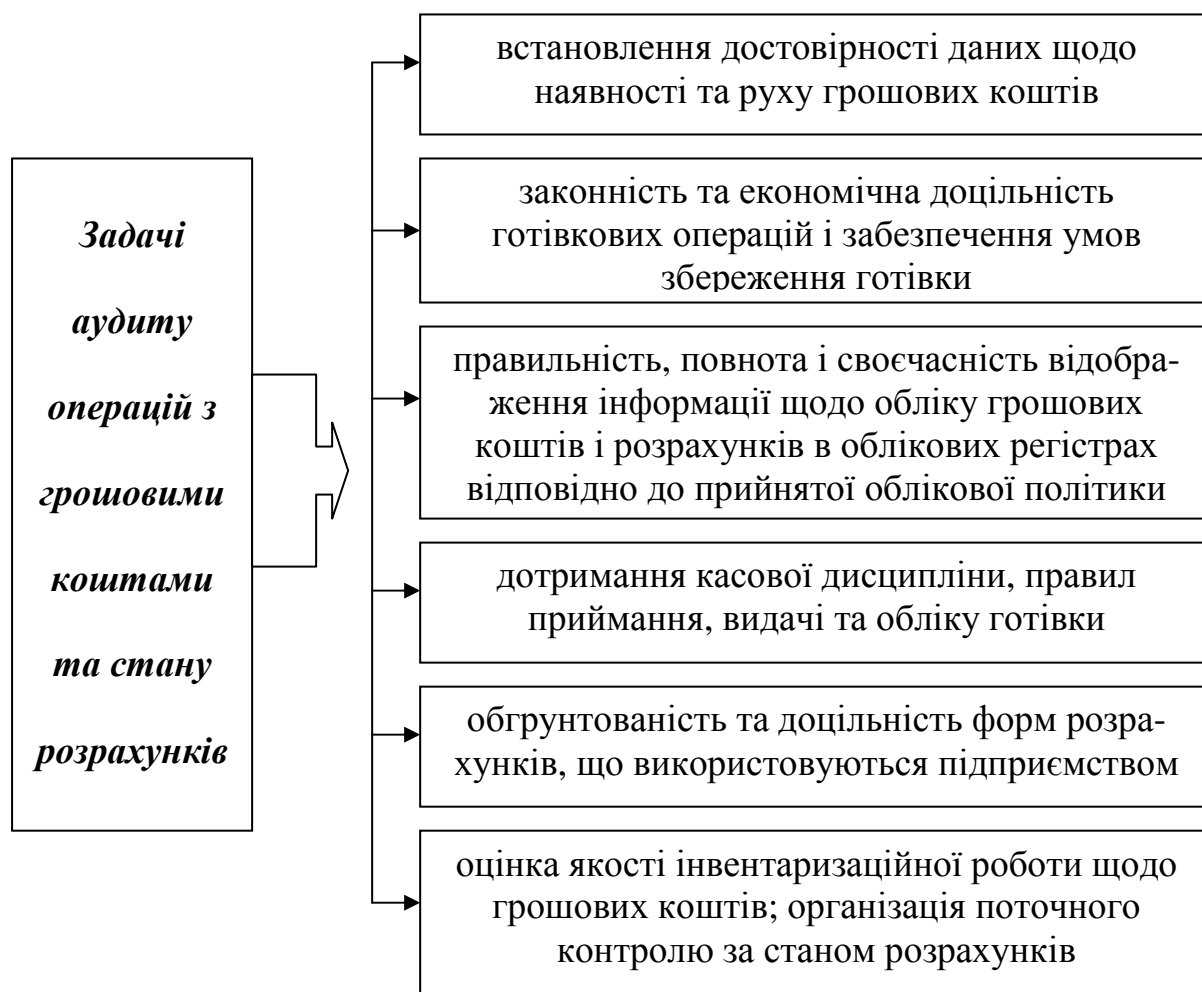
Розділ 2. Аудит грошових коштів та розрахункових операцій

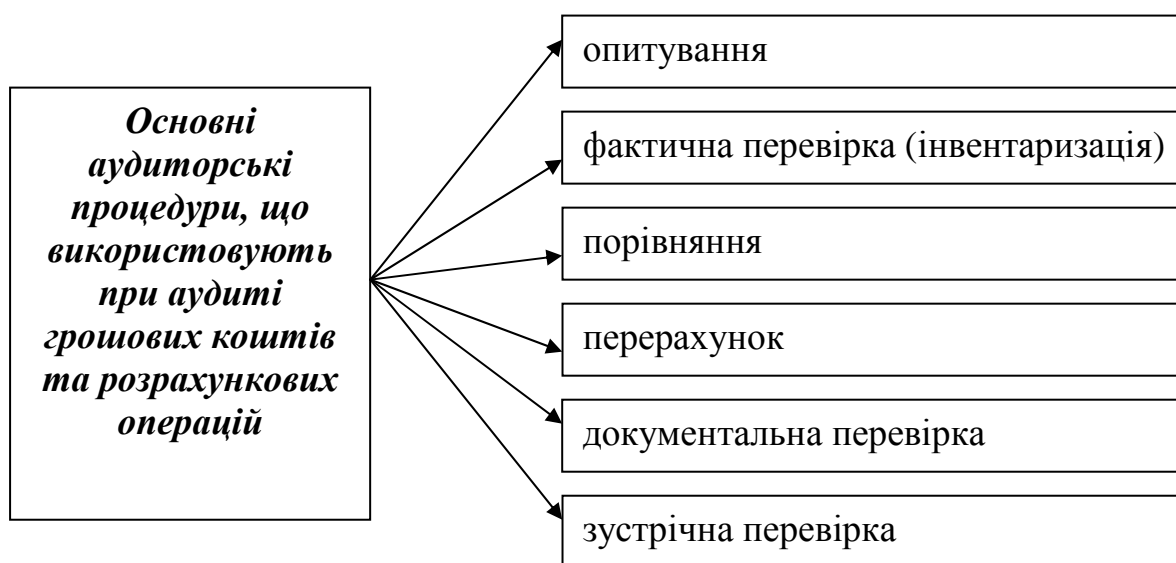
2.1. Задачі та інформаційна база перевірки

Як свідчить практика, найбільша кількість порушень фінансової дисципліни допускається під час здійснення саме касових і розрахункових операцій

тому

аудит операцій з грошовими коштами є найвідповідальнішою ділянкою аудиторської перевірки та передбачає не тільки перевірку законності таких операцій, але й, значною мірою, їх доцільність, реальність відображення в балансі сум грошових коштів та зобов'язань

Методику та кількість аудиторських доказів при перевірці операцій з грошовими коштами аудитор визначає індивідуально в кожному конкретному випадку з урахуванням наступного:

специфіка діяльності підприємства, що перевіряється особливості господарських операцій підприємства, їх документального оформлення; кількість первинної та бухгалтерської документації

основні положеннями облікової політики підприємства, що стосуються організації обліку операцій з грошовими коштами та розрахунковими операціями, їх доцільність з урахуванням специфіки роботи підприємства

бо

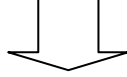
аудитор повинен розуміти, що в умовах ринкової економіки, коли підприємствам надано достатню самостійність в організації, як своєї діяльності, так і бухгалтерського обліку, саме від розуміння керівництвом підприємства важливості виконання контролю за здійсненням розрахункових операцій багато в чому залежить його платоспроможність

тож

необхідно в'ясувати, наскільки повно реалізуються на підприємстві елементи системи внутрішнього контролю, ціль яких не стільки виявлення, скільки попередження можливих випадкових помилок та зловживань в операціях з грошовими коштами та розрахунках:

- розподіл обов'язків та відповідальності виконавців господарських та управлінських операцій,
- чітка організація документообігу, термінів виконання та відповідальних осіб,
- наявність посадових інструкцій,
- наявність процедур санкціонування (дозвіл та схвалення),
- розділення обов'язків (за однією й тою ж особою не повинні закріплюватися функції виконання та функції контролю за цим виконанням)

Оцінка аудитором ризику контролю при аудиті касових операцій передбачає оцінку ефективності інвентаризаційної роботи щодо касових операцій, що включає:

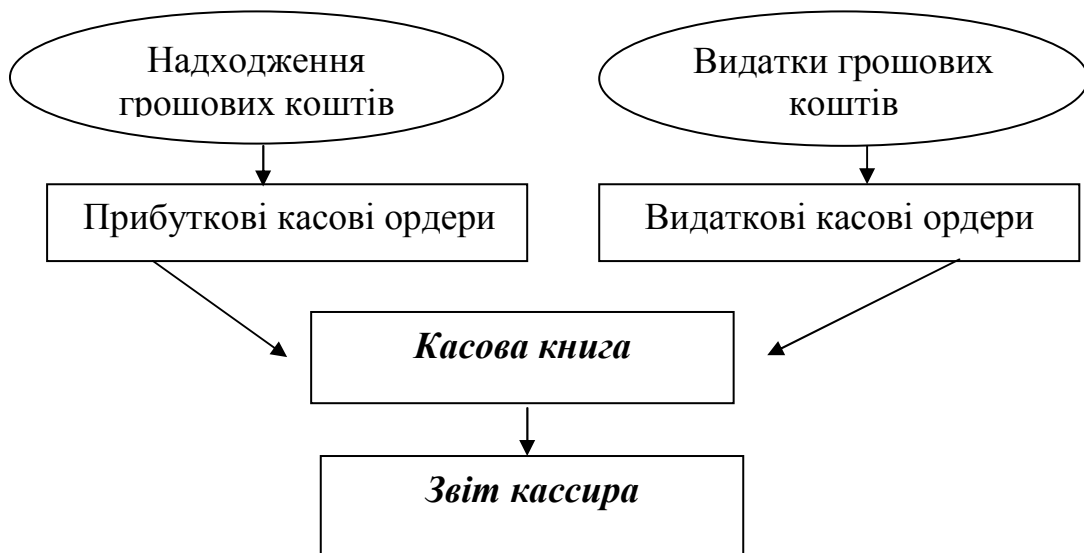
- ознайомлення з наказами про проведення інвентаризацій в касі;
- частота проведення інвентаризацій та склад інвентаризаційних комісій;
- перевірку якості оформлення актів інвентаризації каси;
- оцінку результатів інвентаризацій та їх відображення в обліку;
- проведення аудитором або робітниками підприємства (під наглядом аудитора) інвентаризації в касі та порівняння її результатів з результатами інших інвентаризацій, які проводилися протягом року;
- наявності випадків раптових інвентаризацій кас керівництвом підприємства (вони є необхідним і важливим елементом внутрішнього контролю щодо дотримання касової дисципліни).

Оцінка аудитором ступеня власної довіри даним бухгалтерського обліку щодо касових операцій

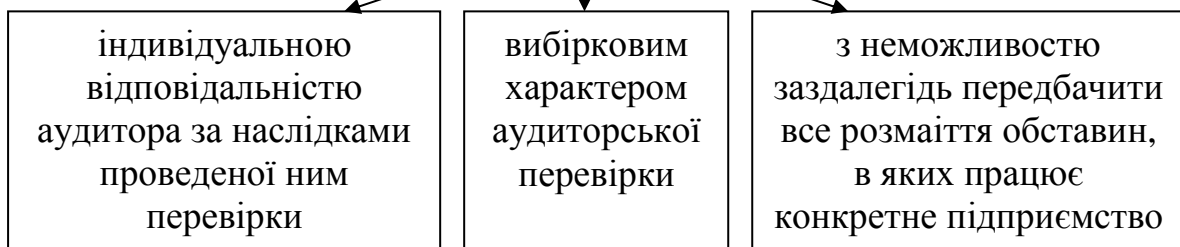
2.2. Аудит операцій з грошовими коштами в касі

Аудитор повинен добре розумітися в послідовності та правилах заповнення первинних документів, що оформлюють рух грошових коштів у касі підприємства, щоб мати можливість перевірити їх наявність, законність, послідовність нумерації, повноту представлення в звіті касира

Стандарти аудиту встановлюють тільки загальні правила щодо напрямків, послідовності та інформаційної бази перевірки підприємства

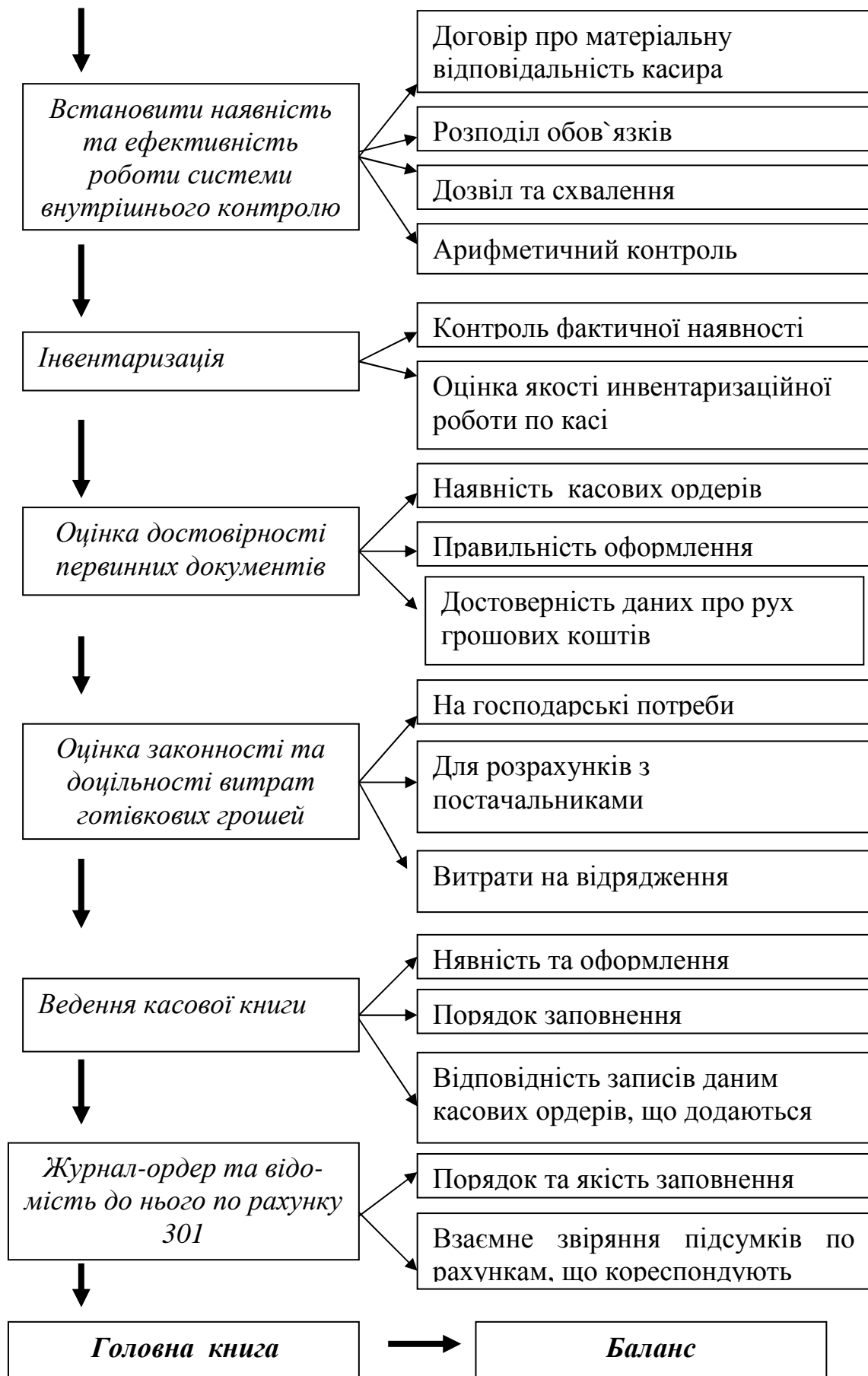
це пов'язано з:

Аудитору рекомендується провести попереднє планування аудиторської перевірки, під час якого зробити оцінку ефективності функціонування системи внутрішнього контролю підприємства

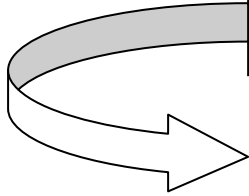
увага аудитора повинна зосередитися на оцінці тих видів внутрішнього контролю, що відносяться до організації касових операцій

Напрямки та послідовність аудиту касових операцій

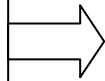

Перевіряючи касові операції, необхідно встановити їх законність, достовірність і господарську цілеспрямованість

Аналізуються повнота та своєчасність оприбуткування грошей в касу

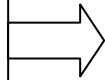

Надходження в касу підприємства з поточного рахунку

встановлюється шляхом зустрічної та взаємної перевірки даних виписок банку з поточних рахунків підприємства з даними прибуткових касових ордерів та записів в касовій книзі

Надходження в касу підприємства від здійснення господарської діяльності

записи в касовій книзі звіряються за сумами та строками з даними відповідних прибуткових касових ордерів (із залученням, у разі потреби, таких виправдувальних документів, як товарних і касових чеків, розрахункових квитанцій, квитанцій до прибуткових касових ордерів, рахунків-фактур, товарно-транспортних і податкових накладних тощо).

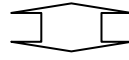
В загальному вигляді перевірка повноти оприбуткування в касі готівкових коштів, одержаних з різних джерел передбачає:

порівняння та аналіз підсумкових сум по дебету рахунку 301 "Каса в національній валюті" з відповідними сумами кожного кореспондуючого рахунку з подальшим порівнянням їх із відповідними записами в касовій книзі та даними документів, які підтверджують фактичне одержання підприємством певних сум готівки у відповідні строки

Особлива увага

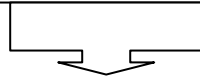
цільовому використанню готівки, яку підприємство одержує в установі банку

цільове призначення цих коштів визначається конкретним підприємством при заповненні грошового чека встановленої форми і не повинно суперечити чинному законодавству України

Суми і напрямки використання готівки, одержаної в касі банку, порівнюються з аналогічними показниками їх фактичного витрачання із залученням відповідних виправдувальних документів

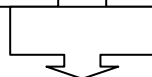

при перевірці використовуються

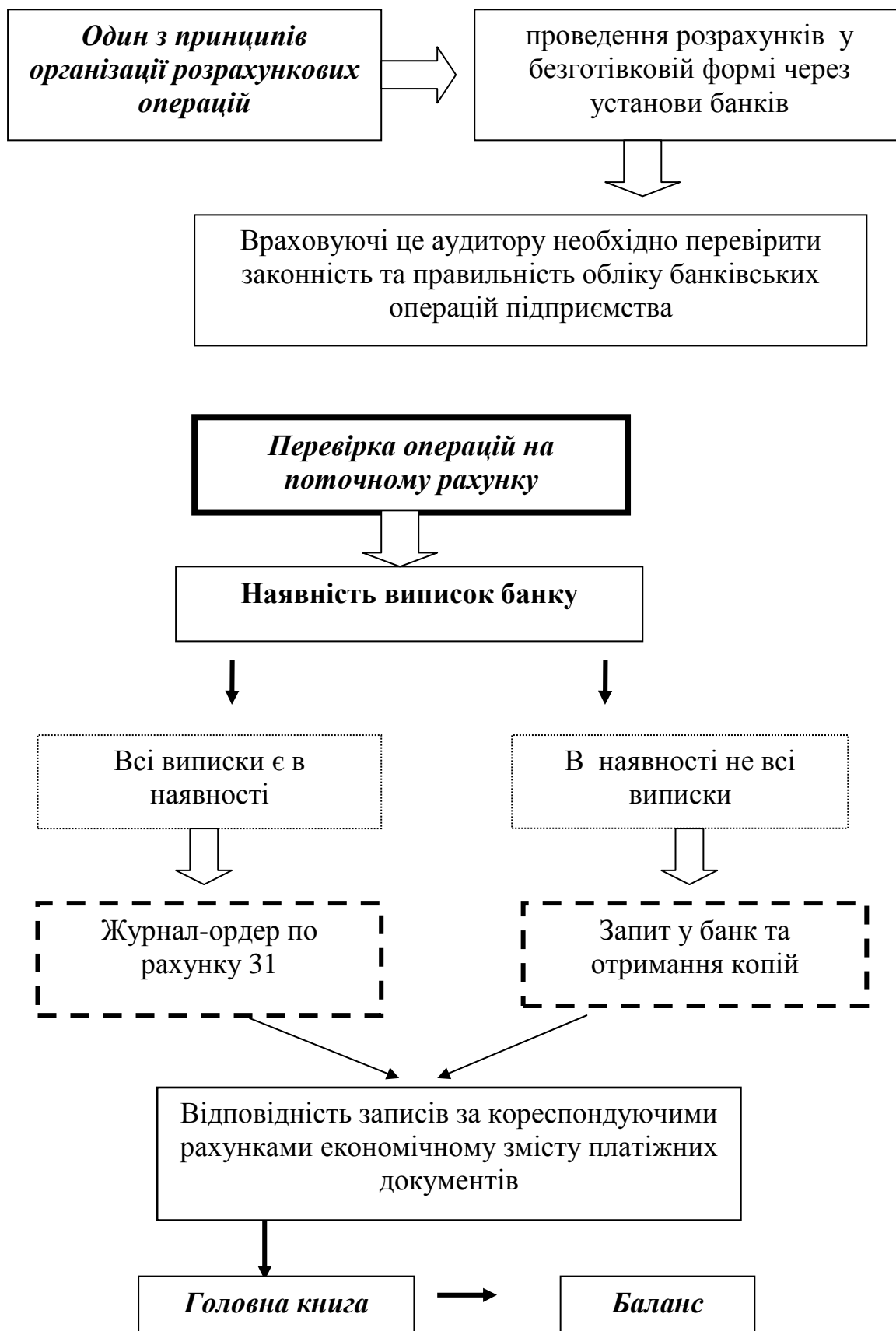
банківські виписки, касові книги, звіти касира, видаткові касові ордери, журнали-ордери за кредитом рахунку 301 "Каса", книги обліку придбання товарів (робіт, послуг), а також документи, що підтверджують факт витрачання готівкових коштів

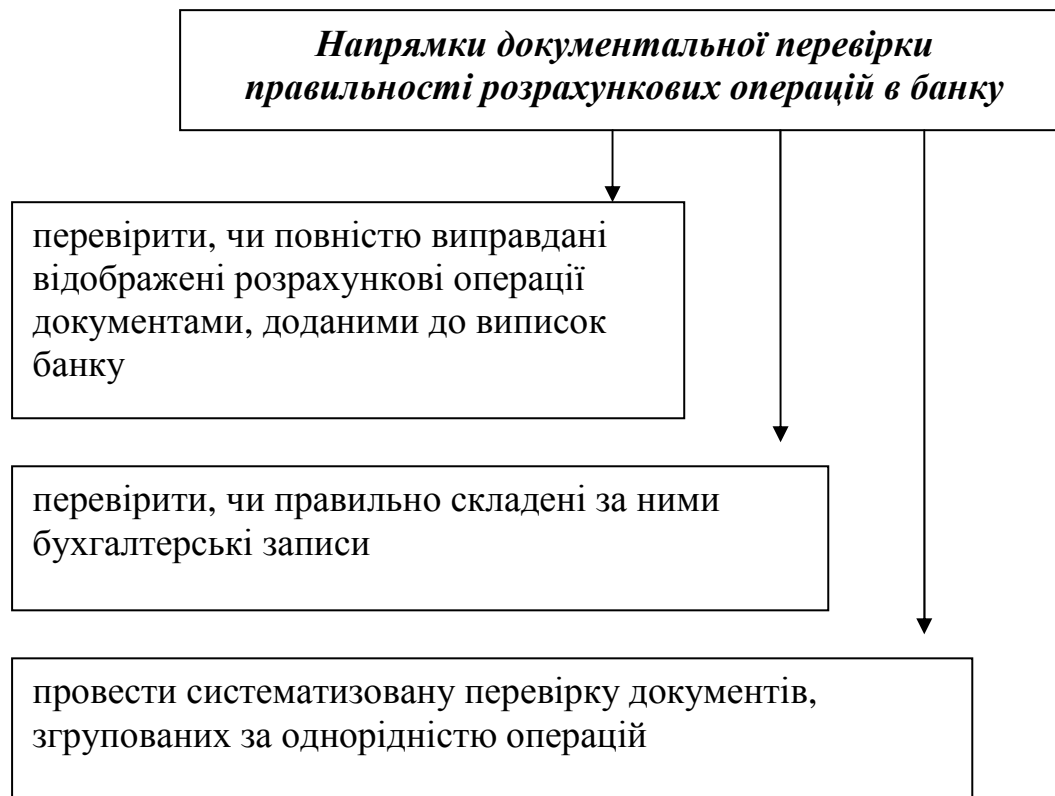
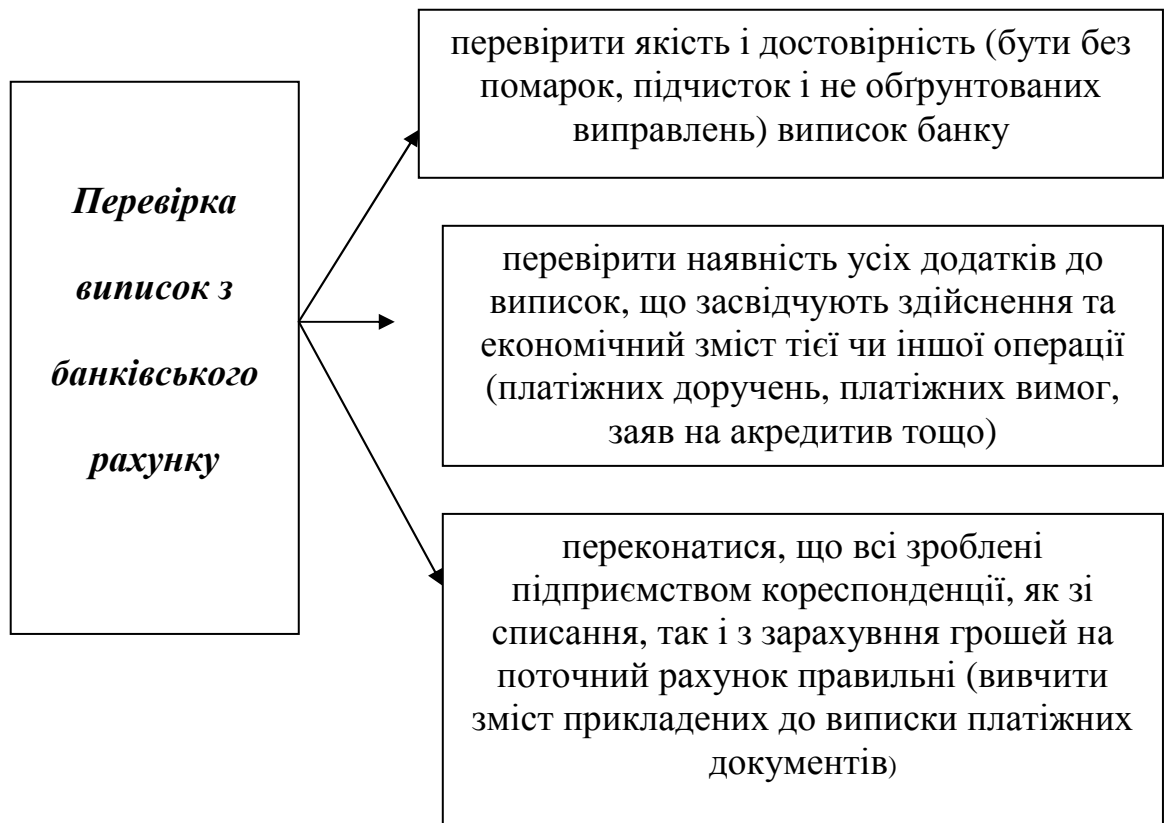
товарні та касові чеки, розрахункові квитанції до прибуткових касових ордерів, проїзні документи, інші розрахункові документи, а також акти про закупівлю товарів (виконання робіт, надання послуг), платіжні (розрахунково-платіжні) відомості, рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні, договори купівлі-продажу, авансові звіти підзвітних осіб тощо

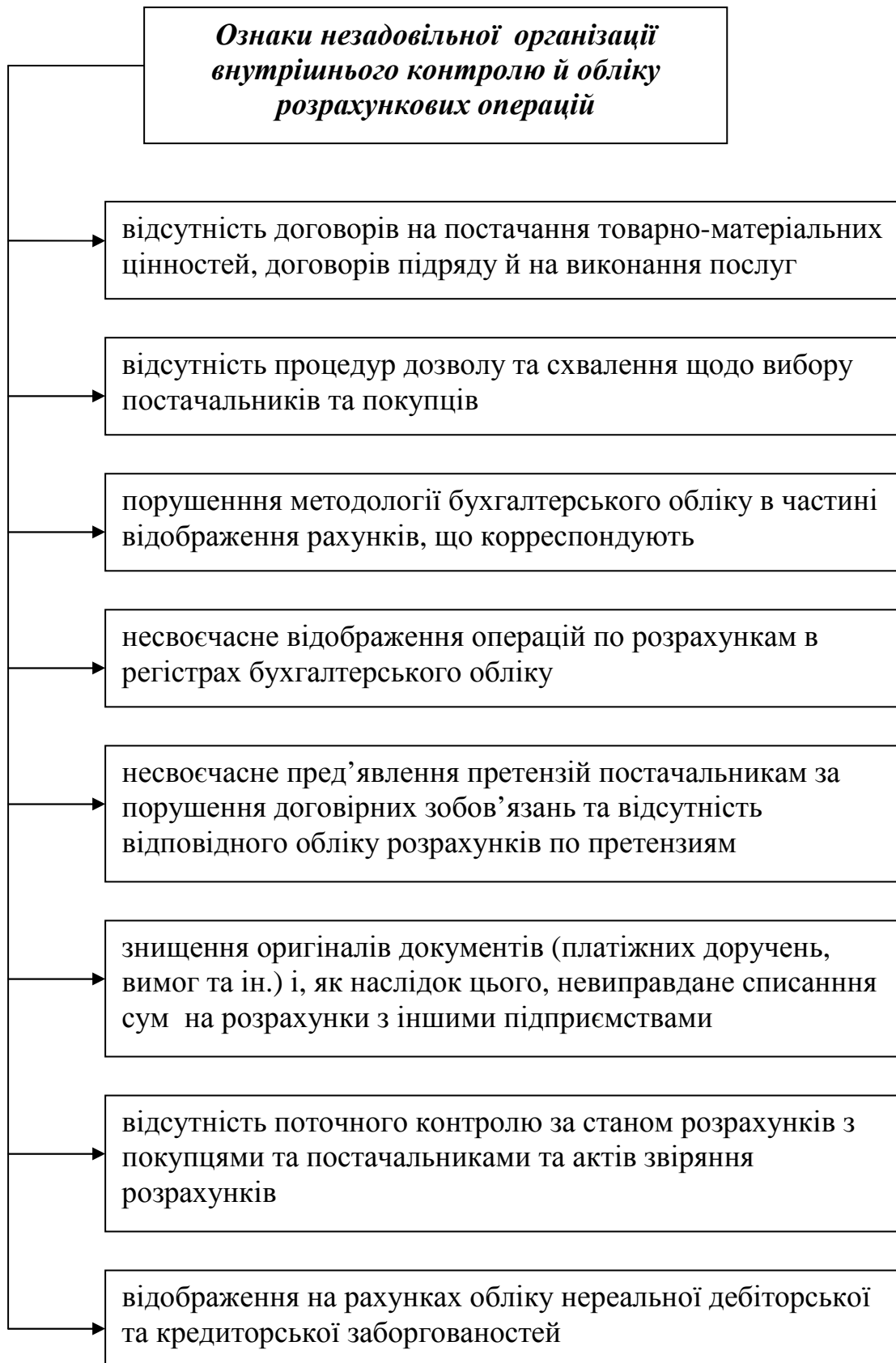
За результатами перевірки встановлюються конкретні факти нецільового використання підприємством готівки, отриманої в установі банку та з'ясовуються їх причини

2.3. Аудит обліку банківських операцій підприємства

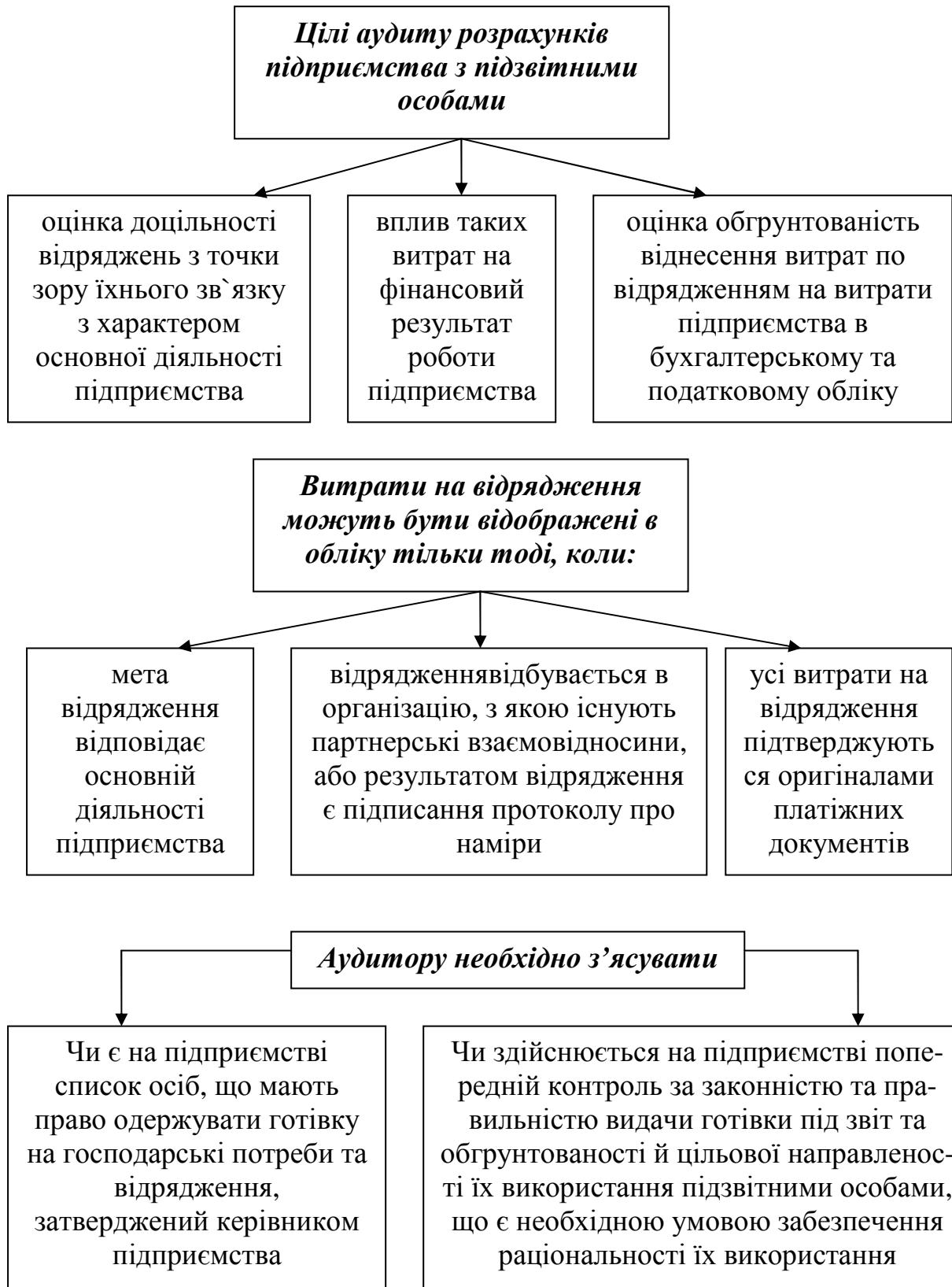

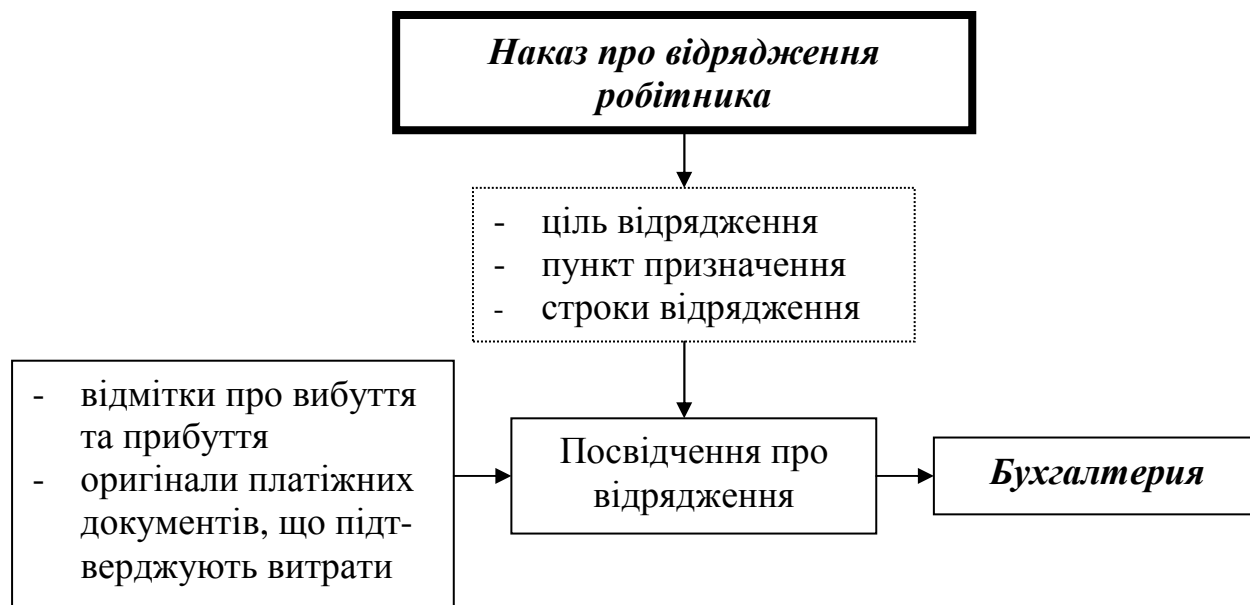

2.4. Аудит обліку розрахунків з підзвітними особами

Аудитору слід добре розумітися в послідовності та особливостях документального оформлення відряджень та їх відображення в обліку

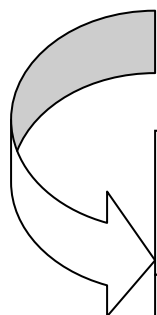
Таким чином:

робітник підприємства може бути направлений у відрядження тільки за наказом керівника підприємства, в якому вказуються: пункт призначення, назва підприємства, куди відряджується робітник, термін та ціль відрядження.

на підприємстві повинна здійснюватися реєстрація всіх осіб, що направлені у відрядження в Журналі реєстрації посвідчень про відрядження.

термін відрядження визначається керівником підприємства, але в межах України не може перевищувати 30 календарних днів

Аудитор повинен знати, що у відповідності до діючого законодавства відрядженому компенсуються такі витрати в межах встановлених нормативів

- фактичні витрати на проживання в готелі з урахуванням побутових послуг, що надаються, та плата за бронювання номеру в готелі (50% вартості номеру за одну добу)
- витрати на проїзд до місті відрядження та назад, користування постільними речами у потягах, страхових платежів на транспорт
- компенсуються витрати (добові), на харчування та інші потреби робітника за кожен день відрядження, враховуючи день приїзду та від'їзду, що не підтверджені платіжними документами

Перераховані витрати компенсуються відрядженому у відповідності до затверджених нормативів і тільки при наявності оригіналів платіжних документів, що підтверджують такі витрати

Аудитору слід перевірити

наявність авансових звітів

своєчасність здачі відрядженим авансових звітів в бухгалтерію підприємства (протягом 3-х робочих днів після повернення з відрядження)

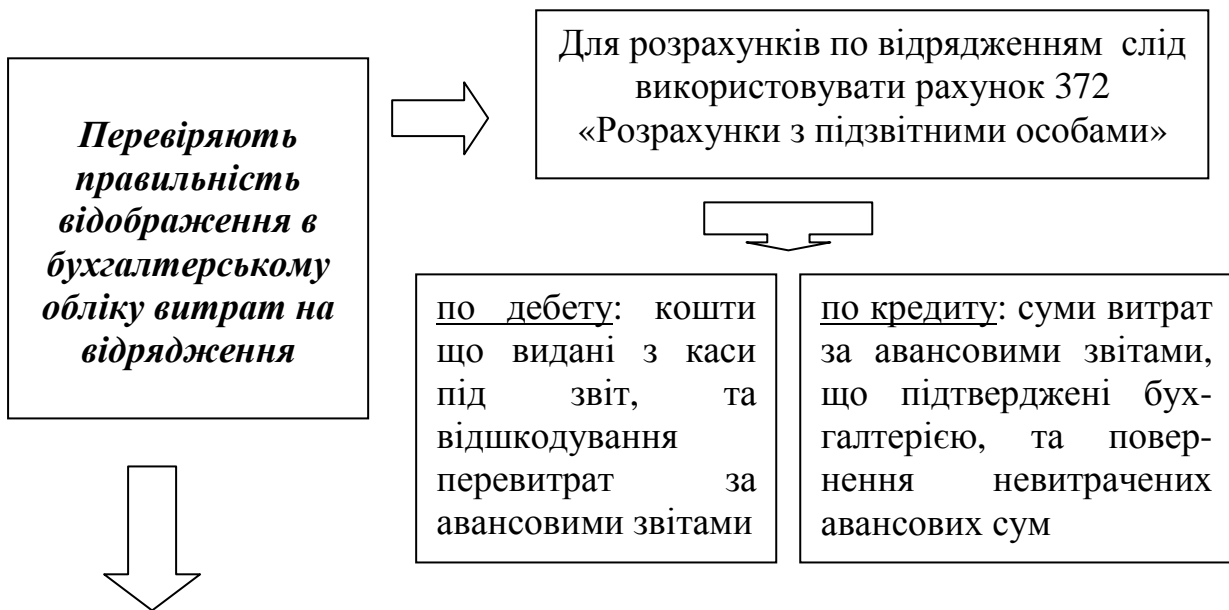
відповідність сплачених працівнику компенсаційних сум затвердженим нормативам (суми перевищення затверджених нормативів відносяться на витрати підприємства, але у валові витрати можуть бути включені тільки суми по нормативу)

наявність прикладених до звітів оригіналів первинних платіжних документів, що підтверджують витрати робітника

якщо ж при відсутності підтверджуючих документів витрати були оплачені працівнику на підставі заяви відрядженого, затвердженої керівником підприємства, то аудитору слід перевірити дотримання наступних умов:

суми оплати працівнику витрат без представлення підтверджуючих документів не включені до складу валових витрат підприємства

суми оплати працівнику витрат без представлення підтверджуючих документів включені в сукупний оподатковуваний дохід працівника

Витрати на відрядження повинні відображатися по дебету різних рахунків витрат у залежності від мети відрядження або посади, що займає відряджений працівник:

по дебету рахунку 23 „Виробництво” - витрати, пов'язані з оплатою відряджень інших працівників підприємства

по дебету рахунку 92 „Адміністративні витрати” - витрати, пов'язані з оплатою відряджень адміністративно-управлінського персоналу підприємства

по дебету рахунку 93 „Витрати на збут” - витрати, пов'язані з оплатою відряджень працівників відділу збуту

по дебету рахунку 91 „Загальновиробничі витрати” - витрати, пов'язані з оплатою відряджень працівників цехів

по дебету рахунку 949 „Інші витрати операційної діяльності” - витрати, пов'язані з оплатою відряджень інших працівників підприємства

При перевірці законності та правильності відображення в обліку витрат на закордонні відрядження аудиторю слід враховувати

❖ фактична тривалість відрядження визначається згідно відміткам у закордонному паспорті, включаючи час проїзду по Україні, а для країн зі спрощеним прикордонним контролем - тільки згідно відміткам у посвідченні про відрядження

❖ відображення витрат на відрядження за кордон в податковому обліку можливо тільки в тому випадку, якщо в підприємства є договір про співробітництво з країною відрядження, або результатом відрядження є Акт про наміри, або Протокол погоджування

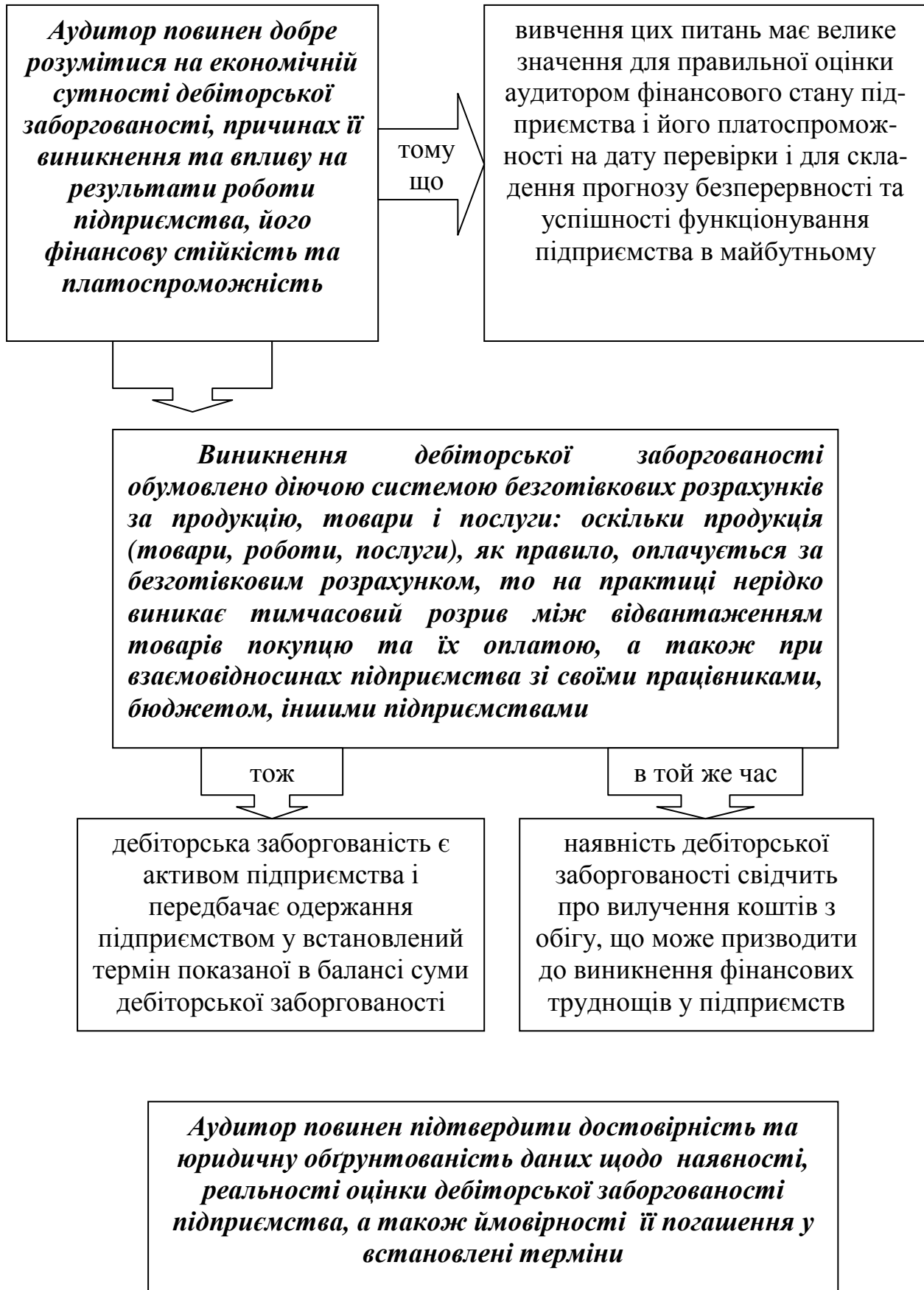
❖ аванс на закордонне відрядження підприємство може видати робітнику тільки в іноземній валюті і не допускається видача авансу в національній валюті. Якщо працівник сам здобуває іноземну валюту, то її вартість відшкодовується робітнику тільки після повернення з відрядження, виходячи з курсу НБУ на дату повернення з відрядження

❖ по закордонним відрядженням працівнику відшкодовуються і відображаються в податковому обліку всі компенсаційні витрати, пов'язані з витратами працівника на проїзд у міському транспорті, чайові (якщо є підтверджуючий документ і якщо за законом країни відрядження чайові включаються в рахунок)

❖ авансовий звіт по відрядженню за кордон повинен бути зданий в бухгалтерію протягом трьох робочих днів, а невитрачена сума валюти була повернена в касу підприємства протягом трьох днів після повернення

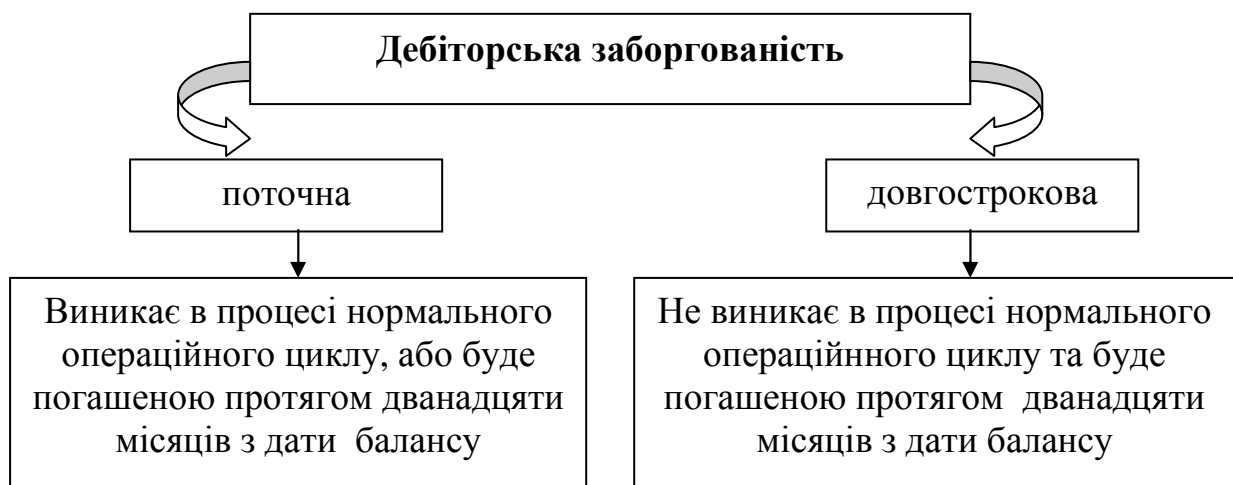
❖ добові повинні розраховуватися за кожний день відрядження, але їх розмір визначається в залежності від того, коли робітник перетинав кордон України. Добові за час проїзду по Україні відшкодовуються незалежно від країни відрядження в розмірі нормативу

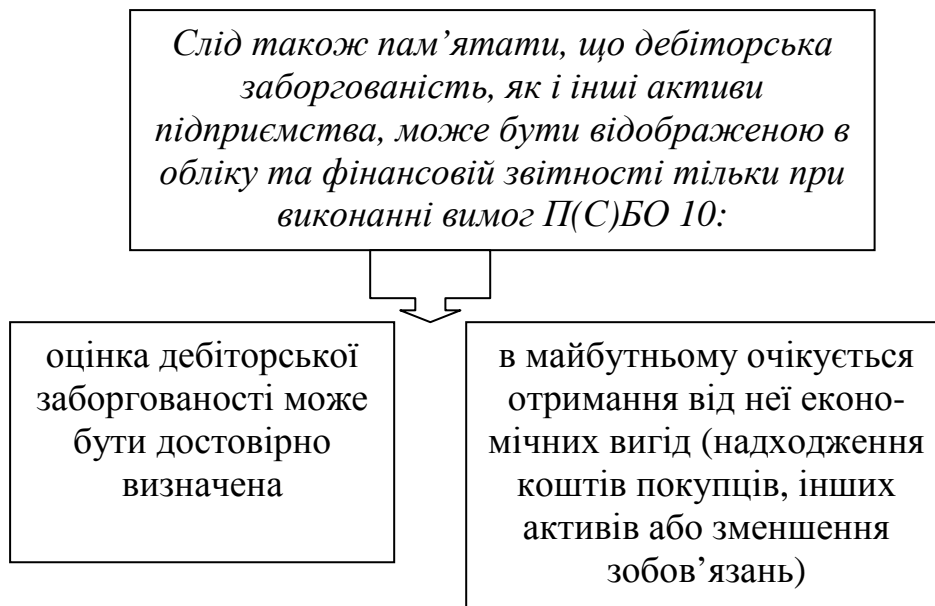
2.5. Аудит обліку руху дебіторської заборгованості

При перевірці аудитору слід пам'ятати, що згідно з П(С)БО 10 „Дебіторська заборгованість” дебіторська заборгованість поділяється на:

Результати оцінки аудитором стану внутрішнього контролю дебіторської заборгованості повинні бути задокументовані аудитором в робочих документах (табл. 1).

Таблиця 1.

№ з/п	Перелік необхідних даних	Посилання на досьє
1	2	3
1	Контроль повноти відображення: -на всі відвантажені товари встановлено рахунки і зареєстровано в обліку; -на всі повернені товари та визнані претензії покупців зроблено відповідні виплати та записи в обліку; - зареєстровані всі отримані аванси	
2	Контроль реальності записів: -всі виставлені рахунки відповідають відвантаженим товарам; -всі виплачені компенсації відповідають здійсненим поверненням продукції або визнаним претензіям	
3	Контроль правильності розрахунків: -рахунки виписано відповідно до затверджених цін, кількості відвантажених товарів, установлених законодавством податків та інших обов'язкових платежів; - рахунки, по яких оплата викликає сумнів, швидко виявляються; - рахунок за товари та самі товари відправлено на адресу одного і того самого підприємства (особи)	
4	Контроль відповідності та своєчасності облікової реєстрації: -всі рахунки зареєстровано одночасно із здійсненням поставки (в одному і тому самому обліковому періоді); -бухгалтерські записи правильно підраховано; - правильно розраховано резерв сумнівних боргів, списано безнадійні борги	
5	Контроль правильності розподілу функціональних обов'язків персоналу клієнта, пов'язаних з реалізацією та обліком дебіторської заборгованості	
6	Результати внутрішнього аудиту дебіторської заборгованості	

Фактичну перевірку стану розрахунків рекомендується починати з аналізу матеріалів інвентаризації розрахунків та актів звірок взаєморозрахунків

Особливу увагу слід приділити контролю розкриття інформації про дебіторську заборгованість у примітках до фінансової звітності, де повинно бути наведено таку інформацію

перелік дебіторів і суми довгострокової дебіторської заборгованості

перелік дебіторів і суми дебіторської заборгованості пов'язаних сторін з виділенням внутрішньогрупового сальдо дебіторської заборгованості

склад і суми статті Балансу „Інша дебіторська заборгованість”

метод визначення коефіцієнта сумнівності (нарахування резерву сумнівних боргів)

сума поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги в розрізі її класифікації за строками непогашення

Аудитор також перевіряє

у Звіті про фінансові результати правильність заповнення рядка 090 "Інші операційні витрати" в частині віднесення сумнівних і безнадійних боргів

у Звіті про рух грошових коштів рядка 080 "Зменшення (збільшення) оборотних активів" в частині зміни сальдо операційної поточної дебіторської заборгованості

Аудитору необхідно впевнитися в дотриманні підприємством встановлених П(С)БО 10 „Дебіторська заборгованість” критеріїв щодо відображення дебіторської заборгованості в обліку

Критерій законності

передбачає перевірку аудитором законності операцій, що призвели до виникнення дебіторської заборгованості, відповідність її обліку чинним законодавчим актам і нормативним документам

Критерій постійності

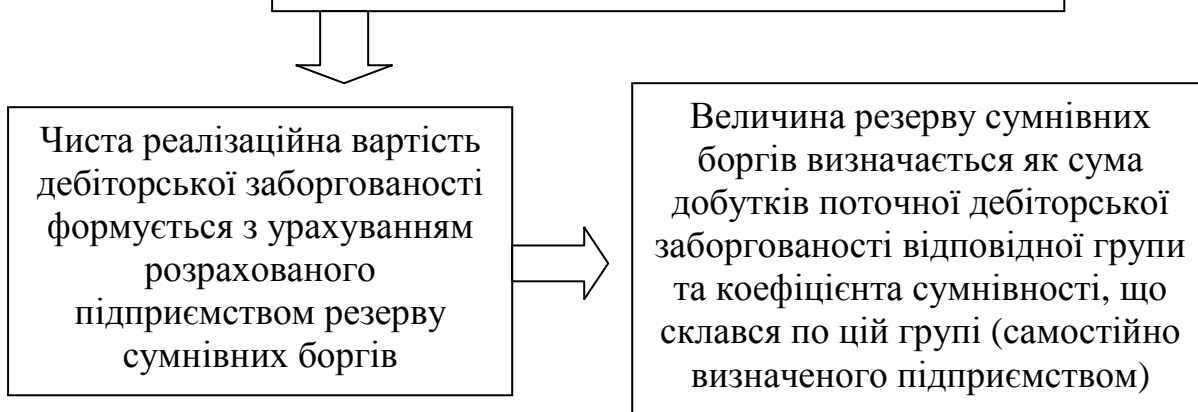
передбачає перевірку аудитором додержання постійності обраної підприємством облікової політики щодо дебіторської заборгованості та вплив дебіторської заборгованості на безперервність функціонування підприємства

якщо дебіторська заборгованість становить значну частину активів підприємства і можливе її погашення може спричинити суттєві фінансо-і труднощі та стати загрозою банкрутства - така інформація повинна бути зазначена в примітках до фінансової звітності та бути підставою для застосування методів оцінки, відмінних від тих, які застосовуються при безперервності роботи підприємства

Критерій відповідності

передбачає контроль аудитором додержання меж звітного періоду. Відповідно до цього всі операції по виникненню, погашенню та списанню дебіторської заборгованості мають бути відображені в тому періоді, в якому вони були здійснені

Відповідно до П(С)БО 10 „Дебіторська заборгованість” підприємство повинно при складанні фінансової звітності повинно показати чисту реалізаційну вартість дебіторської заборгованості

У відповідності до П(С)БО 10 „Дебіторська заборгованість” підприємства для розрахунку коефіцієнту сумнівності можуть використовувати два способи розрахунку

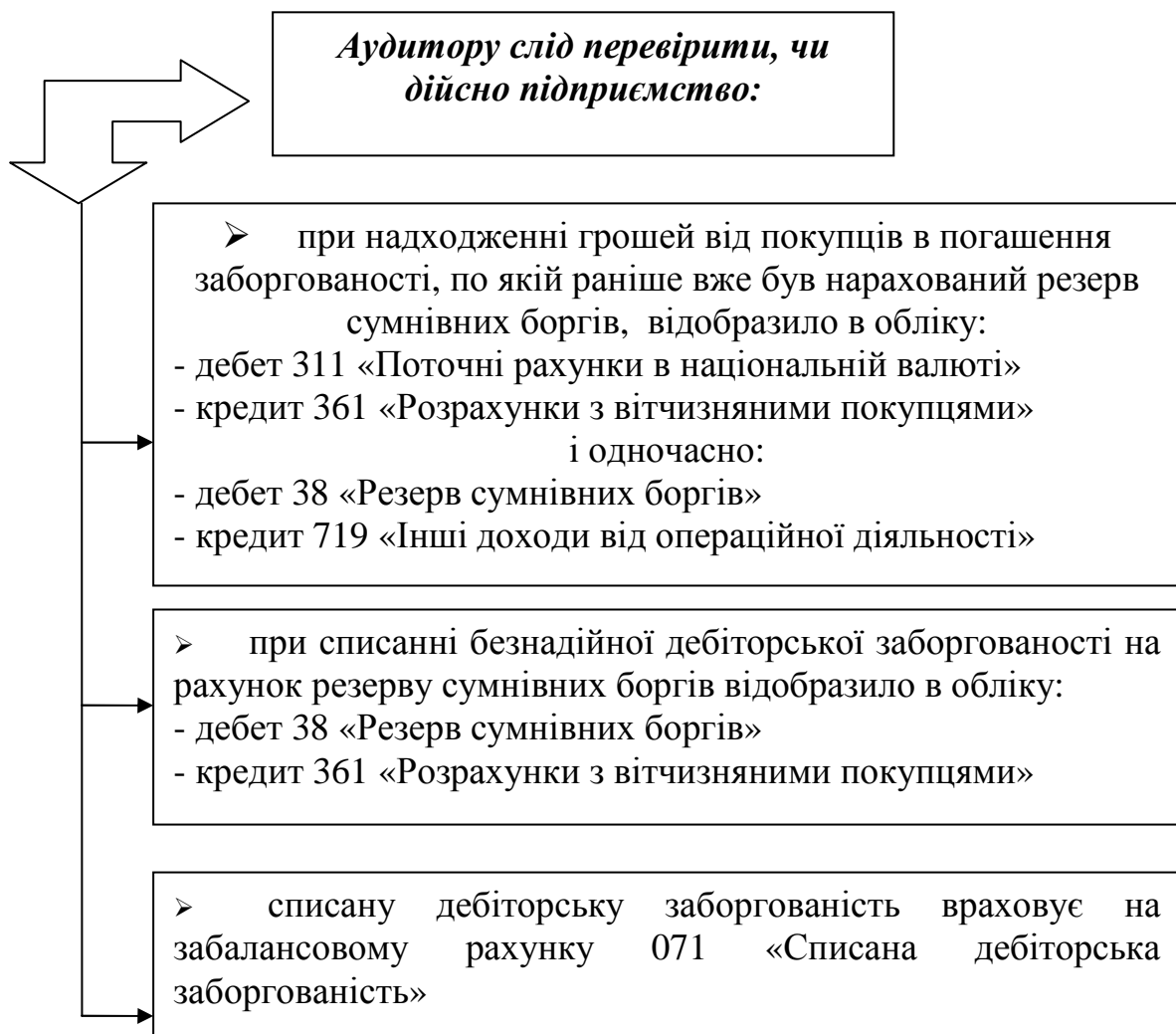
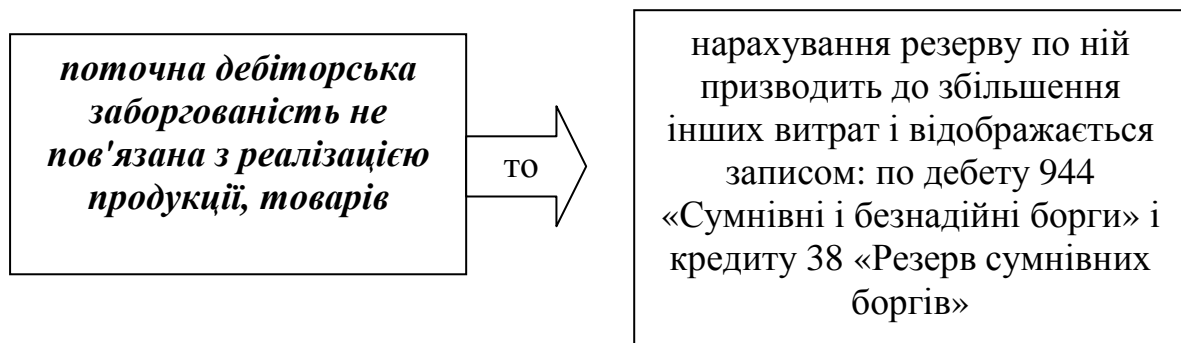
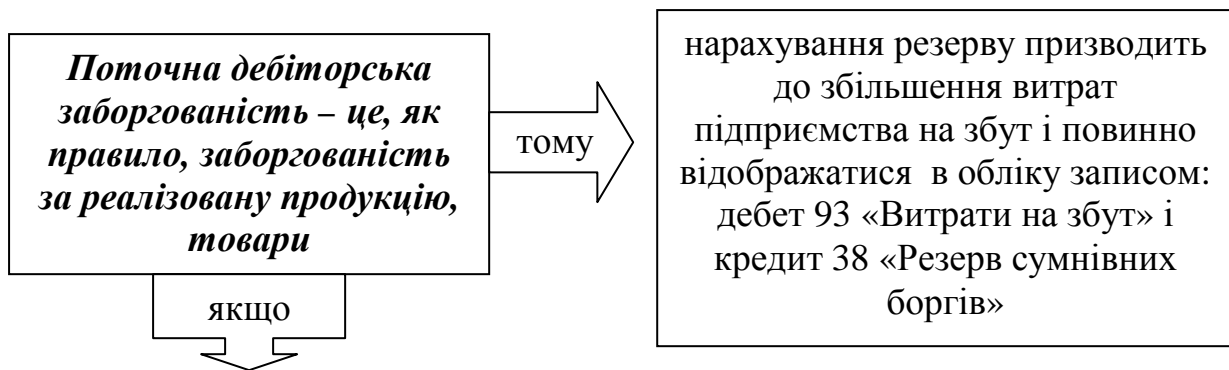
виходячи із платоспроможності окремих дебіторів

на основі класифікації дебіторської заборгованості

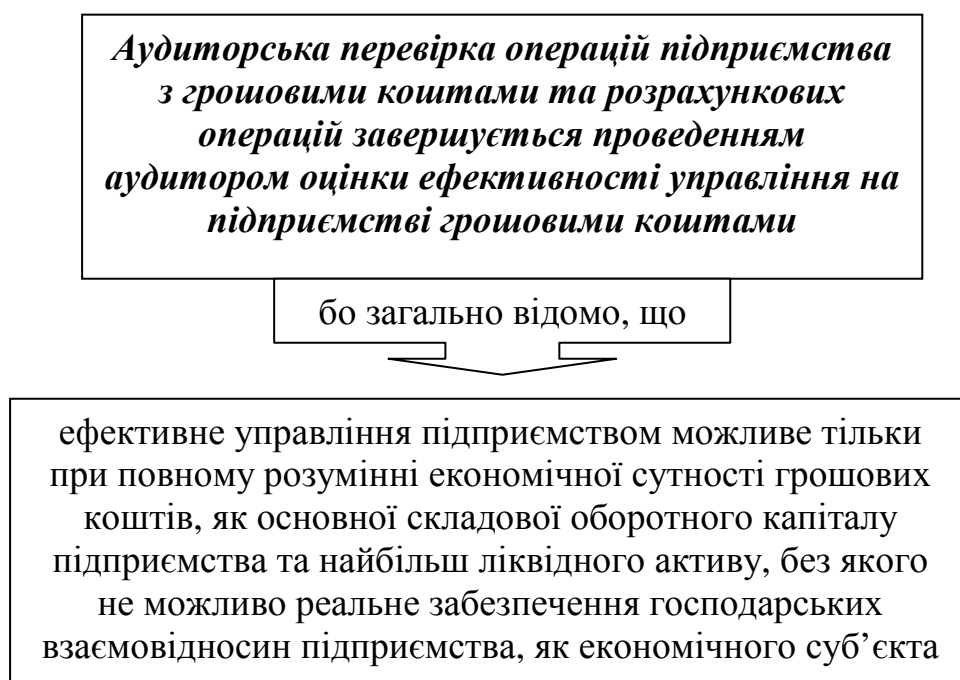
підприємство повинно мати інформацію про фінансовий стан та платоспроможність своїх покупців-боржників й з урахування такої інформації при складанні річного балансу розраховувати коефіцієнт сумнівності

підприємство повинно наявну дебіторську заборгованість згрупувати за термінами непогашення й установити для кожної групи коефіцієнт сумнівності

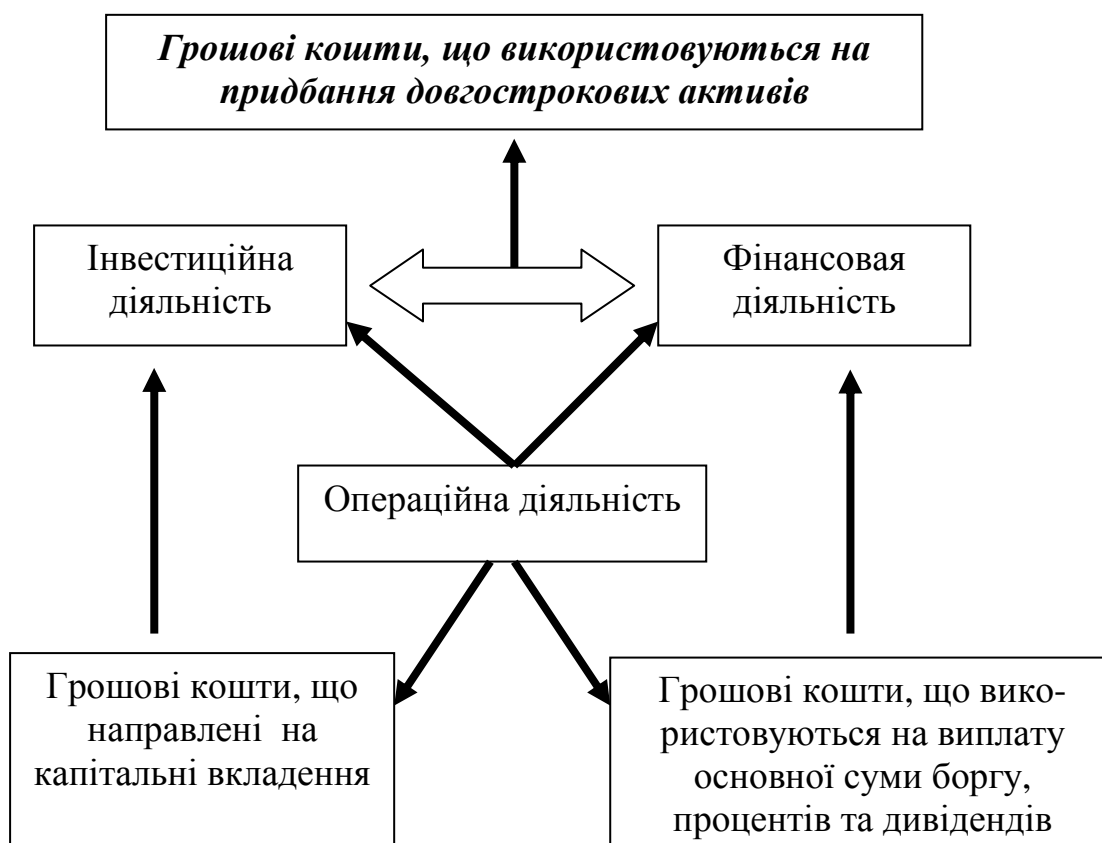
Аудитор повинен оцінити доцільність обраного підприємством способу розрахунку коефіцієнту сумнівності, використовуючи дані аналітичного обліку, акти звіряння розрахунків з дебіторами, дані річної інвентаризації, іншу інформацію

2.6. Оцінка ефективності управління грошовими потоками

Виконуючи роль посередника при обміні товарами, роботами та послугами, грошові кошти виступають фінансовими ресурсами господарюючого суб'єкта:

Аудитор повинен добре розуміти економічну сутність грошей, цілі, стратегію та напрями управління ними на підприємстві

бо

з точки зору управління нема сенсу управляти тим, що вже трапалося вчора, в минулому місяці, році

тому необхідно

формувати стратегію бізнесу, складати прогнози витрат та доходів, що очікуються, контролювати їх виконання

передбачати деякі можливі фінансові проблеми до того, як вони виникнуть, що був час подумати як їх запобігти

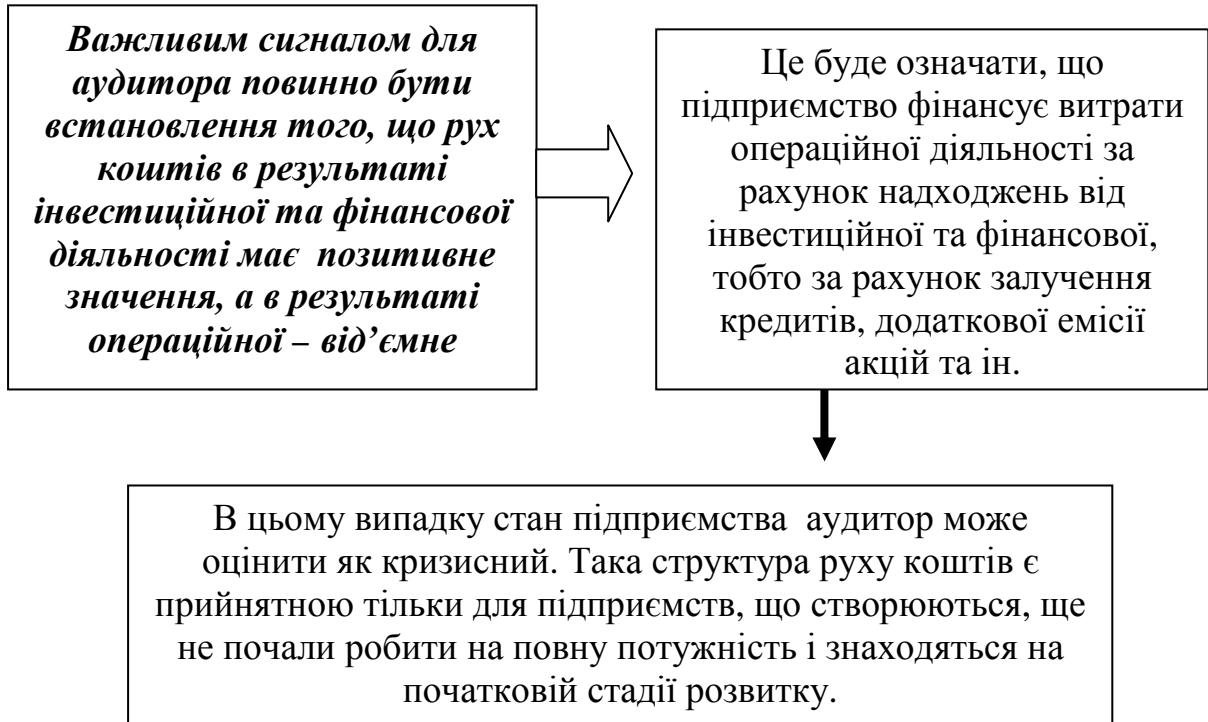
звідси

однією з головних проблем управління грошовими коштами, є проблема визначення, яка сума грошових коштів буде для підприємства достатньою в кожний конкретний момент діяльності, а яка надлишком

Аудитор повинен розуміти, що якість управління підприємством можна охарактеризувати як гарну тільки в тому випадку, коли за результатами звітнього періоду чистий рух коштів в результаті операційної діяльності має позитивне значення, а в результаті інвестиційної та фінансової – від'ємне

Аудитору необхідно проаналізувати рух грошових коштів на підприємстві та впевнитися, що в результаті операційної діяльності підприємство отримує достатню кількість коштів, щоб мати можливість інвестувати ці кошти, а також виплачувати проценти по кредитам

Причому, підприємству для здійснення таких інвестицій достатньо тільки власних коштів

Оцінка аудитором у висновку перспектив фінансової стійкості та платоспроможності підприємства безпосередньо буде залежати від отриманих відповідей на такі питання:

✓ Чи є управління грошовими потоками одним з важливіших напрямів діяльності керівництва підприємства?

✓ Чи розуміє адміністрація підприємства, що ціль управління грошовими коштами полягає тому, щоб інвестувати надлишок грошових доходів для отримання прибутку, але й одночасно мати їх необхідну кількість для виконання зобов'язань за платежами й страхування на випадок надзвичайних ситуацій?

✓ Чи можна за допомогою аналізу руху грошових коштів, що проведений, з достатньою впевненістю пояснити розбіжності між розміром грошового потоку, що мав місце на підприємстві у звітному періоді, й отриманим за цей період прибутком?

✓ Яка структура змінення залишку грошових коштів за перевіряємий період? Бо слід враховувати, що в звітності відображаються фінансові результати, що сформовані за методом нарахування, а не касовим методом, тому є сенс аналізувати не тільки фінансові результати діяльності підприємства, але й грошові результати, відбиваються в змінні залишку грошових коштів, але й структуру цього змінення.

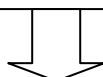
Контрольні питання

1. Які основні цілі переслідує аудиторська перевірка операцій з грошовими коштами та розрахункових операцій?
2. Що є інформаційною базою перевірки операцій з грошовими коштами та розрахункових операцій?
3. Назвіть напрями внутрішнього контролю, що забезпечують законність та доцільність грошових і розрахункових операцій та перешкоджають зловживанням?
4. Які цілі переслідує перевірка якості інвентаризаційної роботи в касі підприємства?
5. Яким чином аудитор визначає об'єм та напрями документальної перевірки касових операцій?
6. Що включає перевірка касових ордерів та книги касира?
7. Дотримання підприємством яких лімітів по касі слід перевірити аудитору?
8. Які питання щодо поточного рахунку підприємства слід перевірити суцільним способом?
9. Які цілі переслідує перевірка розрахунків по відрядженням в бухгалтерському та податковому обліку?
10. Які питання та на підставі яких аудиторських доказів перевіряють по розрахункам по відрядженням?
11. Як повинні відображатися в обліку розрахунки по відрядженням?
12. Назвіть особливості перевірки правильності розрахунків оп закордонним відрядженням?
13. Які найбільш характерні порушення мають місце щодо розрахунків по відрядженням?
14. Обґрунтуйте необхідність та цілі перевірки стану дебіторської та кредиторської заборгованостей?
15. Що передбачає перевірка якості річної інвентаризації розрахунків?
16. Що розуміють під реальністю сум дебіторської заборгованості?
17. Методика перевірки правильності нарахування та використання резерву сумнівних боргів?
18. Що передбачає оцінка аудитором ефективності управління грошовими потоками?

Розділ 3. Аудит запасів та готової продукції

3.1. Задачі та інформаційна база перевірки

Важливе значення для якісної аудиторської перевірки руху запасів та можливості надання обґрунтованих висновків має розуміння аудитором економічної сутності запасів, знання положень законодавчих та нормативних документів щодо питань організації обліку запасів

Відповідно до П(С)БО 9 до запасів відносяться активи, які:

- утримуються для подальшого продажу в умовах звичайної господарської діяльності;
- знаходяться в процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- містяться для споживання при виробництві продукції, виконанні робіт і наданні послуг, а також при управлінні підприємством.

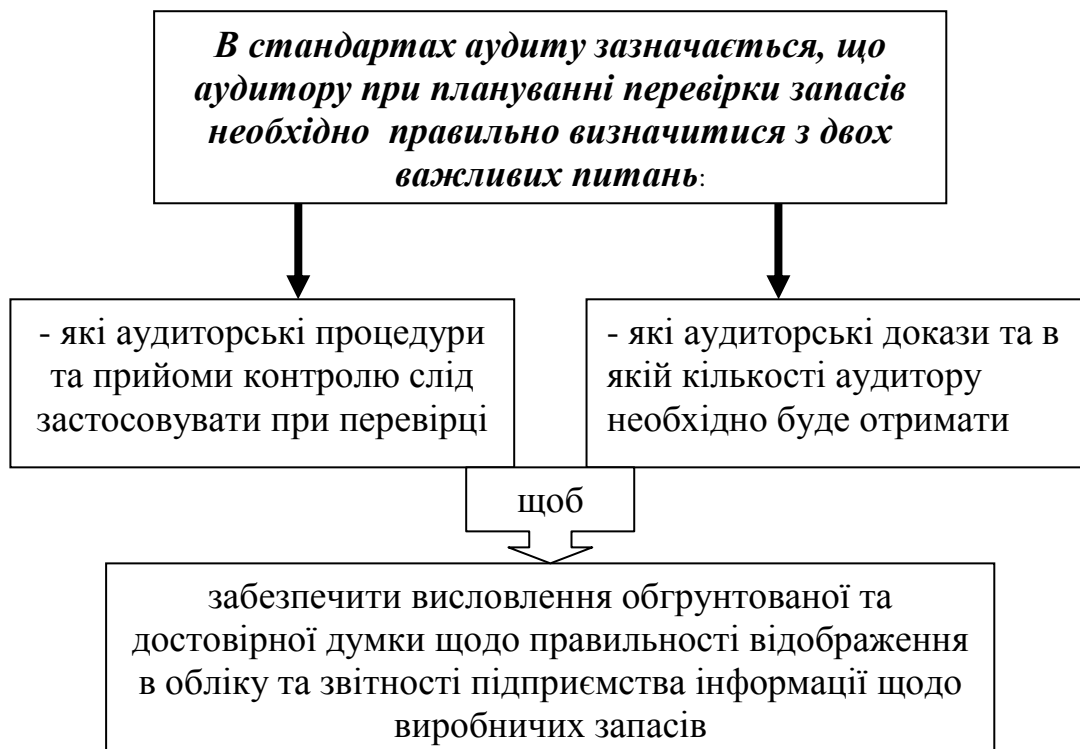
При розробці програми аудиту запасів, як складової активів підприємства, необхідно враховувати певні загальні характеристики підприємства

тому

Модель аудиту виробничих запасів повинна включати наступні стадії:

- вивчення загальної інформації щодо підприємства;
- оцінка внутрішнього (властивого) ризику і ризику контролю (невідповідності окремих напрямів організації внутрішнього контролю щодо раціонального використання та забезпечення збереження запасів підприємства);
- складання програми аудиту запасів з визначенням напрямків, послідовності, обсягів та необхідних аудиторських процедур;
- проведення детальної аудиторської перевірки запасів;
- оцінка зібраних аудиторських доказів і складання аудиторського висновку.

Послідовність аудиту запасів

➤ Ознайомлення з положеннями облікової політики підприємства, щодо організації обліку руху запасів

➤ Оцінка наявності та надійності елементів системи внутрішнього контролю стосовно руху запасів

➤ Оцінка стану складських приміщень та умов зберігання запасів

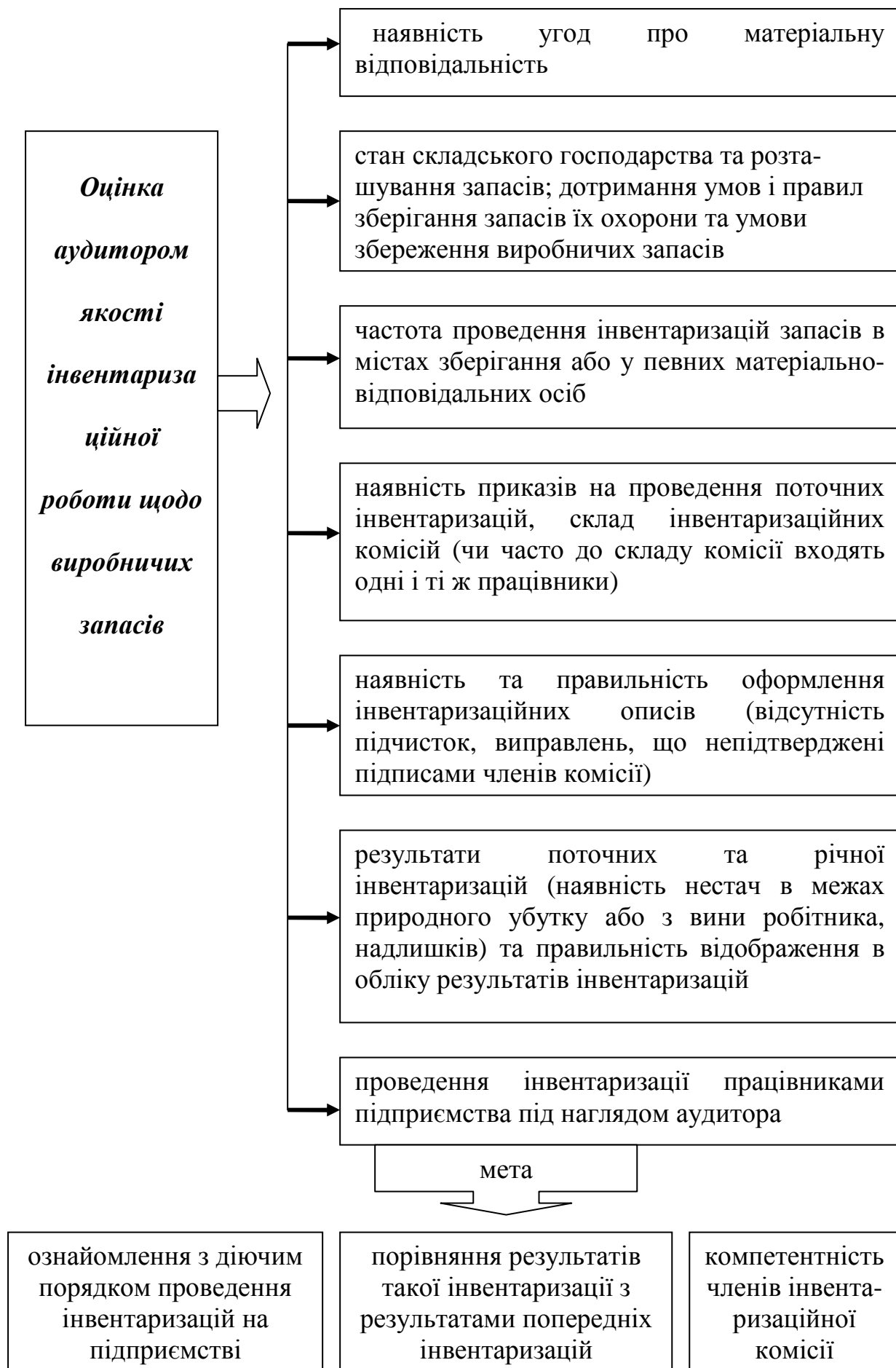
➤ Оцінка якості інвентаризаційної роботи щодо виробничих запасів та проведення вибіркової інвентаризації запасів

➤ Оцінка системи контролю за роботою матеріально-відповідальних осіб та збереженням виробничих запасів в містах зберігання та на виробництві

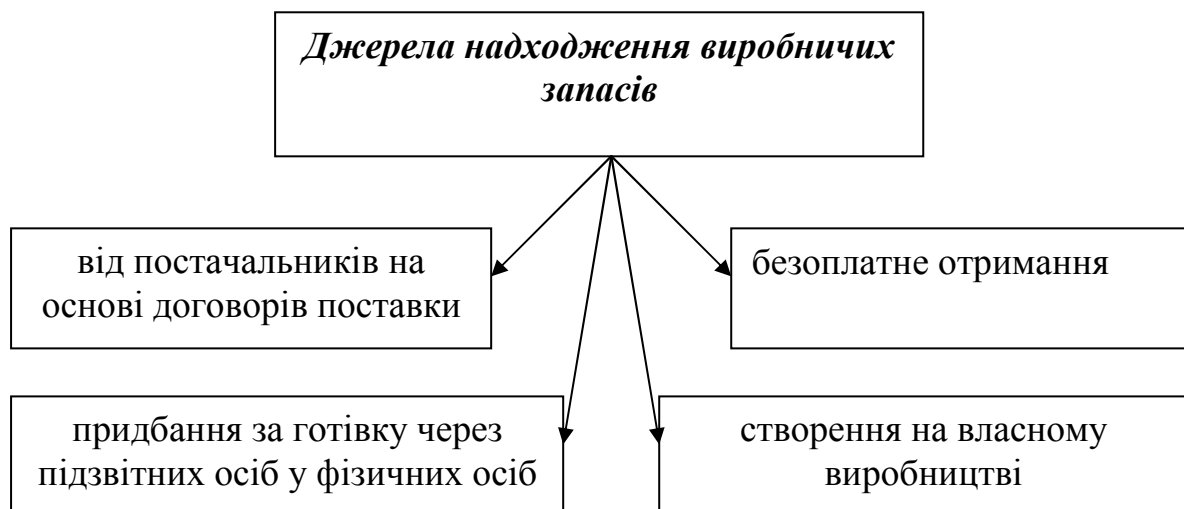
➤ Проведення вибіркової перевірки первинних документів та бухгалтерських регістрів, визначення рівня суттєвості помилок, що були фактично виявлені, та визначення обсягу вибірки для проведення документальної перевірки

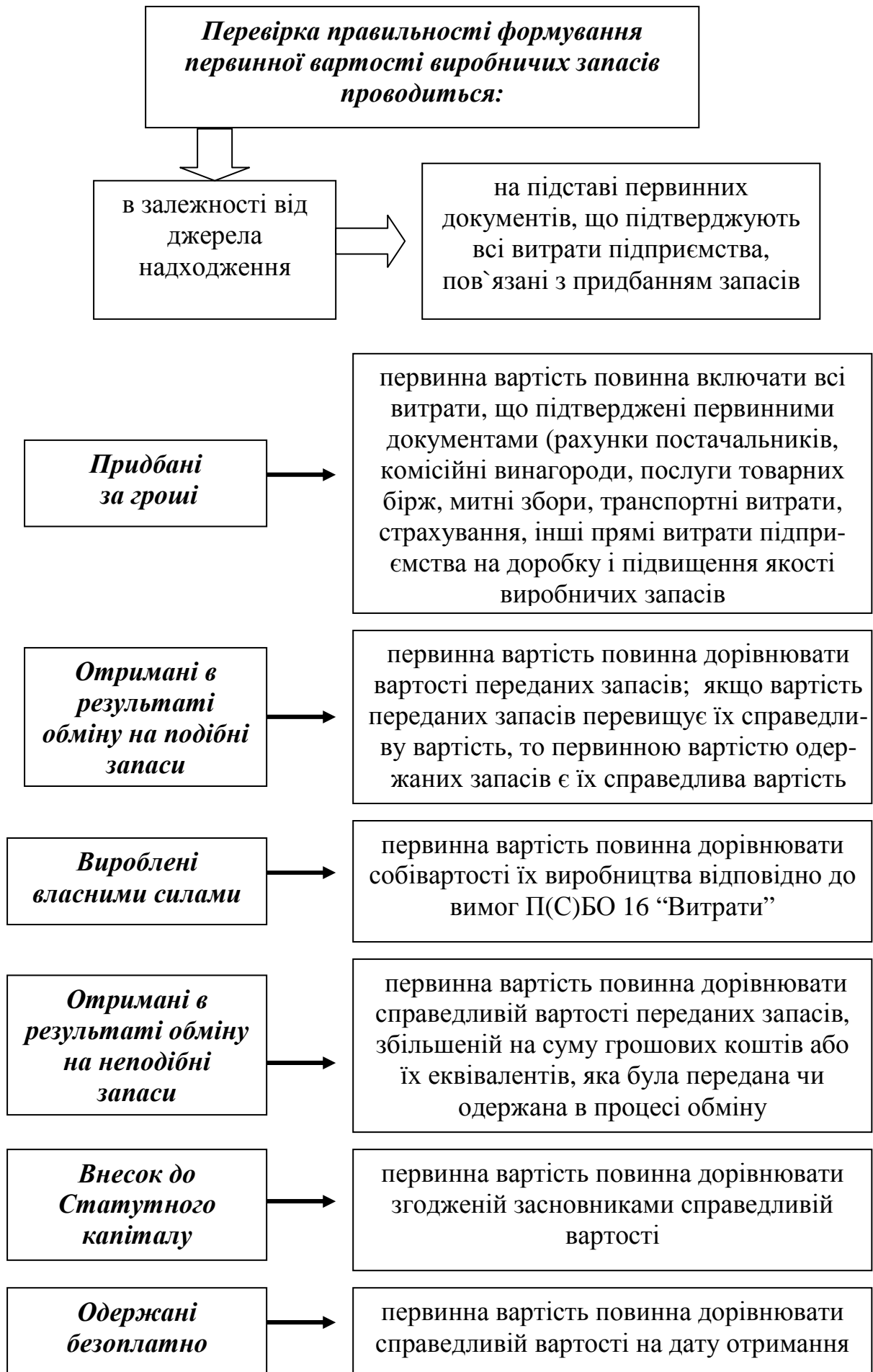
➤ Аналіз документального оформлення витрат, пов'язаних з надходженням запасів та їх оцінкою

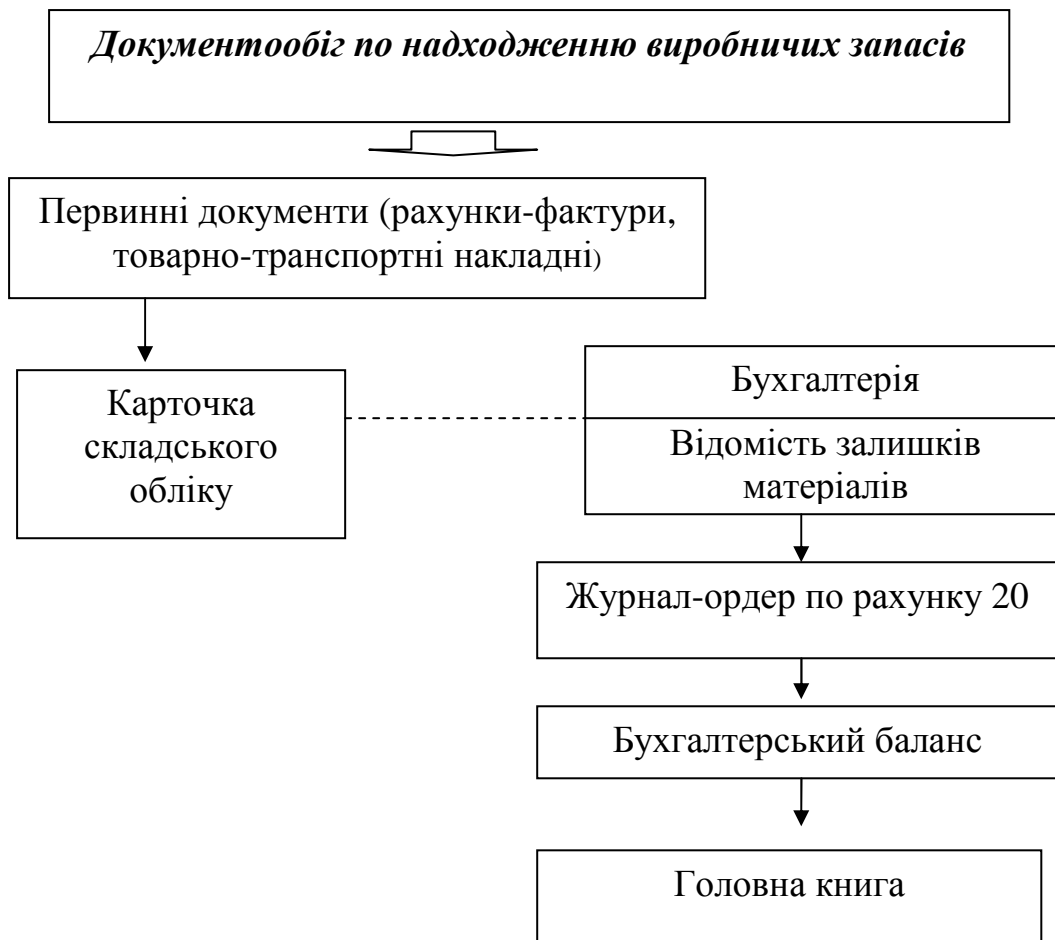
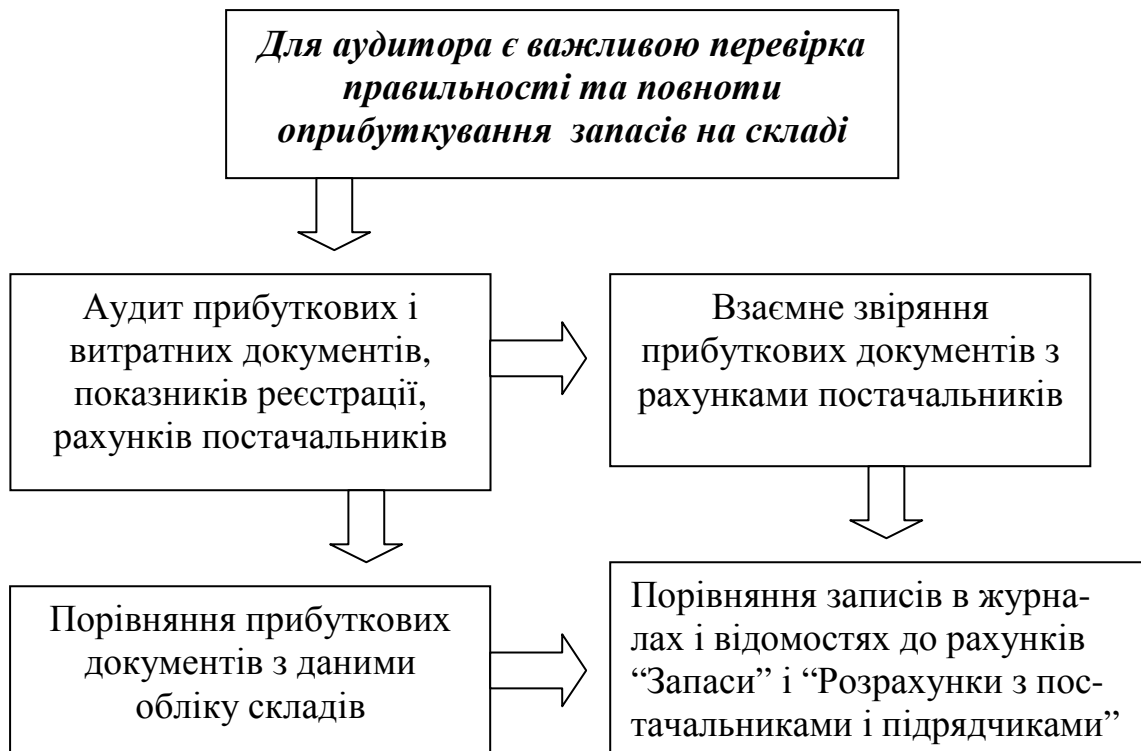
➤ Правильність відображенні в обліку операцій надходження та вибуття запасів

3.2. Аудит надходження запасів

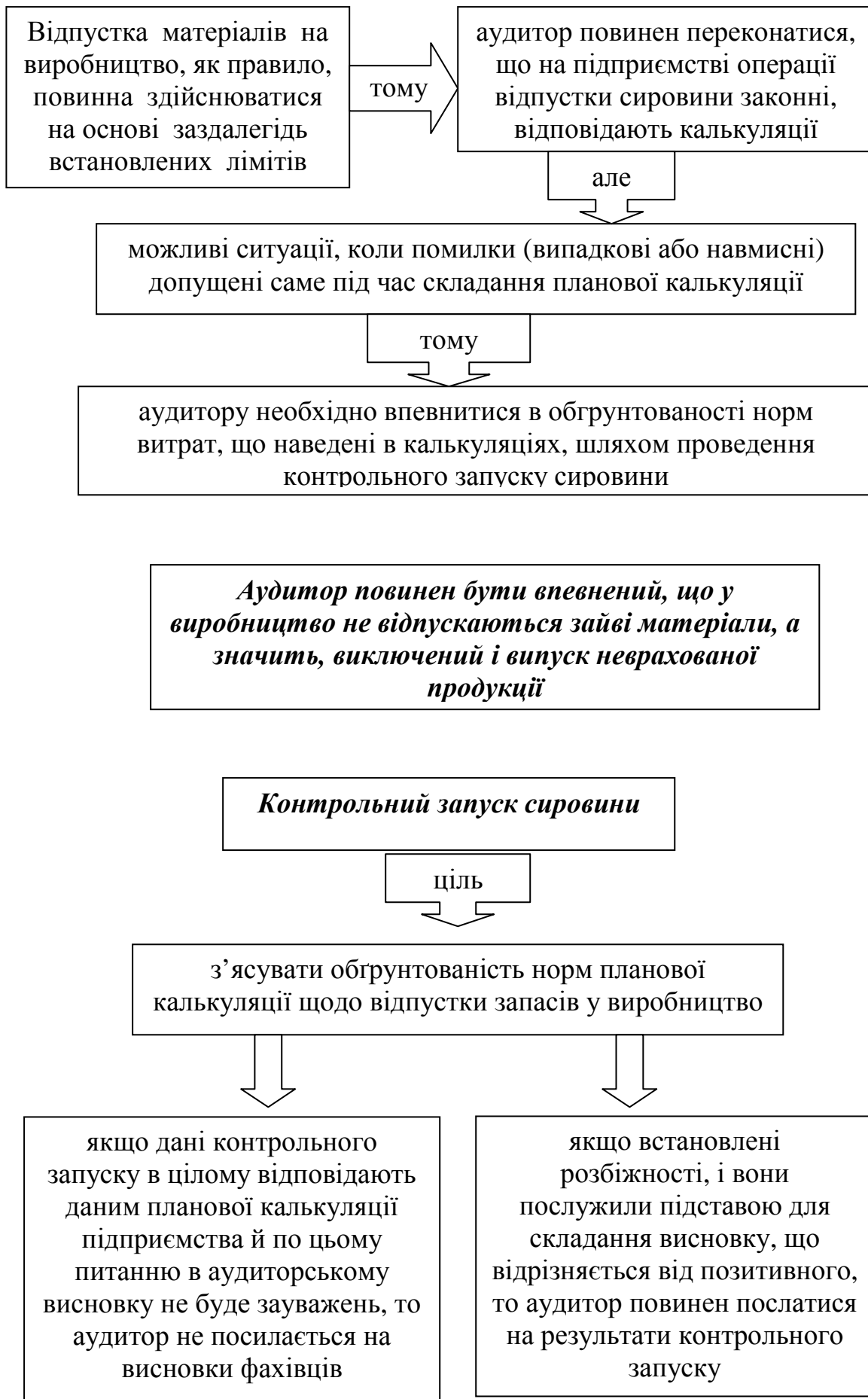

3.3. Аудит вибуття запасів

Аудитор повинен дослідити можливість та причини перевитрат сировини

незаконне списання сировини на виробництво за рахунок застосування завищених норм витрат сировини та матеріалів

одноразові додаткові (понадлімітні) відпустки запасів у виробництво

Понадлімітний відпуск запасів та сировини на виробництво

додаткова відпустка матеріалів при перевиконанні підрозділом виробничих програм

при перевитраті матеріальних цінностей з поважної причини, на відшкодування браку і т.ін.

слід оформляти виписуванням спеціального акту – вимоги (додаткова відпустка) матеріалів (типова форма № М-10)

виписується на один вид матеріалів

указується причина понадлімітної відпустки

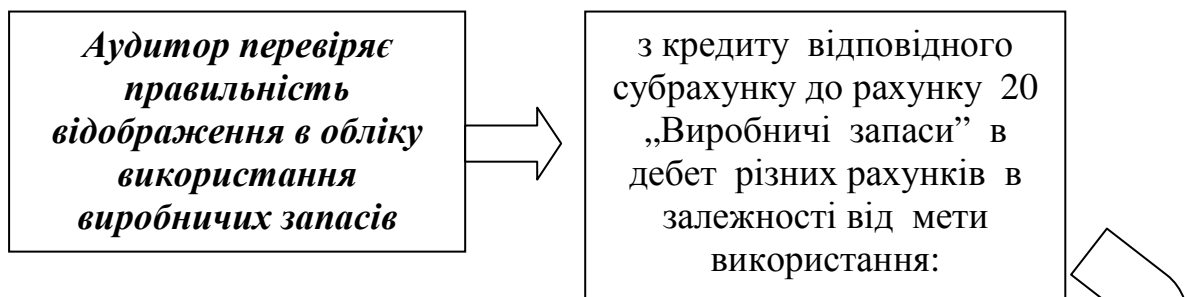
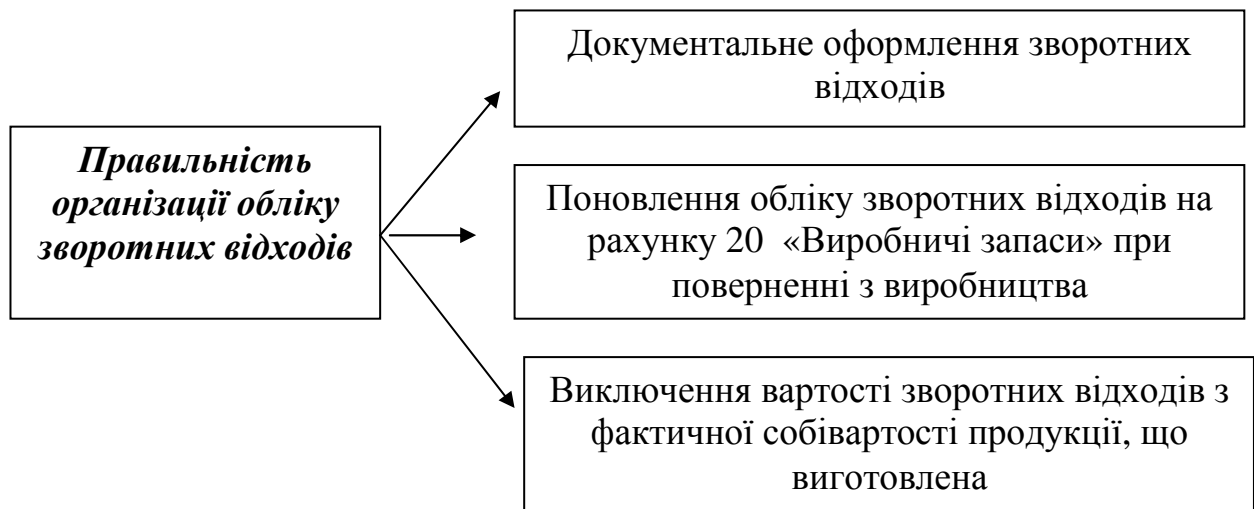
Якщо понадлімітний відпуск запасів на виробництво був пов'язаний з наявністю у виробництві браку, то аудитору слід:

встановити види браку

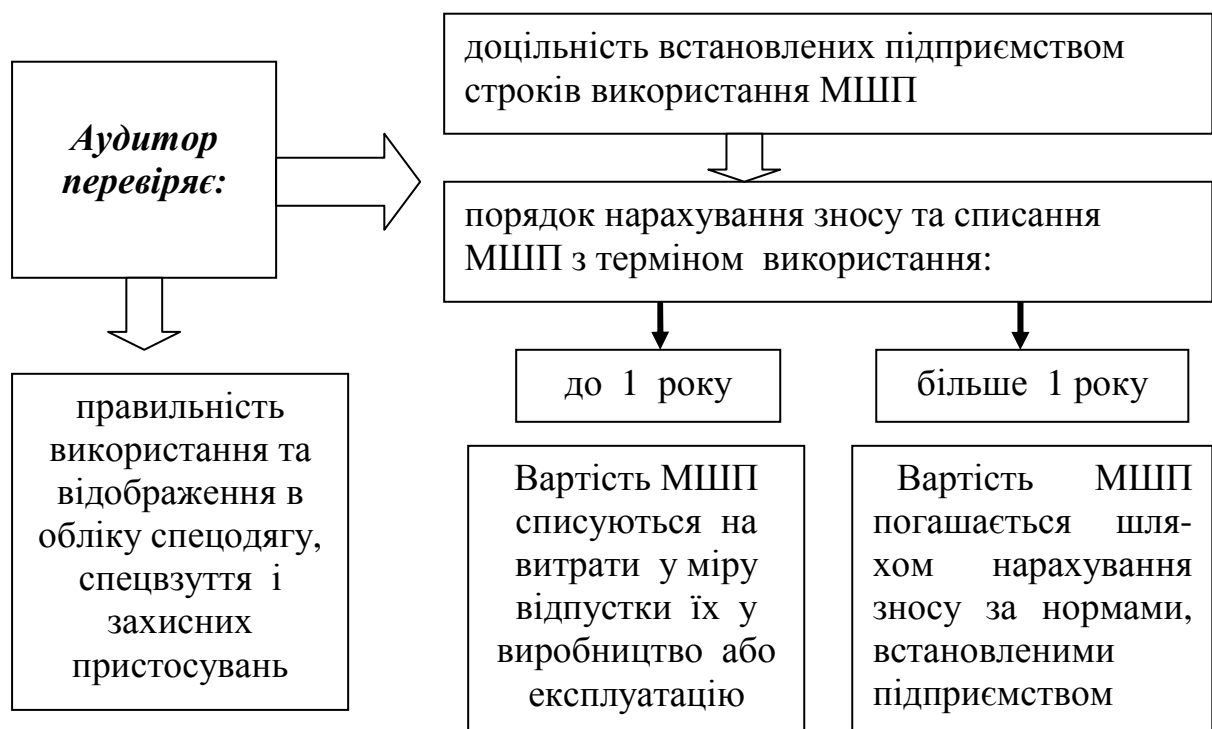
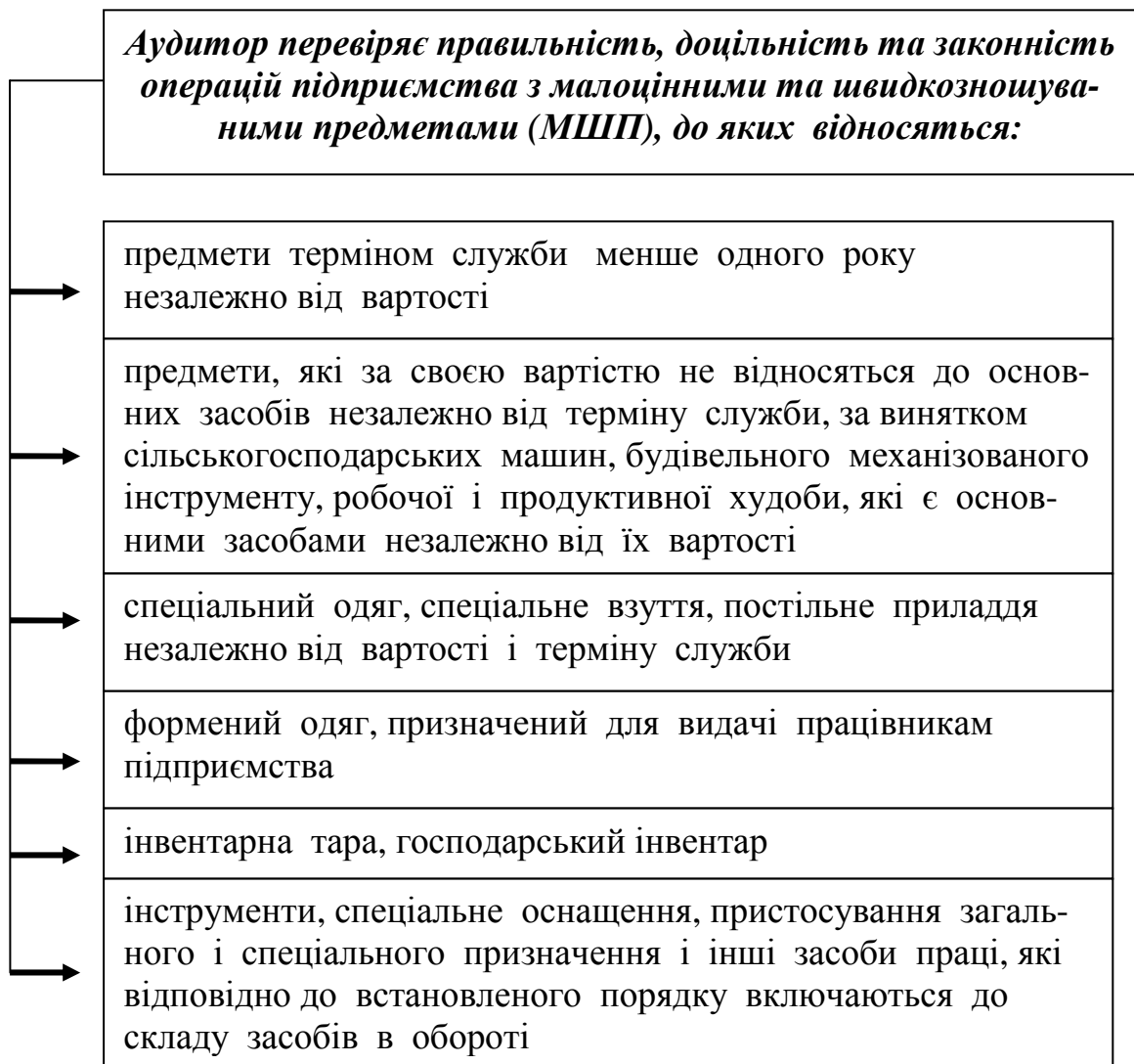
перевірити документальне оформлення браку

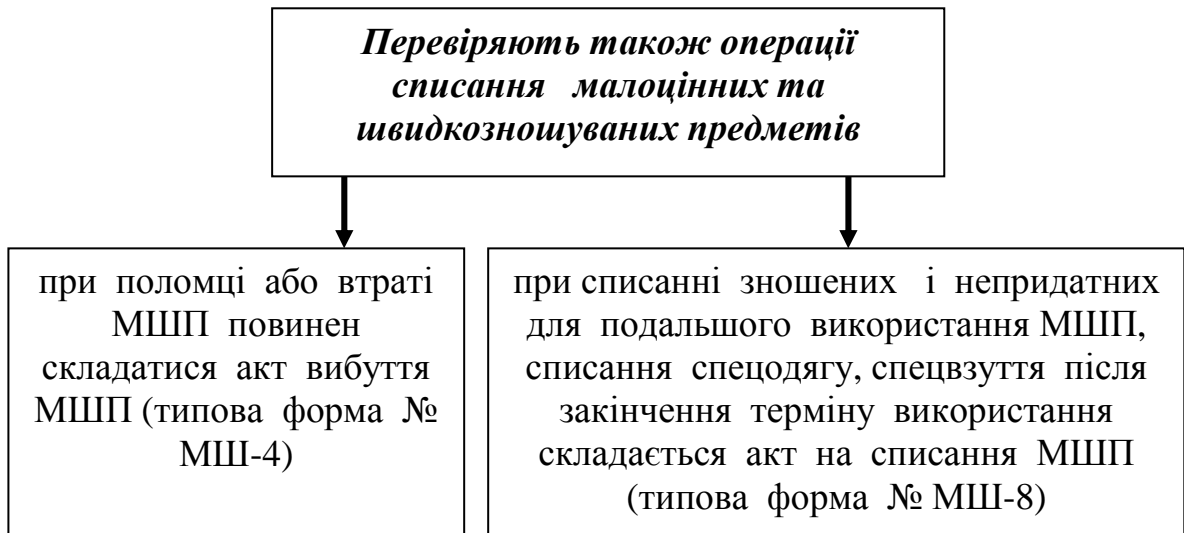
правильність відображення браку в обліку

оцінити вплив на собівартість продукції

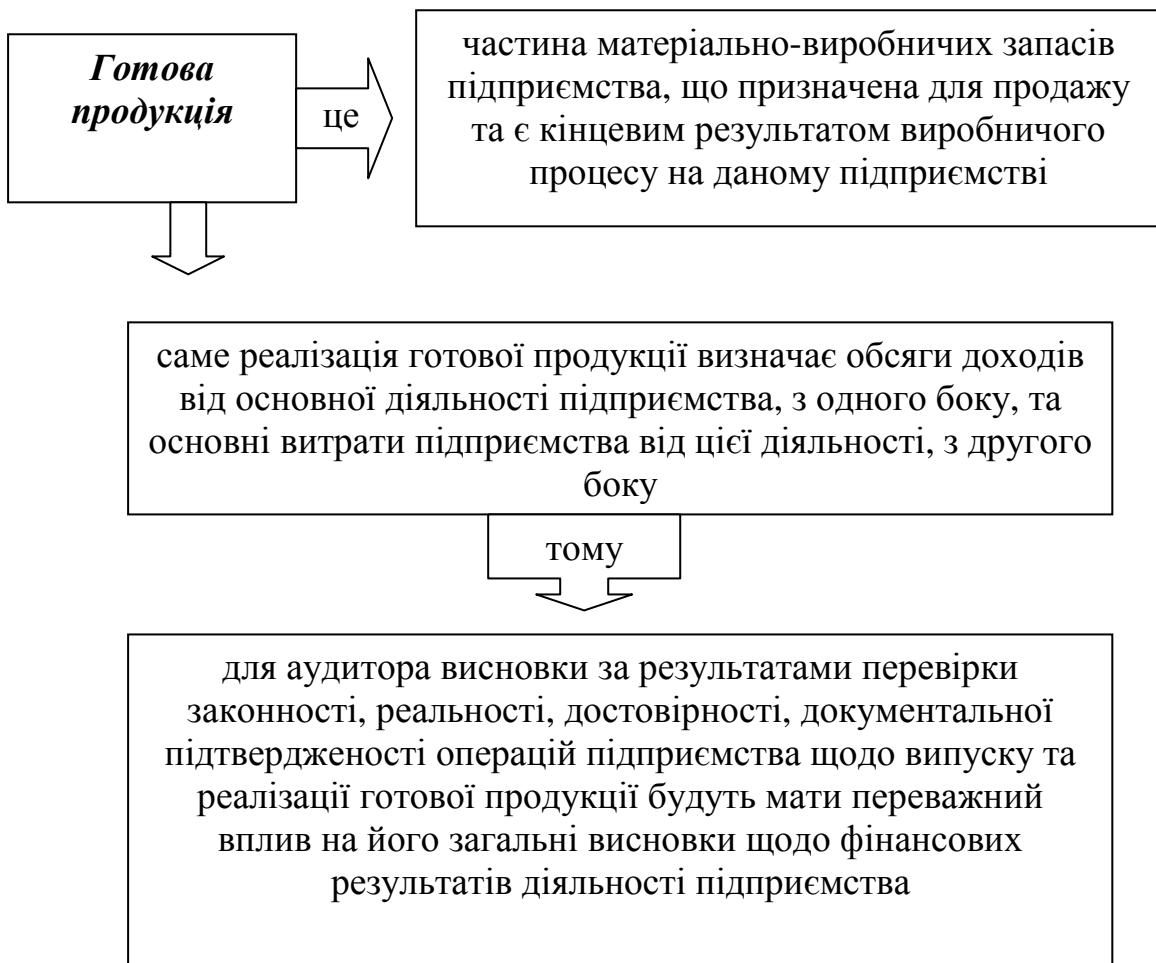

Дт 15 „Капітальні інвестиції” - для потреб капітального будівництва
Дт 23 „Виробництво” - при відпуску виробничих запасів на виробництво продукції
Дт 24 „Брак у виробництві” - для виправлення браку
Дт 91 „Загальновиробничі витрати” – на загальновиробничі потреби
Дт 92 „Адміністративні витрати” - на загальногосподарські потреби
Дт 93 „Витрати на збут” - для забезпечення збуту продукції
Дт 949 „Інші витрати операційної діяльності” - для утримання об'єктів житлово-комунального і соціально – культурного призначення

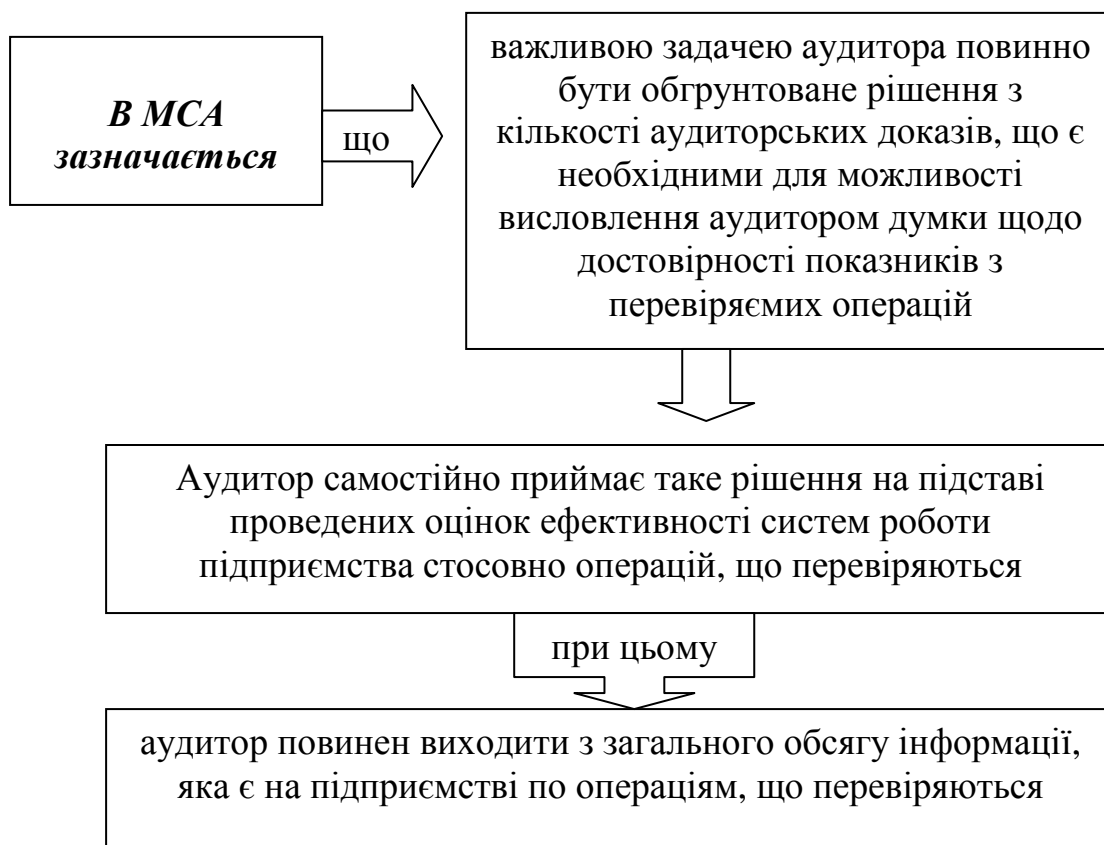

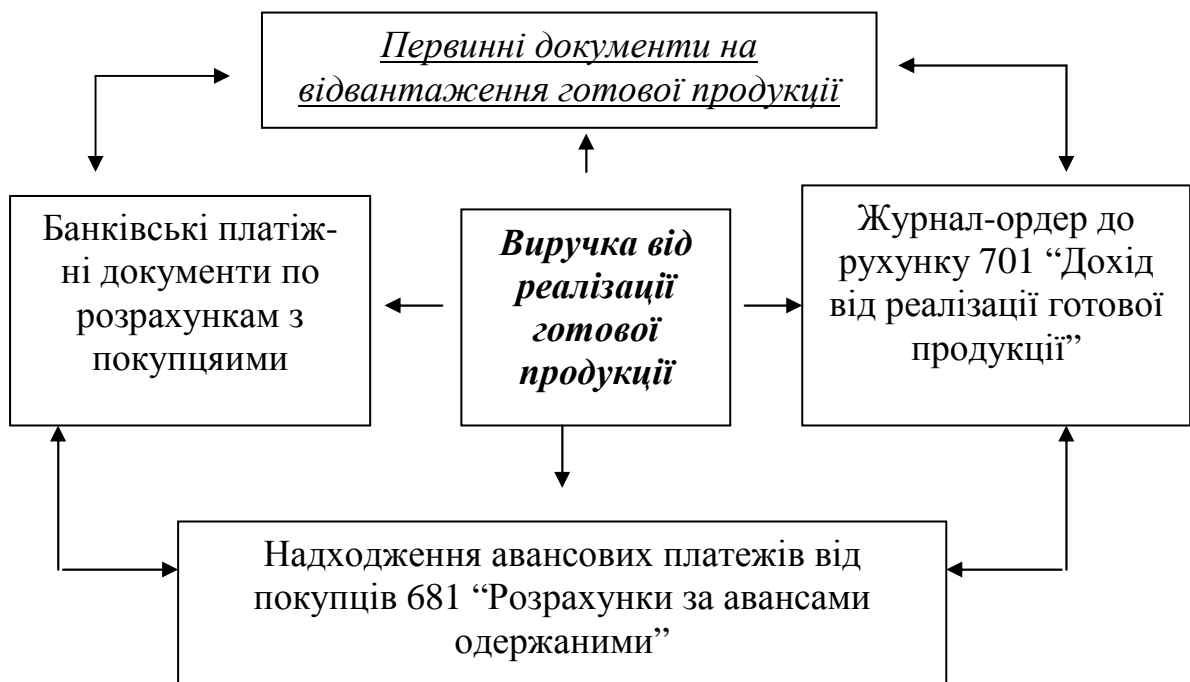

3.4. Аудит руху готової продукції

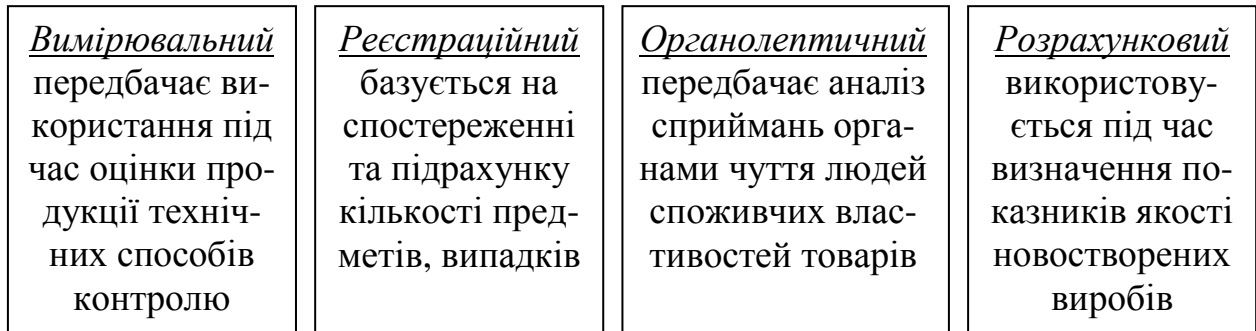
Аудитор самостійно визначає напрямки та цілі перевірки руху готової продукції, але в загальному вигляді вони, звичайно, включають:

Аудиторська перевірка руху готової продукції передбачає й оцінку її якості та, при необхідності, відповідності готової продукції на складі вимогам стандартів та технічних умов. Для цього аудитор може скористатися послугами відповідних спеціалістів.

В залежності від питань, відповіді на які хоче отримати аудитор, оцінка якості продукції, що випускається підприємством, може проводитися за різними напрямками та з використанням різних методів оцінки її якості

В залежності від способу одержання інформації

Методи оцінки якості продукції

В залежності від джерела одержання інформації

Традиційний
(оцінка якості продукції в спеціалізованих підрозділах)

Соціальний
(визначення якості продукції на основі вивчення думки споживачів про неї)

Експертний
(використовується для оцінки естетичних показників якості)

але

така оцінка може бути проведена тільки по продукції, що знаходиться на час перевірки на складі підприємства

тому

отримані спеціалістами дані щодо якості готової продукції аудитор може використовувати тільки як непрямі аудиторські докази

Основна перевірка руху готової продукції проводиться аудитором на підставі первинних та бухгалтерських документів

при цьому

аудитор самостійно визначає послідовність такої перевірки, але зазвичай вона повторює послідовність відображення в обліку операцій від надходження продукції на склад до її реалізації

Послідовність проведення аудиту готової продукції

Аудитору слід перевірити правильність формування та відображення в обліку фінансового результату від продажу готової продукції

- порядок відвантаження продукції зі складу покупцям;
- наявність та достовірність даних первинних документів щодо відвантаження продукції зі складу покупцям

- фактичний обсяг відвантаженої покупцям продукції - за даними аналітичних розрахунків з покупцями

- наявність договорів з покупцями, їх зміст та умови та форми розрахунків
- визначають, чи не відвантажується й надалі готова продукція покупцям, що вже мають значну дебіторську заборгованість

- правильність оформлення накладних, рахунків-фактур, наявність довіреностей покупців, виписки податкових накладних та правильність нарахування податкових зобов'язань з ПДВ

- наявність банківських платіжних документів щодо надходження платежів покупців

порядок формування додаткових витрат, що пов'язані зі збутом продукції (рах.93); з'ясовують, наскільки велика частка додаткових витрат по збуту продукції, з чого вони складаються та наявність первинних документів, що підтверджують ці витрати

- правильність формування доходу від продажу (кредит рахунку 701 „Дохід від реалізації готової продукції”)

- правильність формування собівартості реалізованої продукції (дебет рахунку 902 „Собівартість реалізованої готової продукції”)

Контрольні питання

1. Обґрунтуйте цілі та особливості методики аудиторської перевірки руху виробничих запасів на підприємстві, що перевіряється.
2. Що включає інформаційна база перевірки руху запасів?
3. Назвіть цілі проведення аудитором інвентаризації запасів та сировини на складі.
4. Ціль аудиторської оцінки якості інвентаризаційної роботи щодо виробничих запасів?
5. Назвіть особливості формування первинної вартості запасів в залежності від джерела їх надходження.
6. Що включає методика перевірки правильності та повноти обліку запасів на складі?
7. Назвіть напрямки перевірки вибуття запасів.
8. Які первинні документи необхідно вивчити аудитору при перевірці вибуття запасів?
9. Обґрунтуйте необхідність оцінки аудитором доцільності обраного підприємством методу оцінки запасів при їх вибутті.
10. Ціль та методика проведення контрольного запуску сировини та матеріалів?
11. Методика перевірки правильності відпуску сировини та матеріалів на виробництво (відповідність нормам планових калькуляцій).
12. Мета, інформаційна база та методика перевірки правильності обліку зворотних відходів.
13. Цілі аудиту руху готової продукції?
14. Охарактеризуйте інформаційну базу перевірки руху готової продукції.
15. Назвіть послідовність аудиту випуску та реалізації готової продукції.
16. Охарактеризуйте цілі етапів перевірки готової продукції.
17. Обґрунтуйте необхідність використання послуг відповідних спеціалістів (яких?) при аудиті готової продукції.
18. Методика перевірки правильності відображення виручки (доходу) від реалізації готової продукції.
19. Методика перевірки відповідності даних щодо реалізації готової продукції в журналах-ордерах та відомостях рахунків бухгалтерського обліку (яких?).
20. Що включає перевірка правильності обліку фактичної собівартості готової продукції та її відхилень від планової собівартості або облікових цін?

ЗМІСТ

Вступ		3
ЧАСТИНА 1	Організація аудиту	4
Розділ 1	Фінансово –економічний контроль і аудит в ринковій економіці	4
1.1.	Фінансово –економічний контроль і його місце в системі управління	4
1.2.	Сутність аудиту, його мета та завдання	7
1.3.	Етапи розвитку аудиту в світовій практиці	12
1.4.	Види аудиту. Аудиторські послуги	16
	Контрольні питання	24
Розділ 2	Внутрішній аудит: особливості методології та організації проведення	25
2.1	Поняття, призначення та принципи внутрішнього аудиту	25
2.2	Стандарти внутрішнього аудиту	31
2.3	Організація та об'єкти внутрішнього аудиту	34
2.4	Планування проведення внутрішнього аудиту та його документальне оформлення	37
	Контрольні питання	40
ЧАСТИНА 2	Методика аудиту суб'єктів господарської діяльності	41
Розділ 1	Аудит необоротних активів	41
1.1.	Задачі та інформаційна база перевірки	41
1.2.	Перевірка правильності обліку операцій надходження основних засобів на підприємство	49
1.3.	Аудит правильності обліку операцій вибуття основних засобів	55
1.4.	Аудит операцій ремонту основних засобів	58
1.5.	Аудит обліку амортизаційних відрахувань	60
1.6.	Аудит операцій з нематеріальними активами	62
1.7.	Аудит операцій з іншими необоротними активами	65
	Контрольні питання	66
Розділ 2	Аудит грошових коштів та розрахункових операцій	67
2.1.	Задачі та інформаційна база перевірки	67
2.2.	Аудит операцій з грошовими коштами в касі	70
2.3.	Аудит обліку банківських операцій підприємства	75
2.4.	Аудит обліку розрахунків з підзвітними особами	80
2.5.	Аудит обліку руху дебіторської заборгованості	85
2.6.	Оцінка ефективності управління грошовими потоками	94
	Контрольні питання	98

Розділ 3	Аудит запасів та готової продукції	99
3.1.	Задачі та інформаційна база перевірки	99
3.2.	Аудит надходження запасів	103
3.3.	Аудит вибуття запасів	106
3.4.	Аудит руху готової продукції	111
	Контрольні питання	118
Зміст		119

Навчальне видання

Укладачі:

Янчева Ліана Миколаївна

Акімова Наталія Сергіївна

Баранова Алла Олексіївна

Топоркова Олена Вячеславівна

Наумова Тетяна Анатоліївна

Кашперська Анастасія Іванівна

Ільченко Маргарита Олександрівна

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИ АУДИТУ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК